

61ste vergadering: Vaste commissie voor Justitie*

Maandag 6 juni 1988

Aanvang 11.15 uur

Voorzitter: Van Muiden

Aanwezig zijn 6 leden der Kamer, te weten:

Van Muiden, Korthals, Wolffensperger, Swildens-Rozendaal, Soutendijk-van Appeldoorn en J.T. van den Berg,

en de heer Korthals Altes, minister van Justitie, die vergezeld is van enige ambtenaren.

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Vaststelling en Invoering van titel 7.1 (koop en ruil) van het nieuwe Burgerlijk Wetboek (16979).

De **Voorzitter**: Dit is een onderwerp dat op het eerste gehoor nogal vakwetenschappelijk is. Misschien krijgt men vandaag de indruk, dat wij met een colloquium doctum bezig zijn, maar het onderwerp is van groot praktisch belang voor elke burger. Ik hoop dan ook, dat dit vandaag zal doorklinken.

Het is dit jaar 40 jaar geleden, dat prof. Meijers de opdracht kreeg om een nieuw Burgerlijk Wetboek te ontwerpen. Wij zijn er nog steeds mee bezig en dat bewijst dus, dat het een titanenklus is. Ik denk ook voor de minister te spreken, wanneer ik de hoop uitspreek dat wij nu het eind van deze gigantische hoeveelheid arbeid, ook verzet door het parlement, naderen. Ik meld nog even, dat de heer Kosto, Voorzitter van onze vaste commissie, wegens dringende bezigheden in de onderzoekscmissie Paspoorten vandaag is verhinderd.

De algemene beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Voorzitter! U had het over 40 jaar. Inmiddels is het een kleine zeven jaar geleden, dat met de schriftelijke voorbereiding van dit wetsvoorstel is begonnen. Vandaag vangt dan eindelijk de bespreking aan van het voorstel van wet tot Vaststelling en Invoering van titel 7.1 van Boek 1 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, dat handelt over koop en ruil. Ik begin graag met een woord van waardering, met name in de richting van de regeringscommissaris, de medewerkers van het ministerie, maar natuurlijk ook onze bijzondere griffier, voor het vele werk dat is verzet.

De titel "Koop en ruil" is belangrijk, omdat met het daarin opnemen van bepalingen die de consumenten-koop nader regelen, een bijdrage wordt geleverd aan de consumentenbescherming en die gaat mijn fractie, zoals bekend, zeer ter harte. Met het voorstel van wet zoals dat nu gewijzigd voor ons ligt en dat, waar het een soms moeilijke afweging van belangen van anderen betreft — ik denk hierbij met name aan de positie van de detaillist — ook duidelijk het resultaat is van een langdurig proces van wikken en wegen, kan mijn fractie in grote lijnen instemmen. Waar de bewindslieden echter, in tegenstelling tot het in het oorspronkelijk ontwerp voorgestelde, namelijk het opnemen van dwingend-rechtelijke bepalingen ter bescherming van de consument, nu voorstellen de mogelijkheid te openen om bij individueel beding af te wijken — ik noem bij voorbeeld de bepalingen die betrekking hebben op bezorging, betaling van de koopprijs en de kosten van aflevering — dan kan mijn fractie de ministers niet volgen.

Het door de PvdA bij de schriftelijke behandeling in het voorlopig verslag gestelde, namelijk dat moet worden voorkomen dat de regeling van consumentenkoop tot een dode letter wordt, wanneer bij algemene voorwaarden eenzijdig door de verkoper van de toepasselijke bepalingen kan worden afgeweken, impliceerde niet — anders dan de bewindslieden wellicht veronderstelden — dat mijn fractie zonder meer kan instemmen met de voorgestelde afwijking bij individueel beding. Immers, juist waar het nadere afspraken met betrekking tot te verrekenen kosten en vooruitbetalen van de koopprijs betreft, is de positie van de koper een zwakkere en daar verdient die nu juist extra bescherming. Ook de bewindslieden zeggen in de nota naar aanleiding van het eindverslag niet blind te zijn voor nadelen die aan de wijzigingen kleven, doch op dit punt aan de suggestie van de commissie tegemoet te kunnen komen. Een minderheid in die commissie is hier duidelijk niet gelukkig mee. Slechts daar, waar het de specificatiekoop betreft, waarbij het dwingend-rechtelijke karakter van de regeling in de praktijk wel al te zeer ten koste van de verkoper zou kunnen gaan — ik denk bij voorbeeld aan het geval dat de verkoper een speciaal voor de koper aangepast produkt heeft besteld — daar willen wij het voorstel van de bewindslieden volgen. Ook mijn fractie heeft de eerdergenoemde afweging van belangen van de consument enerzijds en van de verkoper/detailist anderzijds zeer serieus genomen, hetgeen hierna bij de bespreking van de produktenaansprakelijkheid moge blijken.

Mijnheer de Voorzitter! Uit het voorgaande zal het duidelijk zijn, dat wij het amendement, waarvan ik

dacht dat mevrouw Soutendijk het zou indienen, dat ertoe strekt de mogelijkheid te openen om ook het risico van de koper van een consumentenkoop per individueel beding te regelen, niet onmiddellijk zullen omarmen. Met de bewindslieden zijn wij van mening, dat wellicht op het oog ingewikkelde en minder ingewikkelde juridische kwesties, in de praktijk tot complicaties kunnen leiden, in die zin dat er dan geen sprake behoort te zijn van een object van individueel beding. De risicoverdeling kan daartoe zeker gerekend worden. Ik word in deze opvatting gesteekt door de bij herhaling door het CDA gestelde vraag om duidelijkheid te verschaffen omtrent het risico van de verkoper. Hoewel wij met de bewindslieden van mening zijn dat dit risico is af te leiden uit het bepaalde in artikel 7.1.2.2 en bovendien geregeld wordt in het algemene verbintenisrecht, zouden wij niet zonder meer willen stellen, dat deze materie altijd vrij van haken en ogen zal zijn. Ik hoor hierop graag een reactie van de minister.

Alvorens meer in detail op de voorgestelde artikelen in te gaan, bespreek ik nog een paar zaken van meer algemene aard die reeds eerder aan de orde zijn geweest. Dat betreft allereerst de vraag of het wenselijk is om het vormvereiste voor de koopovereenkomst voor onroerende zaken apart, dus niet in het onderhavige voorstel, te regelen. Met de bewindslieden is mijn fractie van mening, dat dit in samenhang met aanneming van werk geregeld dient te worden, terwijl een en ander eerst plaats kan vinden, nadat de gehele problematiek van de vastgoedinformatie, nu onderwerp van overleg tussen belanghebbendenorganisaties, aan een nauwgezet onderzoek is onderworpen. Het betreft hier een boeiende, maar tevens zeer gevoelige materie die de nodige zorgvuldigheid vereist en die geen overhaaste beslissingen verdraagt. Dat laat onverlet dat mijn fractie voortvarend werken aan die regeling ter zake voorstaat. Tevens vraag ik in dit verband wat in de nota naar aanleiding van het eindverslag precies wordt bedoeld met de opmerking, dat het in de bedoeling ligt de voor te stellen regels in één wetsvoorstel op te nemen, zodat ze gelijktijdig in werking kunnen treden. Staat hierbij voor ogen een samengaan van de kadasterwet met de regeling van onroerend goed? Dat werd in de nota

naar aanleiding van het eindverslag namelijk een beetje gesuggereerd. Of bedoelt de minister het gelijktijdig in werking laten treden van de regeling van onroerend goed en het voorliggend wetsvoorstel?

Door mijn fractie was in het kader van de consumentenkoop de vraag gesteld of het niet wenselijk zou zijn de after-sale-service, die inderdaad een breed terrein kan beslaan, en de garantiebewijzen nader te regelen. De meerderheid van de subcommissie die zich bezighoudt met het nieuwe Burgerlijk Wetboek, sloot zich aan bij de bewindslieden die met verwijzing naar de activiteiten die door het bedrijfsleven op basis van vrijwilligheid ter zake van het complex van produktinformatie worden verricht, meer heil verwachten van zelfregulering op dit punt. Wat daarvan ook zij, ik verneem graag van de minister of hij of zijn collega van EZ ten minste bereid is, deze materie blijvend onder de aandacht van het bedrijfsleven te houden — daar is die belangrijk genoeg voor — en of hij de Kamer regelmatig op de hoogte wil houden van de voortgang van de zelfregulering.

Waar het de leveringsvoorwaarden van nutsbedrijven betreft, zou mijn fractie tevreden kunnen zijn met het door de bewindslieden gegeven antwoord dat 95% van de consumenten gas en elektriciteit geleverd krijgen volgens de model-leveringsvoorwaarden die vrijwel alle nutsbedrijven hanteren, ware het niet dat de opmerking "dat het aantal klachten sinds 1983 dat niet in behandeling kon worden genomen door de geschillencommissie, uiterst klein is", wel schril afsteekt tegen de getallen die worden genoemd voor 1986. Er zijn 446 klachten ingediend, waarvan er 262 in behandeling zijn genomen. Men kan dan ook vragen: hoe kwam dat dan en hoe zit het nu? Verder kan gevraagd worden waarom hernieuwd overleg binnen de CCA van de SER plaatsvindt over de algemene voorwaarden voor nutsbedrijven. Werken die dan toch niet naar ieders tevredenheid? Dan rest nog de vraag of die 5% van de consumenten die niet op genoemde uniforme voorwaarden gas en elektriciteit geleverd krijgen, beter of slechter af zijn.

Ik wil nog ingaan op de artikelen. Allereerst op artikel 7.1.1.4. Mijn fractie heeft zich door het antwoord van de bewindslieden laten overtuigen

dat de koper die van een particulier koopt en ook weet dat hij van een particulier koopt, de bescherming van de regeling van de consumentenkoop wordt onthouden, ook indien dit via een professionele gevolmachtigde geschiedt. Het argument dat deze verkoper, ook een particulier, evenzeer een consument op de markt is, sprak ons aan. Ik wil ten overvloede nog opmerken dat de deskundige tussenpersoon, handelend in de uitoefening van beroep of bedrijf, natuurlijk wel kan worden aangesproken, indien hij, in tegenstelling tot zijn opdrachtgever, een gebrek aan het verhandelde kende dan wel behoorde te kennen. Ik wil voor alle duidelijkheid nog eens aan de minister vragen of hij nog eens wil aangeven of de koper slechts een actie uit onrechtmatige daad heeft tegen die gevolmachtigde of dat ook de bepalingen inzake volmacht zelf uit Boek 3 in beeld komen.

Over de onwenselijkheid van de voorgestelde afwijking bij individueel beding, heb ik aan het begin van mijn betoog al gesproken. Mijn voorstel is dan ook, de uitzonderingen die worden genoemd in lid 2, te schrappen, met uitzondering van 7.1.6.2a, dat handelt over de genoemde specificatiekoop. Ik zal daartoe een amendement aanbieden.

Bij tweede nota van wijziging wordt bepaald dat de woorden "of stilzwijgend" geschrapt worden uit artikel 7.1.2.5. In vierde nota van wijziging heb ik dat niet kunnen terugvinden en in de gewijzigde tekst staat die passage ook nog steeds. Dit is een redactioneel punt.

Ten aanzien van artikel 7.1.3.5 en met name lid 3, dat bepaalt dat de termijn waarbinnen rechtsvorderingen door de koper tegen de verkoper kunnen worden ingesteld (2 jaar) niet loopt zolang hij zijn recht niet kan uitoefenen als gevolg van opzet van de koper, heeft mijn fractie bij herhaling opgemerkt dat de bescherming die dit derde lid biedt te gering is. De verkoper kan immers de afwikkeling van klachten proberen tegen te werken, terwijl het moeilijk te bewijzen zal zijn dat dit het geval is. Ik wil graag van de minister vernemen of hij van mening is dat de rechten van de koper op deze wijze niet gefrustreerd worden en welke oplossing hem voor ogen staat. In de schriftelijke behandeling is gewezen op de mogelijkheid, de verjaring te stuiten. Het zou prettig zijn als de

minister dat nog eens expliciet zou uitspreken.

Waar het eerste lid van artikel 7.1.3.7 bepaalt dat, indien op grond van een consumentenkoop een zaak is afgeleverd, die niet de eigenschappen bezit die de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten, de koper, onverminderd zijn rechten krachtens de afdelingen 6.1.8 en 6.1.9, recht heeft op vergoeding van de kosten, op de koop en overdracht gevallen (kosten van aflevering en de afhaal-, bezorg- en installatiekosten), en van de kosten bedoeld in artikel 6.1.9.2, lid 2 onder b en c, is mijn fractie van mening dat de verkoper voor al deze kosten, op koop en overdracht gevallen, aansprakelijk is in alle gevallen. Deze mening wordt ook door de bewindslieden gedeeld, maar — gezien het amendement dat wij hebben ontvangen — blijkbaar niet door alle collega's. Ik wacht dus met interesse de reactie van de minister af op de argumenten van het CDA.

De aansprakelijkheid van de verkoper voor andere schade dan de kosten op koop en overdracht gevallen, en dan de hierna nog te bespreken gevolgschade, kan naar de mening van mijn fractie, zoals inmiddels bekend, worden overgelaten aan de algemene regels van de afdelingen 6.1.8 en 6.1.9.

Dan is er de discussie over de gevolgschade. Afdeling 6.3.3 handelt over de produktenaansprakelijkheid. In het nu aan de orde zijnde wetsvoorstel komt deze aansprakelijkheid niet slechts om de hoek kijken, tijdens de behandeling is dit aspect als het ware binnen gestormd en heeft zeer veel stof doen opwaaien. In dit wetsvoorstel, dat handelt over koop en ruil, wordt enerzijds de consument een vergaande bescherming geboden — de consumentenkoop — maar anderzijds wordt de verkoper ruimschoots tegemoet getreden. In de Europese richtlijn wordt bij de produktenaansprakelijkheid, die nader uitgewerkt moet worden in afdeling 6.3.3, de directe actie van de consument jegens de producent geregeld. In het aan de orde zijnde wetsvoorstel kan de aansprakelijkheid van de verkoper voor gevolgschaden veroorzaakt door ondeugdelijke produkten juist worden beperkt. In lid 2 van artikel 7.1.3.7 wordt dit ook met zoveel woorden gezegd. Op deze beperkingen worden slechts drie uitzonderingen gemaakt, te weten:

- a. in die gevallen dat de verkoper het gebrek kende of behoorde te kennen;
- b. als de verkoper de afwezigheid van het gebrek heeft toegezegd;
- c. als het een zaaksschade betreft ten aanzien waarvan krachtens afdeling 6.3.3 geen recht op vergoeding door de producent bestaat op grond van de in die afdeling geregelde franchise.

Voorzitter! In de richtlijn wordt expliciet de relatie tussen consument en producent geregeld. De consument kan de producent direct aansprakelijk stellen en deze heeft dan een risico-aansprakelijkheid. In de richtlijn wordt een aantal uitzonderingen opgesomd. Ik noem het bekende rijtje van artikel 7 en ook artikel 9, waarin het gaat om zaaksschaden voor een bedrag lager dan f 1250. Daarnaast wordt in de richtlijn de nationale wetgever de bevoegdheid toegekend om de risico-aansprakelijkheid uit te sluiten als het de schade door landbouwgrondstoffen en door produkten van jacht en ontwikkelingsschade betreft. Het kabinet heeft tot nog toe te kennen gegeven hiervan gebruik te willen maken.

Ondanks al die uitzonderingen — voor zover die bij uitvoering van de richtlijn gehandhaafd worden — blijft naar de mening van mijn fractie de producent normaal aansprakelijk indien de schade aan hemzelf is toe te kennen. De vraag of de nationale wetgever, die in het aan de orde zijnde wetsvoorstel de relatie tussen koper en verkoper regelt, in strijd met de richtlijn handelt, wordt door mijn fractie onder erkenning van het feit dat geen "minimumrichtlijn" betreft, ontkennend beantwoord. Immers, de richtlijn regelt de aansprakelijkheid van de producent. Er wordt gewerkt met de fictie dat de verkoper de producent is, indien deze zijn voorman niet kan of wil noemen. Dit is slechts een stok achter de deur ten behoeve van de consument die bij onwil of laksheid van de verkoper zijn rechten op de producent anders niet kan uitoefenen.

De stelling dat in strijd met de richtlijn wordt gehandeld wanneer de verkoper aansprakelijk wordt gehouden in de gevallen waarin in de richtlijn de aansprakelijkheid van de producent met zoveel woorden wordt uitgesloten, zou naar de mening van mijn fractie slechts opgaan wanneer tevens aan de verkoper een wettelijk geregeld regresrecht op de producent wordt voorgesteld. In dat geval

is er strijd met de richtlijn. Maar in het wetsvoorstel is hiervan geen sprake.

Het recht van regres wordt slechts voorgesteld in geval de koper direct zijn rechten tegenover de producent kan uitoefenen. Dit betreft artikel 7.1.3.7, lid 3. Dat de mogelijkheid niet wordt uitgesloten dat verkoper en producent contractueel het verhaal regelen, doet daaraan niets af. Ook als in voorkomende gevallen de verkoper voor producent wordt gehouden, levert het voorstel geen strijd met de richtlijn op. Bij deze producent ligt geen risico-aansprakelijkheid, zo stellen de bewindslieden in de nota naar aanleiding van het eindverslag. Voorzitter! Mijn fractie kan met deze nadere uitleg van de bewindslieden instemmen, maar gaat er wel vanuit dat bij toerekenbaarheid van de producent er uiteraard sprake is van normale aansprakelijkheid onder gelding van de algemene regels van de afdelingen 6.1.8 en 6.1.9.

Voorzitter! Tot zo ver de vermeende strijd met de richtlijn, die naar de mening van mijn fractie dus niet aanwezig is.

Omdat ondanks, of misschien dank zij, de uitvoerige gedachtenwisseling tijdens de schriftelijke behandeling toch de nodige onduidelijkheid is blijven bestaan, wil ik de materie nogmaals in vogelvlucht doorlopen.

In de eerste plaats betreft het gevallen waarin de producent op grond van artikel 7 van de richtlijn geen risico-aansprakelijkheid heeft, maar wel normale aansprakelijkheid. Het betreft de gevallen waarin het gebrek later is ontstaan, waarin de producent het produkt niet heeft vervaardigd om het in het verkeer te brengen, of waarin het produkt volgens dwingende overheidsvoorschriften is vervaardigd dan wel een onderdeel is van een foute constructie. Voorzitter! De verkoper kan hier wel aansprakelijk zijn op grond van lid 2a, wanneer hij het gebrek kende of behoorde te kennen, en op grond van lid 2b wanneer hij de afwezigheid van het gebrek heeft toegezegd. In dat geval is er sprake van een normale aansprakelijkheid en er is geen wettelijk regres op de producent.

Voorzitter! Contractueel tot stand gekomen regresrecht lijkt mijn fractie niet erg waarschijnlijk. Toch ligt de vraag op tafel of dit mogelijk is. Juist in gevallen waarin een gebrek later ontstaan is — bij voorbeeld tijdens

het opslaan bij de verkoper zelf, indien dit niet correct, misschien vochtig, gebeurd is — valt dit onder de strekking van lid 2a. Dit zal dan ook een reden zijn om geen regres toe te kennen. Het lijkt mij goed als de minister nog eens duidelijk uiteenzet hoe hij hierover denkt.

In de tweede plaats is daar de uitzondering op de richtlijn die handelt over landbouwgrondstoffen, produkten van jacht en ontwikkelingsschade. Indien deze in het wetsvoorstel, dat handelt over produktenaansprakelijkheid, wordt gehandhaafd, dan heeft de producent op dit punt geen risico-aansprakelijkheid, maar wel normale aansprakelijkheid, en de verkoper ook niet, tenzij hij het gebrek kende dan wel garantie heeft gegeven. Het niet hebben van regresrecht ex artikel 7.1.3.7, lid 3 doet naar de mening van mijn fractie hieraan niets af. Ook hier is de vraag of de mogelijkheid aanwezig en actueel is om hier het regresrecht contractueel te regelen.

In de derde plaats betreft het gevallen waarin de risico-aansprakelijkheid voor de producent niet bestaat, omdat het gaat om een zaaksschade lager dan f 1250. Voor deze schade is de verkoper zelf aansprakelijk. Zonder te willen spreken van een echte risico-aansprakelijkheid, denken de bewindslieden aan een aansprakelijkheid, in alle gevallen, die slechts kan worden beperkt door de in het verkeer geldende opvattingen, gebaseerd op artikel 6.1.8.2, waarbij bij voorbeeld aan schade door toedoen van derden wordt gedacht.

Dat het niet om schuldaansprakelijkheid gaat, is naar de mening van mijn fractie duidelijk af te leiden uit het feit, dat het bepaald in lid 2c anders geredigeerd is dan de bepalingen onder lid 2a en 2b, waarin het schuldelement wel is terug te vinden, terwijl de drie uitzonderingen naast elkaar (a, b en c) nevensgeschikt gesteld zijn. Ook al zijn de algemene regels van afdeling 6.1.8 ook op lid 2c van toepassing, een en ander impliceert dat de uitwerking van de toerekenbaarheid in artikel 6.1.8.2, voor zover daarin sprake is van schuld, geen betrekking heeft op onderdeel c van lid 2.

Voorzitter! Zoals tijdens de schriftelijke behandeling is gezegd, kan enige onduidelijkheid gerezen zijn. Of de van sommige kanten gehoorde kritiek juist is, dat dit een uitbreiding van de aansprakelijkheid

van de verkoper naar huidig recht betekent, is de vraag. Terecht wordt door de bewindslieden in de derde nota van wijziging gesteld dat nu reeds bij soortzaken een verregaande aansprakelijkheid bij de verkoper ligt, hetgeen de uitspraak van de VVD hierover in het voorlopig verslag bevestigt, en door het CDA in het eindverslag op bladzijde 10 wordt beaamd. U zult zich kunnen voorstellen, Voorzitter, dat ik dan ook zeer nieuwsgierig ben naar de opvatting van beide partijen ter zake.

Het wettelijke regresrecht van de verkoper op de producent is in strijd met de richtlijn en wordt dan ook niet voorgesteld. Mijn fractie is het eens met de bewindslieden dat een en ander contractueel geregeld kan worden. De bereidheid hiertoe bij de producent zal op verschillende wijzen worden ingeschat, maar de opvatting van de minister dat de producent — mede gezien het feit dat hij zich juist met het oog op zijn eigen aansprakelijkheid indien de schade hoger is dan f 1250 toch wel zal verzekeren — die bereidheid aan de dag zal leggen, lijkt ons niet onlogisch. De vraag is wel, of dat ook het geval zal zijn indien er geen sprake is van een drempel-, maar van een aftrekfranchise. Dan immers bestaat er bij de producent nooit een risico-aansprakelijkheid voor het bedrag onder die f 1250. Misschien wil de minister daar nog eens op ingaan en in dit verband ook meenemen welke consequenties een en ander kan hebben voor de verzekeraar van het verkopersrisico in de voorgestelde regeling?

Mijn fractie acht overigens de uiteenzetting in de nota naar aanleiding van het eindverslag van de bewindslieden met betrekking tot die verzekeraar van het verkopersrisico bevredigend. In dit verband vraag ik de minister nogmaals of de onderhandelingen betreffende de franchise inmiddels heropend zijn en, zo ja, wat die tot nu toe hebben opgeleverd.

Mijnheer de Voorzitter! Dit is geen eenvoudige materie. De minister stelt voor, het bepaalde in artikel 7.1.3.7, lid 2 onder c in de wetstekst vast te leggen, maar — zo stelt hij — als het bedrijfsleven erin slaagt via zelfregulering voor 1990 tot een bevredigende regeling te komen — in dat verband spreekt hij over een materieel volwaardig alternatief — zal de wetstekst zo worden aangepast dat die zelfregulering plaats kan vinden. Zoals men weet, is mijn

fractie niet erg enthousiast voor de idee van de zelfregulering en zij zou dan ook aan de minister willen vragen om, als een en ander tot stand komt, ten minste een minimum-aantal bepalingen in de wet op te nemen dat die zelfregulering waarborgt.

Artikel 7.1.8.4 dat handelt over reclamerecht is in de loop van de behandeling gewijzigd. Van verschillende kanten is de aandacht gevestigd op het feit dat daarmee ingeval van c.p.-levering aan een derde het recht van reclame niet vervalt, ook indien de verkoper toestemming heeft gegeven. De uitzondering die in het oorspronkelijke ontwerp was opgenomen, waarbij verwezen werd naar artikel 3.4.2.5, lid 2, kan naar mijn mening niet zonder meer weer worden opgenomen, omdat inmiddels bekend is dat de ontbinding geen terugwerkende kracht heeft. Het terughalen van genoemd artikel 3.4.2.5, lid 2 zou dus niets opleveren. Zou de minister in de tekst van artikel 7.1.8.4 die mogelijkheid weer expliciet willen opnemen? Allereerst zou ik echter graag vernemen hoe hij tegen deze problematiek aankijkt.

Als wij de komende weken erin slagen om de behandeling van dit voorstel in de Kamer af te ronden en wanneer onze collega's aan de overzijde van het Binnenhof met evenveel voortvarendheid hun taak vervullen, dan hoop ik dat titel 1 van Boek 7 binnen redelijke tijd kracht van wet zal kunnen krijgen. Ik wil er bij dezen bij de minister op aandringen om ook vaart te zetten achter de behandeling van het wetsvoorstel produktenaansprakelijkheid, opdat wij over niet al te lange tijd ook afdeling 6.3.3 nader kunnen invullen. Met de realisering van beide voorstellen, de consumentenkoop en de regeling van de produktenaansprakelijkheid, zal er pas echt sprake zijn van een serieuze uitbreiding van de bescherming van de consument.

□

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Redelijk binnen het schema dat wij onszelf hadden opgelegd voor de voortgang van het nieuwe BW — gepland was maart en het is nu juni — behandelen wij het wetsontwerp betreffende koop en ruil. Voor die snelheid en voortvarendheid komt het ministerie van Justitie en de regeringscommissaris alle lof toe,

want het zijn geen eenvoudige zaken. De importantie van de regeling betreffende koop en ruil is nog slechts tot een beperkte groep doorgedrongen. Na inwerkingtreding zal zij de meest voorkomende rechtshandeling, te weten de koopovereenkomst, wezenlijk beïnvloeden. Regering en Kamer zijn ten aanzien van dit ingrijpende onderwerp dan ook niet over één nacht ijs gegaan. Het werk is uiterst zorgvuldig gedaan, zoals alleen al moge blijken uit de tijd die verstreek tussen het verschijnen van de eerste voorontwerpen — 1972 en 1978 — en het moment — nu dus — waarop de Kamer zich voor de definitieve vaststelling over het wetsvoorstel buigt. Veel is in die tijd gebeurd, dat zal niemand verwonderen. Een aantal ontwikkelingen was van zodanige betekenis en invloed dat het goed is, nog even stil te staan bij de destijds geformuleerde uitgangspunten, ten einde ons af te vragen of daaraan nog wel wordt voldaan. De zojuist genoemde ontwikkelingen hebben aanleiding gegeven tot, ik mag wel zeggen, ingrijpende wijziging van het voorstel, vergeleken met dat wat in juli 1981 bij de Kamer werd ingediend. Uitgangspunten waren en zijn voor de CDA-fractie dat (a.) de positie van de consument/koper versterking behoeft, maar dat daarbij (b.) niet mag worden voorbijgegaan aan de gevolgen daarvan voor de rechtspositie van de verkoper en dat (c.) evenwichtige wetgeving dient te bewerkstelligen dat de bescherming van de consument tegen ondeugdelijke producten uiteindelijk zoveel mogelijk ten laste van de producent komt, indien tenminste de verkoper wat dit betreft geen verwijt kan worden gemaakt.

Eén van de eerder door mij genoemde ontwikkelingen is, dat de afdeling algemene voorwaarden thans door beide Kamers is aangehaald. Dat is een positieve ontwikkeling die naar de overtuiging van de CDA-fractie past in de zojuist aangehaalde uitgangspunten. In deze afdeling wordt de positie van de consument/koper duidelijk versterkt, zonder dat de positie van de verkoper er onevenredig door wordt verzwakt. Ik denk denk daarbij onder andere aan de regel die de bekelde detaillist ten dienste staat om zijn risico's af te wentelen op zijn leveranciers. Dit is geregeld in artikel 10 van de afdeling algemene voorwaarden. Bij de CDA-fractie rijst

in verband met de introductie van een afdeling algemene voorwaarden de vraag, in hoeverre de titel "koop en ruil" een en ander nog eens dunnetjes of versterkt overdoet. In het amendement dat door collega Korthals is ingediend, bespeur ik eenzelfde gedachte. Graag zou ik zien dat de minister hier nader op inging.

Een tweede ontwikkeling, die van veel wezenlijker belang is, is de vaststelling van de EG-richtlijn inzake produktenaansprakelijkheid. Regering en Kamer zijn nog doende, deze richtlijn in wetgeving te vertalen. Daarbij doen zich verschillende problemen voor die van betekenis kunnen zijn voor de titel "koop en ruil". Daarbij denk ik met name aan de omvang van de werking van de regeling op het punt van produktenaansprakelijkheid. Doordat de richtlijn een keuzemogelijkheid biedt, kan ze door de Kamer worden verruimd of verengd. De uitleg van de richtlijn is niet altijd even duidelijk, zodat nog lange tijd onzekerheid zal blijven bestaan over de betekenis van de produktenaansprakelijkheid. Pas na uitspraken van het Europese Hof zal definitief duidelijk zijn hoe bepaalde begrippen moeten worden gehanteerd. Ik denk dan bij voorbeeld aan begrippen als in het verkeer brengen, landbouwgrondstoffen en de franchise. Moet de franchise worden gezien als een drempel, of is het bedoeld als een aftrek-franchise? Duidelijkheid over dit soort zaken is van belang, omdat vallen onder de produktenaansprakelijkheid betekent dat gevolgschade eenvoudiger kan worden afgewenteld op de producent. Mede afhankelijk van de regeling in "koop en ruil" zal de schadepost moeten worden gedragen door hetzij de koper, hetzij de verkoper, hetzij de consument.

Het vraagstuk betreffende het bedrag van f 1250 franchise heeft met name bij het werk aan dit wetsvoorstel voor nogal wat complicaties gezorgd. Artikel 7.1.3.7 is als gevolg daarvan op ingrijpende wijze veranderd en voor een goed begrip van en oordeel over deze problematiek is het nodig dat wij teruggrijpen naar de oorspronkelijke tekst en bedoeling van artikel 7.1.3.7. In dit artikel wordt de aansprakelijkheid van de verkoper voor de gevolgschade geregeld. In die oorspronkelijke tekst werd de verkoper in belangrijke mate vrijgesteld van aansprakelijkheid voor

de gevolgschade. Toen uit de inmiddels vastgestelde tekst van de EG-richtlijn produktenaansprakelijkheid bleek dat de vrijstelling van de verkoper niet gevolgd kon worden door een vergaande overheveling van de aansprakelijkheid naar de producent, waren bezinning en beraad nodig.

Het standpunt dat de CDA-fractie met betrekking tot deze vraag heeft ingenomen was dat alleen met een beperking van de aansprakelijkheid van de verkoper kon worden ingestemd, indien de koper op de producent alle schade kan verhalen die hij niet op de verkoper kan verhalen. Ik verwijs naar de opmerkingen in het voorlopig verslag van 5 november 1985 op bladzijde 22.

Naar aanleiding van deze ontwikkeling is de regering bij tweede nota van wijziging gekomen met een geheel gewijzigd artikel 7.1.3.7 waaraan bij de derde nota van wijziging ook nog eens de regeling ter zake van de franchise werd toegevoegd. Met betrekking tot het nieuwe artikel 7.1.3.7 zijn de consequenties echter voor de CDA-fractie niet geheel duidelijk geworden. Dat is voor een deel verklaarbaar, omdat de aanpassingen pas in een laat stadium hebben plaatsgevonden en dus een uitgebreide en gedetailleerde voorbereiding, waarover ik eerder sprak, niet op dit artikel betrekking kon hebben. Dit alles heeft geleid tot veel onrust onder vooral de ondernemers.

Zo is voor de CDA-fractie de verhouding tussen het herziene lid 1 en lid 2 niet duidelijk. Het lijkt logisch om lid 1 te zien als een hoofdregel en lid 2 te duiden als de uitzondering op die hoofdregel. Dit is een uitzondering voor bepaalde soorten gebreken, te weten de zogenoemde veiligheidsgebreken waarvoor in de onder sub a en b genoemde categorieën de toerekeningsmaatstaf wordt beperkt tot kennis en garantie en in sub c voor de verkoper de schadepost ten aanzien van de gevolgschade uitbreidt tot de post van de franchise. Ziet de CDA-fractie die systematiek van de hoofdregel ten opzichte van de uitzondering in verband met ruime en beperkte regels juist?

Mijns inziens is een andere uitleg denkbaar. Je kunt ook stellen dat ten aanzien van de onder sub a en b genoemde gevallen, de regeling van produktenaansprakelijkheid bepalend is voor de schadegevallen. De in de produktenaansprakelijkheid geregeld-

de en mogelijk geworden schadepos-
ten kunnen op basis van a en b ook
op de verkoper worden verhaald.
Daarop zou dan in sub c een
uitbreiding worden gegeven voor de
onder de produktenaansprakelijkheid
niet af te wentelen schadecategorieën,
in die zin dat daar alleen de
franchise in aanmerking voor komt.
Wil men ook de andere in de
produktenaansprakelijkheid uitgezon-
derde schadegevallen, zoals die ten
aanzien van de landbouwgrondstof-
fen en het ontwikkelingsrisico, onder
de regeling van het tweede lid
brengen, dan hadden wij die apart
moeten noemen. Die interpretatie
lijkt mij ook mogelijk. In ieder geval is
het niet geheel duidelijk wat de
systematiek van hoofdregel ten
opzichte van uitzonderingsregel
inhoudt.

Onduidelijk is de toerekenings-
grondslag voor de onder sub c
genoemde zaakschade beneden de
f 1250. De discussie spitst zich toe
op de vraag of de in lid 2 onder c
opgenomen aansprakelijkheid voor
het franchisebedrag een risico-aan-
sprakelijkheid is. Dat is een begrip-
elijke discussie, omdat de verwijzing
naar de regeling van de produkten-
aansprakelijkheid er een is naar een
regeling die gebaseerd is op
risico-aansprakelijkheid. De CDA-
fractie is van oordeel dat er ter zake
van dit franchisebedrag geen
risico-aansprakelijkheid analoog aan
die van de producent mag worden
gecreëerd voor de detaillist. In de
visie van de CDA-fractie komt dit in
strijd met de in het begin genoemde
uitgangspunten. Het komt ook in
strijd met de richtlijnen. De CDA-
fractie vindt dat hier ter zake van die
franchise sprake moet zijn van een
normale, op grond van de algemene
toerekeningsmaatstaf van de
afdelingen 6.1.8 en 6.1.9 door de
rechter te bepalen aansprakelijkheid.
Wij missen die verwijzing naar de
algemene regels in de wettelijke
regel van artikel 7.1.3.7, lid 2.

Tevens is ons niet duidelijk
geworden wat de bewindsliden
bedoelen met de in de nota naar
aanleiding van het eindverslag
gegeven toelichting op artikel
7.1.3.7, lid 2, sub c. Eerst heet het
dat hier geen sprake is van een
zuivere schuld aansprakelijkheid.
Vervolgens wordt ontkend dat er
sprake zou zijn van een risico-aan-
sprakelijkheid. Het zou gaan om een
op basis van artikel 6.1.8.2 reeds
uitgewerkte aansprakelijkheid.

“Reeds uitgewerkt” verstaan wij zo
dat daarmee wordt bedoeld dat de
toerekenbaarheidskwestie reeds in
de wet, dus in dit artikel 7.1.3.7, lid
2, sub c, is ingevuld. Dat is echter
niet overeenkomstig de bedoeling
van de CDA-fractie. In onze visie
moet in het concrete geval worden
vastgesteld of er sprake is van
toerekenbaarheid, dus of een van de
in artikel 6.1.8.2 genoemde gronden
zich voordoet. Vandaar dat het ons
beter lijkt, dit in het tweede lid
voorop te stellen en te bepalen dat
de algemene regels van de afdelin-
gen 6.1.8 en 6.1.9 de grondslag
vormen voor de in dit tweede lid aan
de orde gestelde problematiek.
Daarop vormen dan de sub a en b
genoemde categorieën een uitzonde-
ring wat de toerekeningsmaatstaf
betreft. Daarop vormt dan hetgeen in
sub c is vermeld een uitbreiding ten
aanzien van de gevolgschade,
waarvoor de toerekeningsgrondslag
echter door de rechter op basis van
artikel 6.1.8.2 moet worden vastge-
steld. Daarvoor komen, zoals bekend,
in aanmerking: schuld, rechtshande-
ling, wet of de verkeersopvattingen.
Ik merk hierbij op dat het niet de
bedoeling van de CDA-fractie is dat
wat de toerekening krachtens wet
betreft, waarover artikel 6.1.8.2
spreekt, simpelweg naar artikel
7.1.3.7, lid 2, sub c, kan worden
verwezen. Deze vrees ontstaat na
lezing van lid 2, sub c, en de
verwijzing naar artikel 6.1.8.2. Dat is
naar mijn mening een niet gerecht-
vaardigde vrees, omdat artikel
7.1.3.7, lid 2, sub c, slechts iets zegt
over de soort schade en niets over de
toerekeningsgrondslag, want
daarvoor wordt juist verwezen naar
de algemene regels. Desondanks zou
ik graag een uiteenzetting van de
regering hebben over deze proble-
matiek. Daarbij gaat het dus vooral
om de samenhang tussen lid 2, sub
c, en artikel 6.1.8.2, voor zover het
gaat om hetgeen daarin is bepaald
over toerekening krachtens de wet.
Door middel van het amendement op
stuk nr. 18, zoals in herdruk versche-
nen, beoog ik, deze bedoeling in de
wet tot uitdrukking te laten komen.

Mijnheer de Voorzitter! Teneinde te
voorkomen dat de detaillist uiteinde-
lijk beklemd komt te zitten tussen de
koper en de producent/leverancier,
omdat hij op grond van artikel
7.1.3.7, lid 2, sub c, de privé geleden
zaakschade moet vergoeden — denk
aan het vernielde tapijt omdat de
wasmachine een veiligheidsgebrek

had — vindt de CDA-fractie het
gewenst, een regel op te nemen om
te voorkomen dat de verkoper
dergelijke schadepos-ten zelf moet
dragen. De CDA-fractie stelt daarom
voor, de regresregel van artikel
7.1.3.9, lid 6, zo aan te passen dat
exoneraties in de algemene voor-
waarden, die een dergelijk verhaal op
de leverancier/producent geheel of
gedeeltelijk beogen te beperken,
vernietigbaar worden. Ik heb dit tot
uitdrukking gebracht in het amende-
ment op stuk nr. 19. Ik heb geconsta-
teerd dat er in de vierde regel van de
getypte versie een fout is geslopen.
Daar wordt aangegeven dat de
schade moet worden vergoed aan de
verkoper, maar dit moet natuurlijk de
koper zijn. Dit behoeft dus nog
correctie.

De Voorzitter: De griffie zal het
gecorrigeerde amendement opnieuw
verspreiden.

**Mevrouw Soutendijk-van Appel-
doorn (CDA):** Voorzitter! Deze
regresregel sluit naar de mening van
de CDA-fractie aan bij de systema-
tiek waarvoor ook in de afdeling
algemene voorwaarden is gekozen
ten aanzien van de detaillist, die men
daar niet klem heeft willen laten
komen zitten tussen de vernietigbare
exoneratie die hij heeft met zijn
koper, en een vergelijkbare exonera-
tie die de verkoper heeft met zijn
leverancier.

In de materie van de franchise
bepaalt de wet dat de detaillist deze
aansprakelijkheid niet kan uitsluiten
(zie lid 2 van artikel 7.1.3.7, sub c).
Het is dan in de visie van de CDA-
fractie niet meer dan redelijk dat de
detaillist zijn algemene voorwaarde,
die hem wel draagplichtig doet zijn,
kan vernietigen. Dergelijke exonera-
ties worden dan niet geheel onmoge-
lijk, maar zijn alleen nog maar bij
individueel beding mogelijk. Deze
zijn, naar de visie van de CDA-fractie,
redelijker en acceptabeler, omdat de
verkoper zich bij het formuleren van
die exoneraties beter rekenschap kan
geven van wat hij voor zijn rekening
neemt, dan wanneer dit gebeurt via
algemene voorwaarden.

Aldus wordt naar de mening van
de CDA-fractie geen wettelijk
regresrecht geïntroduceerd, zodat
het gevaar van strijdigheid met de
richtlijn zich niet hoeft voor te doen.
Want het is een contractuele
regresregeling en ten aanzien van
contractuele regelingen hebben de

bewindslieden — ik verwijs onder andere naar de memorie van antwoord, blz. 20, en de nota naar aanleiding van het eindverslag, blz. 9 — immers het standpunt ingenomen, dat deze door de richtlijn onverlet worden gelaten. Bovendien is het de bedoeling van de CDA-fractie dat met artikel 7.1.3.7, tweede lid, sub c (de franchisebepaling) het geldend wettelijk recht op het punt van de zaakschade wordt bestendigd, zodat ook een versoepeling van het contractuele regresrecht geen nieuwe aansprakelijkheid kan creëren voor de producent. Die wettelijke grondslag was er immers al.

Een bijkomend voordeel is ook dat wij door deze aanpassing van de regresregeling als het ware de lakmoesproef kunnen uitvoeren op de regeling van de franchise. Is de regeling van de franchise in artikel 7.1.3.7, lid 2, sub c inderdaad de beoogde voortzetting van het geldend recht op dit punt, dan is er geen sprake van strijdigheid met de richtlijn, en is dus ook de regresbepaling daarmee niet in strijd. Is het omgekeerde het geval, dan strookt de franchisebepaling niet met de bedoeling van de CDA-fractie en moeten wij ons nader bezinnen.

Het vernietigbaar verklaren van exoneration bij algemene voorwaarde heeft in de visie van de CDA-fractie het voordeel a. dat partijen daarover voortaan bewust afspraken zullen moeten maken, b. dat partijen daardoor wellicht eerder zullen komen tot een zelfregulering die wij en ook de minister prefereren en c. dat de verzekeringsvoorwaarden wellicht voordeliger voor de verkoper kunnen worden, omdat afspraken met betrekking tot deze gevolgschade de verzekeringspremies in ieder geval zullen kunnen drukken.

Overigens houdt de CDA-fractie vraagtekens bij de stelling dat een wettelijk regresrecht in strijd zou komen met de EG-richtlijn. In de considerans van de richtlijn wordt namelijk aangegeven dat de ratio van de grens van f 1250 is: het beperken van het aantal procedures. Daarin is geen overweging te vinden ten aanzien van een onredelijk geoordeelde belasting van de producent. Naar de overtuiging van de CDA-fractie wordt de beperking van het aantal procedures ook bereikt door de regeling van artikel 7.1.3.7, tweede lid, sub c en een regres op de producent, omdat a. de koper de verkoper toch al aanspreekt in

verband met het door onveiligheid ondeugdelijke produkt en de vordering voor de privschade dus geen extra procedure hoeft op te roepen en b. de verkoper vervolgens, in zijn verhaal jegens zijn leverancier wegens die onveilige en dus ondeugdelijke produkten, de kwestie van de zaakschade van de verschillende kopers die bij hem hebben gevorderd, gebundeld mee kan nemen.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voorzitter! Ter verduidelijking wil ik graag het volgende vragen. Dit betekent toch in elk geval dat de producent met een veel groter aantal claims wordt besprongen dan in het stelsel van de richtlijn het geval zou zijn? Als er een regresrecht is, letterlijk, dan wordt de producent uiteindelijk toch met al die vorderingen ook onder de franchise besprongen, waarvan de richtlijn hem juist heeft willen vrijwaren.

Mevrouw **Soutendijk-van Appeldoorn** (CDA): Dat hoeft op zich niet te betekenen dat daardoor het aantal procedures toeneemt. Als de ratio van de richtlijn is geweest een niet overbelasten van de rechterlijke macht, dan is daar ook geen sprake van, want de vordering ten aanzien van de onveilige, ondeugdelijke produkten wordt toch al door de verkoper richting producent gevoerd.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ja dat zie ik, maar het gaat mij om uw redenering. Ook al vinden die regresvorderingen plaats, dan zal toch in de laatste schakel van de keten een verhaal van de uiteindelijke voorman op de producent plaatsvinden. Dat aantal processen wordt dus toegevoegd.

Mevrouw **Soutendijk-van Appeldoorn** (CDA): Dat hoeft niet omdat ze toch al de procedures voeren voor het ondeugdelijke produkt. Daar kunnen ze bij gevoegd worden. Ik heb het dan over het aantal procedures. De omvang van de claims op de producent zal daardoor inderdaad kunnen toenemen.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik hoor straks graag het standpunt van de minister, maar ik houd nu vol dat ook het aantal procedures toeneemt, namelijk met die procedures die in uw wettelijk regresrecht op de

producent kunnen worden uitgeoefend en die dat in het stelsel van de richtlijn niet zouden kunnen.

Mevrouw **Soutendijk-van Appeldoorn** (CDA): Voor een goed begrip voeg ik hieraan toe, dat mijn amendement geen wettelijk regresrecht introduceert. Ik ging ten overvloede in op de stelling dat een wettelijk regresrecht in strijd zou komen met de richtlijn.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik sprak u ook niet tegen maar ik vroeg u om een verduidelijking, want ik begrijp het nog steeds niet helemaal.

Mevrouw **Soutendijk-van Appeldoorn** (CDA): We zullen het maar aan de minister overlaten om zijn visie te geven op mijn stelling. Ik ben er in ieder geval niet van overtuigd, dat het tot meer procedures leidt.

Over de merkloze produkten wil mijn fractie ook nog een vraag aan de minister voorleggen. Wij hebben in het voorgaande niet onder stoelen of banken gestoken dat zij de regeling van de franchiseproblematiek toch een moeilijk inzichtelijk te maken vraagstuk blijft vinden. Daar komt nog bij, dat de positie van de verkoper van merkloze of van eigen-merkartikelen in dit geheel niet duidelijk is. Deze verkoper valt, voorzover wij thans kunnen overzien, in de termen van de regeling voor de produktenaansprakelijkheid. In de visie van de fractie van het CDA betekent dit: geen risico-aansprakelijkheid voor de privé zaakschade beneden f 1250, maar wel de normale aansprakelijkheid van de verkoper op grond van artikel 7.1.3.7, lid 2, sub c, juncto 6.1.8.2. Graag verneem ik de reactie van de minister op deze visie.

Ten aanzien van de regeling met betrekking tot de kosten op de koopgevallen, vindt de CDA-fractie een voor risico brengen van de verkoper van deze in het eerste lid van 7.1.3.7 genoemde kosten wel erg ver gaan. Als de regering ter rechtvaardiging van haar keuze verwijst naar de stand van zaken in het geldend recht, waar deze kosten bij specieskoop altijd al overeenkomstig artikel 1545 voor risico van de verkoper komen, dan gaat de regering toch voorbij aan het feit, dat deze regel maar al te vaak wordt uitgesloten van toepasbaarheid en dat de regeling onder het nieuwe kooprecht dwingend-rechtelijk wordt.

Bovendien geldt voor soortzaken wel het vereiste van toerekenbaarheid alvorens de verkoper met deze kosten wordt belast. Aldus beschouwd, vormt de nieuwe regel ten opzichte van het huidige recht wel een aanzienlijke verzwaring van de positie van de verkoper. Vandaar dat mijn fractie er de voorkeur aan geeft om deze kosten volgens de gewone maatstaf toe te laten rekenen: bij toerekenbare tekortkoming voor rekening van de verkoper en anders niet. Derhalve stellen wij op dit punt amendering voor. Dat is het amendement gedrukt onder stuk nr. 17, in herdruk verschenen. Ik moet toegeven dat deze amendering nogal wat hoofdbrekens heeft gekost omdat het hele eerste lid met deze schrapping, naar mijn waarneming, had kunnen komen te vervallen. Maar om wille van de samenhang met het tweede lid en de samenhang met regeling van artikel 7.1.3.9, is lid 1 bij wijze van hoofdregel herhaald. Of dit nu de schoonheidsprijs verdient en of het tot duidelijkheid bijdraagt, hoor ik graag van de minister. Wellicht zouden wij het hele artikel nog maar eens op de wettechnische kanten moeten herbeschouwen.

Over het dwingend-rechtelijk karakter van de regeling wil ik de volgende opmerkingen maken. De regering is een heel eind tegemoet gekomen aan het verlangen van de CDA-fractie dat de regeling een zo beperkt mogelijk dwingend-rechtelijk karakter moet dragen, zonder de bescherming en de versterking van de positie van de consument, die wij bij de eerste uitgangspunten hebben genoemd, op de tocht te zetten. De argumenten voor de in artikel 7.1.1.4a, lid 2 gekozen richting voor een oplossing, namelijk wel afwijken bij individueel beding maar niet bij algemene voorwaarde, en dan nog bij niet zeer gecompliceerde juridisch technische kwesties, delen wij. Deze argumentatie en de keuze van de uitzonderingen roepen echter bij de CDA-fractie de vraag op waarom artikel 7.1.2.2a, bepalende dat het risico van de zaak pas na de bezorging door of vanwege de verkoper overgaat op de koper, niet ook onder de uitzonderingen is gebracht. Deze zaak betreft toch een niet zeer gecompliceerde juridische, technische kwestie?

Afwijken per individueel beding lijkt heel wel mogelijk en zelfs ook wenselijk. Om die laatste wenselijkheid te onderstrepen, wijs ik op de

coulance die bij voorbeeld in de meubelbranche wordt betracht bij het opslaan van aangekochte meubels die de koper pas geruime tijd na aankoop thuis wil ontvangen. Dreigt nu niet, door het dwingend-rechtelijk karakter van de regeling van de overgang van het risico, het gevaar dat deze bereidwilligheid van meubelverkopers afneemt nu zij tot het moment van bezorging met het risico van de zaak blijven zitten? De CDA-fractie verneemt graag van de minister of de regering de vrees deelt dat dit dilemma zich zal voordoen als gevolg van het stringente regime ten aanzien van artikel 7.1.2.2a. Zijn er wellicht mogelijkheden om met instandlating van het systeem van dwingend-rechtelijkheid van de bepaling onder deze door ons gesignaleerde ongewenste complicaties uit te komen? Binnen de CDA-fractie is ten aanzien hiervan de gedachte geopperd dat via een domicilie-keuze ten huize van het pakhuis van de verkoper en door middel van een bewaarovereenkomst aan dit probleem tegemoet kan worden gekomen. Het lijkt niet een geheel praktische oplossing, maar ik verneem er toch graag de reactie van de regering op. De CDA-fractie laat het van de reactie van de regering afhangen of zij in tweede termijn op dit punt toch nog tot amendering zal overgaan.

De fractie van het CDA wenst op enkele punten nog een nadere verduidelijking van de regering. Het gaat dan om de afkoelingsperiode en om het vormvereiste bij koop van onroerend goed. Wat het schriftelijk koopcontract bij onroerend goed betreft, is de CDA-fractie er verheugd over dat de regering op dit punt het standpunt van de CDA-fracties en andere fracties over de wenselijkheid deelt. Wanneer de bewindslieden meedelen dat een en ander in verband met allerlei complicaties nog nadere bestudering vereist, gaan wij daarmee akkoord. Wij zien echter niet in dat deze materie kan blijven liggen tot bij de regeling van aanneming van werk. Wij geven er de voorkeur aan, die problematiek nu in studie te nemen en ernaar te streven, op zo kort mogelijke termijn met een standpunt te komen, opdat zo mogelijk nog met de invoering van deze titel de zaak afdoende kan worden geregeld. Wij vernemen dan ook graag van de minister een indicatie van het tijdpad ten aanzien van dit vormvereiste.

Dan is er de kwestie van de afkoelingsperiode. De CDA-fractie ziet een aantal nieuwe ontwikkelingen op gang komen waarvoor mogelijk een afkoelingsperiode op haar plaats is. Ik denk dan aan het kopen per computer. Eén druk op de knop kan voldoende zijn om aan de koop vast te zitten. Bestudering van die ontwikkelingen met het oog op de vraag naar de noodzaak om daar tot afkoelingsperiodes te komen, lijkt de CDA-fractie gewenst. Daarom hebben wij hierover opmerkingen gemaakt in de schriftelijke voorbereiding en ook daarom komen wij er nu op terug. Wij vernemen graag het oordeel van de regering hierover.

□

De heer **Korthals** (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik sluit mij aan bij de woorden van waardering die zijn uitgesproken in de richting van de regeringscommissaris en de bijzondere griffier.

De regeling in Boek 7, titel 1 is in menig opzicht duidelijk en helder. Zij verschaft grotere zekerheid en duidelijkheid dan de thans bestaande wettelijke bepalingen en geeft daarenboven een grotere bescherming aan de koper. Er is derhalve alle reden om ingenomen te zijn met de voor ons liggende bepalingen. Dat geldt intussen niet over de gehele linie. Met name bestaan mijns inziens enkele bezwaren tegen de regeling van de consumentenkoop. Voordat ik daarop meer en detail inga, geef ik een meer algemene beschouwing over de positie van, kort gezegd, de consument.

Het is enigszins een modeverschijnsel om alleen over hem te spreken. Dat is mijns inziens niet helemaal juist en evenmin gerechtvaardigd. Mevrouw Soutendijk ging hier al uitvoerig op in. Het lijkt dienstig mede aandacht te schenken aan de positie van verkopers: veelal kleine winkeliers, soms grotere supermarkten en fabrikanten, met alle schakeringen daartussenin. De positie van de consument is in het nieuwe wetboek sterk verstevigd. Te denken valt in de eerste plaats aan de regeling van de algemene voorwaarden en meer in het bijzonder aan de zwarte en grijze lijsten. Ook de produktenaansprakelijkheid is gericht op bescherming van de consument. Bovendien is er dan nog een aantal specifieke bepalingen

over de consumentenkoop. Ik kom daarop terug.

Op zichzelf is er stellig veel te zeggen voor een bescherming van consumenten. Bij koopovereenkomsten — daartoe beperk ik mij verder — zijn zij niet zelden de of althans een zwakke partij, al was het alleen al door de noodzaak goederen te kopen. Of zij voor de ene of de andere leverancier kiezen, zal vaak niet veel uitmaken — hun voorwaarden zullen doorgaans dezelfde zijn — terwijl daarenboven niet zelden sprake zal zijn van een zekere onwetendheid wat betreft de inhoud van bepalingen die de koop beheersen, gebruiken en wat dies meer zij.

Onder het nieuwe recht en al eerder door de invoering van de regeling produktenaansprakelijkheid wordt hun positie beschermd. Dat is ook toe te juichen. De vraag is evenwel gewettigd, waar de grens van die bescherming moet liggen. Het lijkt daarbij dienstig om in ogenschouw te nemen dat verkopers, althans in veel gevallen, eveneens een betrekkelijk zwakke positie hebben. Dat geldt met name voor kleine bedrijfjes zoals de kruidenier op de hoek. Zij vervullen een zeer belangrijke positie in ons maatschappelijk bestel. Zoals bekend is, is deze in menig opzicht niet eenvoudig. Er is dan ook alle aanleiding om mede in ogenschouw te nemen wat het effect van wettelijke bepalingen en a fortiori een samenloop daarvan is op hun positie.

In dit verband moet worden bedacht dat schade die de consument naar hen kan doorschuiven, niet zelden daar zal blijven zitten, vooral in gevallen waarin het gaat om betrekkelijk geringe schades. Dit ofwel omdat gelet op de toepasselijke wettelijke bepalingen de verkoper geen verhaal kan uitoefenen op zijn voorschakel, ofwel omdat deze moeilijk is te vinden, onvoldoende verhaal biedt, ofwel omdat het nemen van verhaal eenvoudigweg te veel tijd kost. In dat verband ware te bedenken dat de ervaring leert dat het behandelen van schadezaken in de praktijk niet zelden zeer veel tijd en energie vergt. Met name kleinere ondernemers kunnen zich vaak moeilijk veroorloven om die tijd en energie daaraan te besteden.

Ik laat verder rusten dat ook ten aanzien van grotere ondernemingen niet per se geldt dat het billijk is om hen met allerlei risico's op te

zadelen, zeker wanneer hun geen enkel verwijt valt te maken.

Tegen de achtergrond van het zojuist opgemerkte zal het geen verbazing wekken dat bij mij de vraag is gerezen, of de beoogde bescherming van de consument niet een wat te eenzijdige benadering is van de problemen waarvoor de praktijk zich gesteld ziet. Het is iets te eenvoudig gezegd dat de consument de zwakke schakel is en dat alleen hij bescherming behoeft.

Nu weet ik wel dat de wet, bij voorbeeld artikel 6.5.2a.10, in een aantal gevallen regelingen geeft die in theorie de hiervoor geschetste problemen oplossen. Het komt in het leven echter veelal aan op de praktijk en zeker niet louter op de theorie. Die bepalingen kunnen in voorkomende gevallen hun nut bewijzen. Het is verre van mij om hun betekenis te bagatelliseren, doch men hoede zich ervoor hun belang te overspannen.

Zoals bekend is, houdt de richtlijn produktenaansprakelijkheid in dat er een franchise is. Beneden het franchisebedrag van ongeveer f 1250 kan de consument de producent niet aanspreken. De vraag is gerezen — daarover hebben wij al eerder van gedachten gewisseld — wie aansprakelijk moet zijn voor het franchisebedrag. Moet dit de verkoper zijn of, kort gezegd, de consument?

Op het eerste gezicht lijkt het antwoord eenvoudig. Het is niet billijk om de consument met dit soort schades te laten zitten. Doch bij nadere beschouwing is hierop het nodige af te dingen. In de eerste plaats omdat het resultaat van het doorschuiven van aansprakelijkheid van het franchisebedrag naar de verkoper allerminst op voorhand redelijk is, met name niet in alle gevallen waarin de verkoper werkelijk niets te verwijten is; zeker niet omdat niet alleen in de praktijk maar ook gelet op het samenstel van wettelijke bepalingen deze verkoper in een groot aantal gevallen geen regres zal kunnen nemen op de producent. Er kan geen redelijke twijfel over bestaan, dat een wettelijk fundament voor een zodanig verhaal in veel gevallen zal ontbreken.

Wij hebben twee adviezen gekregen van hogleraren die er, kort samengevat, toe strekken te betogen dat het, gezien vanuit Europeesrechtelijk perspectief, niet toelaatbaar is schade als de onderhavige voor rekening te laten komen van de

verkoper. Deze adviezen hebben mij overtuigd. Bovendien, ik gaf het al aan, ook zonder deze adviezen zou ik reeds, doch op andere gronden, tot hetzelfde resultaat zijn gekomen.

Ik gaf al aan, dat het in veel gevallen onmogelijk zal zijn voor de verkoper om schade, die hij op grond van de thans voorliggende bepalingen van de consumentenkoop voor eigen rekening zal moeten nemen, te verhalen op de producent. Dat geldt ook los van de franchise. De consequentie daarvan is, dat de verkoper aansprakelijk kan worden gesteld voor zeer aanzienlijke schades. In het algemeen lijkt dat onbillijk. Slechts onder bijzondere omstandigheden is een dergelijke aansprakelijkheid gerechtvaardigd. Met name dan wanneer de verkoper bepaalde garanties heeft gegeven en wanneer het gaat om gebreken die de verkoper kende of had behoren te kennen. Dan brengt de afweging tussen de belangen van verkoper en consument alleszins mee, dat de aansprakelijkheid verschuift van de consument naar de verkoper, zelfs dan wanneer de verkoper geen verhaal kan uitoefenen. Zou verhaal op de producent wel mogelijk zijn, dan wordt de franchise-regeling van de richtlijn in feite ondergraven. Dit kan en mag niet zo zijn.

Het zojuist uiteengezette heeft mij geïnspireerd tot het indienen van een amendement. Het komt er in feite op neer, dat ik herstel voorsta van een eerder aan ons aangeboden tekst. Daarbij wijs ik er nog met nadruk op, dat de afweging van belangen tussen consument en verkoper uiteraard wel met zich brengt dat de verkoper, ook wanneer hem geen verwijt treft, gehouden is de koop prijs terug te betalen wanneer sprake is van een ondeugdelijk produkt. Overigens wordt bij de artikelen 1407a en volgende en 633 voorgesteld, kort gezegd, het regresrecht van andere verzekeraars dan de aansprakelijkheidsverzekeraar te bevriezen. In hoeverre zou een soortgelijke regeling dienen te gelden ter zake van regres op de verkoper die krachtens artikel 7.1.3.7, lid 2, sub c aansprakelijk is?

Ik kom dan op het tweede door mij ingediende amendement. Het verzacht de wel zeer imperatieve tekst van artikel 7.1.1.4a. Het komt mij voor, dat wij onvoldoende werk zouden hebben afgeleverd wanneer het samenstel van bepalingen van het nieuwe Burgerlijk Wetboek

onvoldoende bescherming zou bieden aan de consument. Voor zover hier van belang, zijn met name de bepalingen der algemene voorwaarden, meer in het bijzonder de zwarte en grijzen lijsten vanzelfsprekend van grote betekenis. De enige tegenwerping die men mij zou kunnen maken, is dat er niet steeds sprake zal zijn van een algemene voorwaarde. Die tegenwerping houdt mijns inziens geen steek. Het zal hoogst zelden zo zijn, dat van een algemene voorwaarde geen sprake is; dit geleet op het wel zeer ruime begrip "algemene voorwaarde" dat wij hebben geïntroduceerd. Het een aantal malen hanteren van een bepaald beding bestempelt het reeds tot een algemene voorwaarde. Zouden wij nu in een concreet geval te maken hebben met een beding dat slechts hoogst sporadisch wordt gehanteerd – jegens een consument – dan gaat het kennelijk om een zo bijzonder geval, dat partijen welbewust en uitdrukkelijk een specifieke regeling hebben gewild. Dan ligt het weinig voor de hand om hem daaraan niet te houden. Daar komt nog bij, dat de normale regels des rechts, meer in het bijzonder de redelijkheid en billijkheid, de consument in gevallen waarin dat wenselijk is genoegzaam kunnen helpen. Ik vestig er in dit verband de aandacht op, dat door mij ontworpen regeling in elk geval met zich brengt, dat een beding schriftelijk moet worden gemaakt. Daarin ligt voldoende garantie tegen onbezonnenheid.

Tot slot zou ik, voor alle zekerheid, willen vragen hoe deze wet zich verhoudt met de LUVI en het Weense Koopverdrag dat, voor zover mij bekend, binnenkort in werking zal treden.

De heer **Wolffensperger** (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ook ik sluit mij aan bij de waardering die is uitgesproken voor de velen die aan dit zoveelste deel van het magnum opus hebben bijgedragen. Mijn bijzondere dank gaat uit naar de bijzondere griffier voor haar hulp bij de voorbereiding. Die was niet gering.

Over de eerste invoeringswet van een bijzonder contract zal ik allereerst een paar algemene inleidende opmerkingen maken en vragen stellen, waarna ik overga tot

bespreking van de precieze teksten. Ik heb de memorie van toelichting, het oorspronkelijke groene boek bij Boek 7, pagina 829, er nog eens op nageslagen. Daarin zijn twee redenen genoemd voor het benoemen en in de wet uitwerken van een contract. In de eerste plaats zal ten aanzien van vaak voorkomende vragen in de wet een duidelijker richtlijn moeten worden gegeven dan in de algemene regels mogelijk is. In de tweede plaats is het in bepaalde overeenkomsten een eis van het algemeen belang om de vrijheid van partijen meer in te perken. Wanneer je deze twee uitgangspunten legt naast de titel koop en ruil, valt het op dat de algemene regeling van koop en ruil grotendeels vermogensrechtelijk van opzet is. Uit de historie van de LUVI en de Benelux-overeenkomst inzake koop en ruil is dat heel verklaarbaar. Men heeft het indertijd als een soort proeftuin gebruikt voor een aantal vermogensrechtelijke afspraken. Die oorspronkelijke uitgangspunten komen eigenlijk alleen ten volle tot gelding bij een species van genuskoop, namelijk de consumentenkoop, waarbij wel degelijk sprake is van het uitwerken van veelvoorkomende vragen en het inperken van de vrijheid van partijen. Ik memoreer dit, omdat bij mijn fractie in toenemende mate de vraag opkomt of er geen andere speciesvormen van de koop zijn die gegeven de genoemde uitgangspunten in aanmerking zouden moeten komen voor een nadere regeling in de wet, voor benoeming in de wet, althans betreffende bepalingen van regelend recht.

Ik noem in dit verband een paar voorbeelden die wellicht ver van de discussie van vandaag af staan, maar die in de praktijk als uitermate belangrijk worden ervaren. Zo is daar de fabriektenkoop, de koop van tussenprodukten, industriële produkten, waarbij uit onderzoek dat op het ogenblik wordt uitgevoerd door onder anderen Van Delden, blijkt dat deze vaak geregeld is op grond van gedeponeerde voorwaarden die juridisch tenhemelschreiend en allemaal onderling verschillend zijn. Verder noem ik het voorbeeld van de handelskoop, die maatschappelijk van zeer groot belang is. Op dit moment worden bij de handelskoop bijna alle geschillen opgelost in Engeland. Daarbij geldt het Engelse recht. De vraag is of Nederland, al is het maar op grond van concurrentie-

overwegingen, niet zou willen bevorderen dat arbitrage bij handelskoop ook naar Nederlands recht zou kunnen plaatsvinden. Daarvoor is naar mijn idee een voorwaarde, dat de Nederlandse wetgeving op het punt van de handelskoop op z'n minst een goede regeling bevat. Een derde voorbeeld dat ik ook niet ter plekke verzin, betreft de compensatiekoop, de koop waarbij internationaal wordt afgesproken dat bij voorbeeld een contract wordt gesloten van Pepsi Cola voor wodka of van auto's voor olie. Die overeenkomsten worden op het ogenblik geregeld in Japan en Oostenrijk. De minister van Economische Zaken heeft in 1985 een studie van de compensatiehandel geproduceerd met het voorstel om te proberen het Nederlandse aandeel in die handel te vergroten. Als de regering dat nu werkelijk wil, is het dan niet nodig om voor dat soort contracten de basisregels in de Nederlandse wetgeving kenbaar en hanteerbaar te maken? Hierbij is heel interessant de technische vraag of de compensatiekoop dan thuis zou moeten horen bij koop of bij ruil. Ik heb daar zelf een opvatting over. Als de minister die ook heeft, wil ik die graag uitrusten.

De heer **Korthals** (VVD): Wat is uw gedachte daarover?

De heer **Wolffensperger** (D66): Op grond van het feit dat bij compensatiekoop geld niet als tegenprestatie maar uitsluitend als rekeneenheid wordt gehanteerd, geef ik er de voorkeur aan deze als een ruilovereenkomst te beschouwen. Daarmee wordt heel interessant de vraag of de bepalingen die in titel 7 zijn opgenomen over ruil, dan op slag niet wat erg simpel van opzet zijn. Ik hoor hierover graag de opvatting van de minister. In dit verband nog de volgende algemene vraag. Als je ervan uitgaat dat er redenen zijn om genoemde contracten in de regeling op te nemen, zijn er dan langzamerhand in het maatschappelijk verkeer geen contracten die minsten evenzeer regeling zouden behoeven als de consumentenkoop? Die algemene vraag wil ik toch graag aan de minister stellen.

Dat geldt natuurlijk a fortiori voor het al genoemde punt van de koop van onroerend goed. Daarvoor geldt ook de vraag of niet thans al een aantal bepalingen zou moeten worden opgenomen om regelend te

kunnen optreden. Ik wil daarover een paar vragen stellen die aansluiten bij hetgeen eerder is gezegd. Tot nu toe is het de lijn van de regering geweest, dat men zou bekijken of de koopovereenkomst geformaliseerd zou moeten worden en dat men dat zou doen bij de aanneming van werk, zo heb ik dat althans begrepen. Ik vraag mij in toenemende mate af of niet een andere benadering in de beschouwing zou moeten worden betrokken. Ik voel op zichzelf niet zo heel veel voor ongelimiteerd uitbreiden van het aantal formele contracten. Dat betekent dat je niet geringe kosten voor de notaris aan de koop en verkoop van onroerend goed toevoegt. Als de praktijk leert — en dat wordt mij uit de praktijk — dat veruit de meeste problemen zich voordoen in een situatie waarbij een niet professionele koper staat tegenover een professionele verkoper, net als bij de consumentenkoop dus, ligt het dan niet veel meer voor de hand om bij de regeling van de koop een aantal bepalingen op te nemen, hetzij van dwingend, hetzij van regelend recht, die die niet professionele koper beschermt? Je zou bij voorbeeld kunnen denken aan bepalingen over de ontbindende voorwaarden bij het niet verkrijgen van een woonvergunning of het niet rond krijgen van de financiering. Die voorwaarden worden overigens in de praktijk nog daadwerkelijk vergeten in koopovereenkomsten. Daar komen geweldige problemen uit voort. Mijn vraag is dan of je, als dat de problemen zijn waaruit die gedachte van formalisering van de koopovereenkomsten voort komen, je in feite met die formalisering niet een bepaalde mate van overkill bedrijft. Als de minister zou onderschrijven dat je in feite een kleiner probleem aan het regelen bent, zou dan niet de consequentie moeten zijn, dat je hier en nu die bepalingen van aanvullend en dwingend recht moet opnemen, die een koper van onroerend goed in die situatie zou beschermen.

Het laatste algemene punt is het volgende. Er is veel gepraat over de vraag wat nu precies regelend en wat nu precies dwingend recht is en ook over de vraag welke bepalingen exclusieve werking hebben ten opzichte van het algemeen verbintenissenrecht. Als ik het goed zie, zal de rechtspraak daarin duidelijkheid moeten brengen. Ik zal een voorbeeld geven. Een van de grootste verschillen met de oude regeling is dat risico

niet meer overgaat bij koop, maar bij de eigendomsoverdracht. Nu gaat de bestaande praktijk, zeker in al die koopvormen die ik heb geschetst, nog steeds uit van de basisregel *periculum est emptoris*. De vraag is of de LUVI, het Weens Koopverdrag en de in het NBW voorgestelde regeling het onmogelijk maken, dat contractueel uit te sluiten. Kun je contractueel gewoon blijven bepalen dat bij de koop het risico overgaat en, zo ja, betekent dat dan niet dat de in de praktijk gevestigde gang van zaken die nieuwe bepaling in het NBW tot een dode letter gaat maken?

Mijnheer de Voorzitter! Ik zal nu ingaan op titel 7.1. Er is tot in het eindverslag gedebatteerd over de vraag, of ter bescherming van de consument een regeling moest worden opgenomen over produktinformatie en wel met name over de garantiebewijzen. De minister stelt voor, dat aan de zelfregulering van het bedrijfsleven over te laten. Ik heb niet zoveel bezwaar tegen de zelfregulering op het punt van de produktinformatie, maar ik heb er wel problemen mee als het de garantiebewijzen betreft. De ervaring leert — ik heb dat ooit eens onderzocht — dat wat zich aandient als garantie in feite soms een heel drastische opeenstapeling van exonerationeclausules is. Er zijn twee casusposities. Als die garantie zonder meer wordt meegeleverd met het produkt, dan kan de consument zich naar mijn mening op het standpunt stellen dat de daarin opgenomen exonerationeclausules geen onderdeel uitmaken van de overeenkomst. Dan ligt daar voor hem de escape. Delen de bewindslieden die visie?

De tweede casuspositie is ingewikkelder. Dat is het beroemde "kaartje". De consument krijgt een kaartje toegestuurd waarin hem garantie wordt beloofd als hij dat kaartje opstuurt. Hoe zit dat nu rechtens? Als dat kaartje wordt opgestuurd, komt er dan een aanvullende overeenkomst tot stand, vaak met de meest schandelijke exonerationeclausules? En ligt hier nu niet een probleem dat voor de consument zo bedreigend is — hij gaat af op die term "garantie" — dat men het niet, zoals bij de produktinformatie in het algemeen, rustig aan die zelfregulering kan overlaten? De ervaring stemt mij somber. Hoe oordeelt de minister over een bepaling waarin wordt vastgelegd

dat de verkoper, die na het tot stand komen van de overeenkomst garantie geeft, zich moet beperken tot het geven aan de koper van aanvullende rechten of tot het uitwerken van diens recht? Moet niet tenminste aan de koper met nadruk worden duidelijk gemaakt op welke punten hij door het aanvaarden van die zogenaamde garantie ten nadele van zichzelf afwijkt van regelend recht?

Ik neig ertoe het standpunt van de regering te onderschrijven met betrekking tot de afkoelingsperiode bij consumentenkoop. Naar mijn gevoel doet die onevenredig afbreuk aan de rechtszekerheid en bovendien wordt er uitgegaan van een wat onmondiger beeld van de consument dan mij voor ogen staat. De computer is wat dit betreft een vondst. Ik zal er nog eens over nadenken of iemand die een computer aanschaft niet als zo mondig moet beschouwd dat hij zich de consequentie van het drukken op de knop moet realiseren.

Minister Korthals Altes: Daar voorzien de computerprogramma's meestal in. Bij moeilijke vragen moet je altijd kiezen tussen "ja" of "nee".

De heer Wolffensperger (D66): Voorzitter! In dit verband is het interessant te vernemen wat de ervaringen zijn met de afkoelingsperiode bij de Colportagewet. Is daar iets zinnigs over te zeggen?

Met de fractie van het CDA wens ik dat de regeling voor de aanneming van werk met betrekking tot roerende zaken tegelijk met het onderhavige wetsvoorstel in werking treedt. De minister is er niet op ingegaan. Ik krijg graag een toelichting op het tijdstip van inwerkingtreding en op de plaats in de wet waar dit geregeld wordt. Is de regering overigens wel echt van plan zo'n regeling te maken?

Er zijn een aantal amendementen ingediend op artikel 7.1.1.4a. Wij kunnen op hoofdlijnen met deze amendementen instemmen. Ik wacht eerst de reactie van de minister af. Ik begrijp dat het gewijzigde amendement op stuk nr. 18 van mevrouw Soutendijk er formeel nog niet is. Het oorspronkelijke amendement voorzag in het opnemen van een artikel 7.1.2.2a in artikel 7.1.1.4a. Ik heb daar toch een vraag over. Brengt aanneming van zo'n amendement niet met zich, dat in de algemene voorwaarden niet meer ten nadele van de consument mag worden

afgeweken van de regeling inzake risico bij bezorging, maar in een individuele overeenkomst wel. Ik kom even terug op het voorbeeld dat mevrouw Soutendijk gaf over de meubelfirma. Heeft aanneming van een dergelijk amendement niet de merkwaardige consequentie dat de meubelfirma die de spullen opslaat, daar bij individueel beding wel een andere risico-afspraken over mag maken, maar in de algemene voorwaarden dit niet meer mag doen? Hierover verneem ik graag de mening van de minister. Ik kwam er niet uit.

Wat het amendement van de heer Korthals op stuk nr. 20 betreft, wacht ik het oordeel van de regering af. Ik ben bang dat aanneming van dit amendement sterk zal afdoen aan de dwingend-rechtelijke bescherming die de regeling van de consumenten-koop wilde geven. Ik hoor hier graag het standpunt van de regering over.

In artikel 7.1.3.2 van het gewijzigd ontwerp van wet staat een uiterst storende fout. Ik vraag de minister die bij nota van wijziging te corrigeren. In derde regel staat "koper" in plaats van "verkoper".

Minister Korthals Altes: Voorzitter! Ik dien op dit moment een nota van wijziging in waarin onder andere deze fout is hersteld.

De heer Wolffensperger (D66): Voorzitter! Het is prettig te merken dat de minister van Justitie en ik zozeer op dezelfde lijn zitten, dat wij tegelijkertijd dezelfde verbetering voorstellen.

De Voorzitter: Dat is echt gemeen overleg!

Minister Korthals Altes: Mevrouw Swildens was de heer Wolffensperger al voor. Ook haar verbetering staat erin.

De heer Wolffensperger (D66): Voorzitter! De discussie heeft zich toegespitst op artikel 7.1.3.7. Waarom is er in lid 1 van dit artikel sprake van een zaak die niet de eigenschappen bezit die de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten, terwijl in het meer algemene artikel 7.1.2.7 uitgangspunt is dat de afgeleverde zaak aan de overeenkomst moet beantwoorden? Is hier bewust een beperktere formulering gekozen? Zo nee, geeft de formulering dan geen verwarring?

Als de producent op grond van zijn produktenaansprakelijkheid schade vergoedt, waarvoor de verkoper op grond van artikel 7.1.3.7, lid 2 onder a en b aansprakelijk is, is dan een regresactie van de producent jegens de verkoper mogelijk? Gezien het derde lid van het artikel denk ik van niet, maar de vraag is of je dit dan niet expliciet in de wet moet opnemen.

De kern van de discussie is natuurlijk de verhouding tussen artikel 7.1.3.7 tot de regeling van de produktenaansprakelijkheid in de Europese richtlijn en de toekomstige titel 6.3.3.

Ik wil vooropstellen wat naar mijn idee buiten discussie is. In de eerste plaats ben ik van mening dat de ratio van de richtlijn zich verzet tegen een wettelijk regresrecht van de verkoper op de producent voor de franchise. Ik ben met de regering van mening dat zo'n wettelijk regres in feite een soort ontrachting van de richtlijn zou zijn, omdat de producent langs een omweg dan weer wordt blootgesteld aan alle procedures en schadeclaims, waarvoor men hem nu juist heeft willen vrijwaren. Of je dit nu leuk vindt of niet is vers twee. Je kunt natuurlijk negatief oordelen over de franchise, maar deze is er. De bedoeling ervan zou worden ontracht door het wettelijk regresrecht mogelijk te maken.

Overigens, Voorzitter, heb ik met een contractueel regresrecht van de verkoper op de producent geen moeite. Daar prevaleert naar mijn gevoel de contractvrijheid en de producent is mans genoeg om hierin niet als zwakke partij te worden beschouwd. Je kunt je hoogstens afvragen of een verkoper in die situatie niet de zwakke partij is, maar deze zou je slechts ten dienste kunnen zijn met een wettelijk regresrecht en dit is nu juist niet mogelijk.

Ik kom evenzeer met de regering tot de conclusie, dat het niet logisch is om de verkoper te goeder trouw die niet heeft gegarandeerd, aansprakelijk te houden voor de gevolgschade in die gevallen, waarin de producent daarvoor uitdrukkelijk geen risico-aansprakelijkheid draagt op grond van de richtlijn en de bepalingen in artikel 6.3.3. Het gaat dan om de beroemde gevallen van landbouwgrondstoffen, ontwikkelingsrisico en de uitzonderingen in het voorgestelde artikel 1407a. De redenen die in de uitwerking door de

regering in artikel 6.3.3 worden gegeven voor het niet-aansprakelijk zijn van de producent, zijn dat deze naar huidig maatschappelijk inzicht voor die oorzaken en gevolgschade niet aansprakelijk gehouden kan en mag worden. Als deze argumenten voor de producent gelden, dan gelden deze a fortiori voor de koper die immers bij ontwikkelen, vervaardigen en op de markt brengen van het produkt niet eens betrokken is geweest. Het zou dus onlogisch zijn om de verkoper in dat geval voor meer aansprakelijk te houden dan waarvoor de producent op grond van de produktenaansprakelijkheid aansprakelijk gehouden is.

Mevrouw Swildens-Rozendaal (PvdA): Voorzitter! Dit ben ik geheel met de heer Wolffensperger eens. Maar als de verkoper in een latere fase, nadat het produkt in het verkeer is gebracht, bij voorbeeld door publicaties die de ondeugdelijkheid van een produkt naar voren brengen, de kennis wel bezit — lid 2a — garantie heeft gegeven — lid 2b — dan is hij in zo'n geval toch zeker wel aansprakelijk?

De heer Wolffensperger (D66): Ik antwoord hierop volmondig "ja". Ik heb dat ook letterlijk zo gezegd. Maar ik praat nu over een verkoper die te goeder trouw is, en die geen garantie heeft gegeven.

Mevrouw Swildens-Rozendaal (PvdA): Mocht de verkoper in zo'n geval inderdaad aansprakelijk zijn, sluit u dan uit dat er in alle gevallen contractueel regresrecht mogelijk is, dus geen wettelijk regresrecht?

De heer Wolffensperger (D66): Bedoelt u nu in geval van de aansprakelijkheid van de verkoper?

Mevrouw Swildens-Rozendaal (PvdA): Ik bedoel in geval van artikel 7 van de richtlijn, waarbij de producent niet aansprakelijk is, maar de verkoper op grond van eigen toerekenbaarheid wel. Acht u het in dat geval uitgesloten dat er een contractueel regresrecht mogelijk is?

De heer Wolffensperger (D66): Ik dacht dat ik die vraag heel uitdrukkelijk had beantwoord. Een wettelijk regresrecht acht ik in deze situatie niet mogelijk, maar met een contractueel regresrecht heb ik geen enkele moeite. Ik heb mij er niet over

uitgelaten of het volgens de richtlijn wel of niet mooi is, maar ik acht een contractueel regresrecht naar de maatstaven van het huidige Nederlandse recht, dat wij hier construeren, zeer wel verdedigbaar.

Voorzitter! Het vraagpunt bij de produktenaansprakelijkheid is of de richtlijn heeft beoogd een drempel of een aftrekfranchise in het leven te roepen. Ik ben daarover minder zeker. De regering gaat uit van een drempelfranchise. In de literatuur en in sommige andere landen wordt verdedigd dat het gaat om een aftrekfranchise. Het verschil is natuurlijk de mate waarin een verkoper aansprakelijk is; bij een aftrekfranchise in meer gevallen dan bij een drempelfranchise. Ik zou op dit punt graag nog eens een toelichting van de minister hebben. Mijn fractie opteert in principe voor een drempelfranchise. Ik meen dat daarmee het uitgangspunt dat een producent niet met een grote hoeveelheid kleine vorderingen moet kunnen worden overvallen, voldoende is gewaarborgd, omdat hij alleen maar met vorderingen boven de franchise zal worden aangesproken. Kortom, ik ben het met de regering ter zake eens.

Voorzitter! Met de uitgangspunten over de produktenaansprakelijkheid gewapend, blijven er nog enkele grote vraagpunten over in de regeling van 7.1.3.7. Kernvraag is — de heer Korthals sprak ook daarover — of het redelijk is de verkoper te goeder trouw die niet heeft gegarandeerd aansprakelijk te houden voor het franchisebedrag. Wat is daar nu precies de grondslag van nu de verkoper aan het gebrek nog veel minder kan doen dan de producent? Is de grondslag alleen maar een evenredige verdeling van de lasten bij consumentenkoop? Is de strekking van de richtlijn niet geweest dat het bedrag onder de franchise ten laste van de consument behoorde te komen? Hoe oordeelt de minister over de in de literatuur geschetste merkwaardige situatie dat onder de franchise de verkoper niet aansprakelijk is voor zijn eigen produkten, maar wel voor verkochte merkprodukten en over het gesignaleerde geval van een verkoper die zijn aansprakelijkheid zou kunnen ontlopen door zich als producent voor te doen, nl. zijn voor- of achterman niet te noemen?

Tot slot is er natuurlijk de vraag welke nu precies de aansprakelijkheid

is in het voorgestelde 7.1.3.7 van de verkoper onder de franchise. Ik heb daar erg over nagedacht. In de discussie kwam de vraag naar voren of dat nu is de gewone aansprakelijkheid op grond van Boek 6 of dat het een zwaardere aansprakelijkheid is, zoals de minister bij herhaling in de schriftelijke voorbereiding heeft gesuggereerd. Het amendement op stuk 18 gaat daarover. Bij de beoordeling van het laatste doet zich een interessante vraag voor. Stel je voor dat de aansprakelijkheid van de verkoper, zoals amendement 18 wil, de gewone is van 6.1.8.1 en 6.1.8.2? Is in dat geval de verkoper dan eigenlijk ooit wel aansprakelijk als hij te goeder trouw is en geen garantie heeft gegeven? Zou je dan niet in vrijwel alle gevallen kunnen stellen dat de schade aan die verkoper niet kan worden toegerekend? Is dat de reden van de wat gekunstelde redenering dat die verkoper een wat zwaardere aansprakelijkheid moet dragen omdat die aansprakelijkheid anders niet meer dan een dode letter zou zijn? Als het de bedoeling is om te zeggen "als wij het aan het algemeen vermogensrecht zouden overlaten, creëren wij niet meer dan een dode mus, want wij leggen een aansprakelijkheid op de verkoper, maar die blijkt niets in te houden, want hij kan in alle gevallen zeggen dat hij er niets aan kan doen", is het dan niet verstandig om de omvang en de toerekeningsmaatstaf van die aansprakelijkheid van de verkoper uitdrukkelijk in dit artikel van de wet dan ook maar vast te leggen? Het blijft anders vragen oproepen.

Voorzitter! De omgekeerde redenering doet mij denken dat de aansprakelijkheid van de koper ingeval van kwader trouw of gegarandeerde eigenschappen — a en b van lid 2 — voldoende is geregeld door de algemene uitgangspunten van 6.1.8.1. Wat dit betreft, is ter discussie gesteld of dat risico-aansprakelijkheid zou moeten zijn, maar ik vraag de minister in gemoede of hij een casuspositie kan verzinnen waarin op grond van de algemene regel een verkoper niet en ingeval van risico-aansprakelijkheid wel aansprakelijk zou zijn nu hij immers of ter kwader trouw is of heeft gegarandeerd. Als die casuspositie niet te verzinnen is, moet het maar blijven zoals het is. Ten slotte stel ik nog één vraag, waarmee ik mij een beetje aansluit bij het amendement onder nr. 19, maar ze is toch

wat anders van strekking. Ten aanzien van artikel 7.1.3.9, lid 6 juncto artikel 7.1.3.7, lid 3 rijst de vraag of de leden 1 t/m 5 van het eerste artikel niet tevens van toepassing moeten zijn op het geval waarin de verkoper gevolgschade onder de franchise heeft vergoed aan de koper, die hij niet rechtstreeks op de producent kan verhalen en die hij dus verhaalt op zijn voorman. Zou die voorman dan niet aangesproken moeten kunnen worden en zo ja, zou dat dan niet moeten gebeuren op grond van dezelfde bepalingen als thans vastgelegd in artikel 7.1.3.9?

□

De heer **Van den Berg** (SGP): Mijnheer de Voorzitter! In mijn korte bijdrage beperk ik mij tot het onderwerp consumentenkoop. Niet omdat andere onderdelen niet belangrijk zouden zijn, maar op dit terrein liggen op dit moment nog de meest controversiële punten. Overigens roepen de andere onderdelen bij ons geen bijzondere problemen meer op. Ik sluit mij dan ook graag aan bij de door anderen al uitgesproken woorden van waardering voor het totaal aan voorstellen dat thans aan de orde is en voor de wijze van voorbereiding, ook in de commissie.

Mijnheer de Voorzitter! Indien deze regeling betreffende consumentenkoop tot stand zal zijn gekomen, zullen de consumenten een bijzondere bescherming genieten, die blijkt uit het feit dat zij meer mogelijkheden hebben als het afgeleverde niet aan de overeenkomst beantwoordt en dat zij worden beschermd tegen onredelijke bedingen in de koopovereenkomst. Het gaat overigens wat dit betreft om een afweging tussen de belangen van consument en verkoper. In het algemeen vindt mijn fractie de op dit punt voorgestelde regeling redelijk evenwichtig. Wij moeten ervoor waken om te veel door te slaan naar hetzij de ene, hetzij de andere kant. Met de heer Korthals ben ik het eens dat wij moeten waken voor een overmaat aan bescherming van de consument, want dat zal onherroepelijk ten koste gaan van de positie van de verkoper, waarbij de positie van het midden- en kleinbedrijf, een bijzonder belangrijk onderdeel van onze totale economie, aan de orde is.

Het is duidelijk dat de regeling van de consumentenkoop nauw samen-

hangt met die van de algemene voorwaarden. Die samenhang zal in het vervolg van mijn bijdrage nog enkele keren concreet aan de orde komen. Het is ook duidelijk dat de regeling van de consumentenkoop voor een belangrijk deel van dwingend-rechtelijke aard is. Ik wijs op het eerste lid van artikel 7.1.1.4a. Het tweede lid van dit artikel maakt duidelijk dat afwijking van de regeling bij algemene voorwaarden niet, maar bij individueel beding wel toelaatbaar is, als het gaat om kwesties als bezorging, prijs en kosten van aflevering. Maar dat geldt niet als het gaat om gecompliceerde juridisch-technische kwesties, zoals aansprakelijkheidsregels, recht op ontbinding, risico en verrekening. Daarbij is afwijking slechts bij algemene voorwaarden denkbaar. In dat licht beschouwd, is naar ons voorlopig gevoelen artikel 7.1.2.2a terecht niet opgenomen in de opsomming van artikel 7.1.1.4a, tweede lid. Terecht is daaronder wel opgenomen artikel 7.1.2.3a. Op dit punt had ik een vraag willen stellen over het oorspronkelijk onder nr. 18 ingediende amendement, maar inmiddels heb ik begrepen dat wij dit als niet ingediend moeten beschouwen.

Mijnheer de Voorzitter! Ik kom thans tot de bespreking van artikel 7.1.1.4a. In dit verband heb ik er behoefte aan, een algemeen aspect van de verhouding tussen consumentenkoop en de algemene voorwaardenregeling ter sprake te brengen. In het bijzonder gaat het mij dan om de exoneratiebedingen. Volgens genoemd artikel mogen de wettelijke rechten en vorderingen door de verkoper niet worden beperkt of uitgesloten. In de memorie van toelichting wordt op pagina 44 uiteengezet aan welke verboden bedingen kan worden gedacht. Het mag opvallend heten dat de aldaar genoemde voorbeelden ook vallen onder de zwarte of grijze lijst van de Wet algemene voorwaarden, met alle consequenties van dien. Als toepasbaarheid van het dwingend recht krachtens artikel 7.1.1.4a samenvalt met toepasbaarheid van de zwarte of grijze lijst, zal het voor de consument nu eens voordeliger zijn om zich te beroepen op de ene regeling en dan weer weer op de andere regeling. Voor de consument is het voordeel van de zwarte lijst boven toepassing van artikel 7.1.1.4a, dat de zwarte lijst een nauwkeurige omschrijving van de vernietigbare bedingen geeft.

Het voordeel van artikel 7.1.1.4a boven de grijze lijst is echter, dat genoemd artikel deze bedingen te allen tijde verbiedt, terwijl de grijze lijst niet meer biedt dan een vermoeden dat een beding onredelijk bezwarend is. De vraag mag dan ook worden gesteld, of het voor de consumentenkoop zwart maken van een deel van de grijze lijst wel voldoende doordacht is. Was er geen aanleiding om artikel 7.1.1.4a aan te passen na de indiening van de algemene voorwaardenregeling en de wijzigingen in artikel 7.1.3.7?

Dan kom ik bij artikel 7.1.1.5. Dit artikel geeft de ontvanger van een ongevraagd toegezonden zaak het recht om deze om niet te behouden. De slotzin van lid 1 — "tenzij het hem is toe te rekenen dat de zending is geschied" — bevat een uitzondering die bedoeld is om misbruik door de ontvanger van de zaak te voorkomen. De vraag is, of dit misbruik ook toereikend wordt voorkomen, indien een derde op andermans naam — die van de ontvanger — een bestelling doet. Mag artikel 7.1.1.5 zo worden uitgelegd dat dit artikel niet van toepassing is als de verzender kan aantonen dat iemand een bestelling heeft gedaan op naam van degene aan wie de zaak is toegezonden?

Ik kom nu bij artikel 7.1.3.2. Dit artikel geeft — uitsluitend bij consumentenkoop — de verkoper de bevoegdheid om, als het afgeleverde niet aan de overeenkomst beantwoordt, in plaats van vervanging of herstel te kiezen voor "teruggave van de koopprijs" aan de koper. De vraag is of dit woordgebruik geen verwarring kan wekken. Gesuggereerd wordt dat de verkoper niet verplicht is om de zaak terug te geven. Blijkens de nota van wijziging, pagina 4, is dat niet de bedoeling. De bedoeling blijkt te zijn dat de koper bij restitutie van de koopprijs de verplichting heeft, de zaak terug te geven. Het komt er dus eigenlijk op neer dat de verkoper voor ontbinding van de overeenkomst kan kiezen als de koper vervanging of herstel vordert. Zou het niet gewenst zijn om dit dan ook in de wetstekst tot uitdrukking te brengen?

Vanmorgen is in hoofdzaak over artikel 7.1.3.7 gesproken. Eerst lid 1. Wij gaan voorshands akkoord met de regel dat de verkoper altijd, wanneer een zaak is afgeleverd die niet aan de overeenkomst beantwoordt en dat wil zeggen ook bij niet-toerekenbaarheid, aansprakelijk is voor de kosten

op de koop en de overdracht gevallen. Deze bepaling ligt in de lijn van het huidige artikel 1545 BW (restitutie koopprijs bij verborgen gebreken in geval van specieskoop) al beseffen wij dat artikel 7.1.3.7 zich niet tot de specieskoop beperkt. Wij betwijfelen derhalve of de liberalisering, voorgesteld in amendement nr. 17 uit een oogpunt van consumentenbescherming een verbetering genoemd kan worden. Overigens wachten wij graag het oordeel van de regering over het amendement af.

Ik kom bij het tweede lid sub c, aansprakelijkheid voor de franchise; de gevolgschade bestreken door artikel 6.3.3. Wij zien hierin geen soort risico-aansprakelijkheid, omdat de verkoper zijn aansprakelijkheid door contractuele regelingen op de producent zou kunnen trachten te verhalen. Wij hebben er niettemin behoefte aan, enige vragen te stellen.

Moet niet gevreesd worden voor oneigenlijke werking van de bepaling in tweeërlei zin, namelijk dat a. discrepantie optreedt tussen verkopers die merkartikelen verkopen (aansprakelijkheid) en verkopers die eigen merken verkopen (niet aansprakelijkheid) en b. dat de verkoper aansprakelijkheid voor de franchise gemakkelijk zou kunnen ontlopen, doordat hij weigert zijn voorman of producent te noemen.

Een andere vraag die bij ons leeft luidt: Als een wettelijk regres van de verkoper op de producent in strijd is met de richtlijn, waarom is een contractueel regres dat dan niet? Of omgekeerd: als een contractueel regres wel is toegestaan, waarom een wettelijk regres dan niet? Dit alles tegen de achtergrond van de stelling van de regering dat de Europese richtlijn een wettelijk regres verbiedt. Dit lijkt ons tevens relevant tegen de achtergrond van onze vraag in het eindverslag naar een feitelijke verzekeringsplicht voor detaillisten.

Ik kom nu tot het vraagstuk van de drempel- of aftrekfranchise. Daarover bestaat onduidelijkheid, waarbij wij ervan uitgaan dat de EG-richtlijn niet bedoelde de lidstaten die vrijheid te geven. Naar verluidt is het de bedoeling van de richtlijn geweest om een aftrekfranchise te bewerkstelligen, wat ook uit de Duitse, Engelse en Franse tekst van de richtlijn kan worden afgeleid. Die kwestie is van niet gering belang voor de vraag naar de verzekeraarheid van de risico's die de verkoper

loopt. In zoverre bestaat over de kwestie van de verzekeraarheid nog steeds geen duidelijkheid.

Wordt in de literatuur terecht aangenomen dat zaak- en persoonschade bij elkaar geteld moeten worden? Onzes inziens bestaat, gelet op artikel 9 van de richtlijn en artikel 1407 van het wetsontwerp produkten-aansprakelijkheid, voor deze interpretatie geen ruimte, hoezeer wij het ook betreuen dat bij het opstellen van de richtlijn die oplossing niet is gekozen. Deze onduidelijkheid doet ons de vraag stellen of het niet gewenst en noodzakelijk is, dat op EG-niveau duidelijkheid wordt verkregen, dit te meer tegen de achtergrond van de mogelijkheid dat particulieren vanwege vermeende strijd met de richtlijn, de thans te treffen wettelijke regeling ter toetsing bij het Europese Hof van Justitie zouden kunnen voordragen.

Wat betreft de schuld- of risico-aansprakelijkheid van de verkoper is het niet onze bedoeling om een dogmatische vraagstelling op te werpen. Duidelijkheid van de wetgever ter wille van een geordend rechtsverkeer is evenwel zeer gewenst, evenals het zo mogelijk voorkomen van procedures. Het gaat erom dat in het licht van de doelstelling van een duidelijke consumentenbescherming een samenhangend geheel van rechtsregels tot stand komt waarbij wederzijdse rechten en verplichtingen van producent, verkoper en koper op evenwichtige en voor de praktijk hanteerbare wijze zijn omschreven. Wij gaan er op grond van de redactie van de wetstekst vanuit dat de aansprakelijkheid voor zaakschade onder de franchise van de verkoper er een is op grond van de algemene regels van afdeling 6.1.8 en 6.1.9. Op grond van de nota naar aanleiding van het eindverslag moet men echter tot de conclusie komen dat die aansprakelijkheid van de verkoper toch ook weer niet zo gewoon is. Het is geen zelfstandige risico-aansprakelijkheid, maar evenmin een schuldaansprakelijkheid. De toerekening wordt beheerst door artikel 6.1.8.2. Enerzijds is de verkoper volgens de verkeersopvatting ook aansprakelijk voor gebreken die hij niet kende of behoorde te kennen. Anderzijds is zijn aansprakelijkheid toch beperkter dan die van de producent, bij voorbeeld wanneer de schade mede te wijten is aan een derde. Naar onze mening kan men bij deze stand van

zaken zonder meer niet stellen, zoals wel gedaan is, dat op deze wijze langs slinkse wegen een risico-aansprakelijkheid zou worden geïntroduceerd. Er is weliswaar geen sprake van een beperkte mate van verzwaren van de aansprakelijkheid van de verkoper, maar het risico waarover het thans gaat, zou volgens de bewindslieden reeds naar de huidige rechtsopvatting als een bedrijfsrisico van de verkoper moeten worden beschouwd. Misschien kan deze laatste stelling nog wat nader worden geadstrueerd. Er blijkt nog geen eensgezindheid te bestaan over de vraag, of hier inderdaad gesproken kan worden of moet worden van lichte verzwaren van de aansprakelijkheid.

Dan is er nog het vraagstuk van de schade door landbouwgrondstoffen of produkten van de jacht en de ontwikkelingsschade, waarvoor de producent tot op heden niet aansprakelijk wordt gesteld in wetsontwerp 19636. De regering neemt thans nog het standpunt in dat deze schade evenmin voor rekening van de te goeder trouw zijnde verkoper die geen garanties heeft gegeven, dient te komen. De consequentie zal onvermijdelijk zijn dat de consument/koper de eventuele schade zelf zal hebben te dragen. Wij zouden van onze kant niet bij voorbaat en categorisch de stelling van de regering willen aanvechten dat ook de consument bepaalde risico's dient te dragen. De gemakkelijkste weg is, gegeven het standpunt van de regering ter zake van het niet gebruik maken van artikel 2 juncto artikel 15, lid 1, onder a, van de richtlijn produktenaansprakelijkheid, om dan maar uit te wijken naar de verkoper en deze dan vervolgens weer een wettelijk regresrecht jegens de producent toe te kennen. Die weg zou intussen alleen begaanbaar zijn, indien onomstotelijk vast komt te staan dat een wettelijk regresrecht mogelijk is. Wij stellen ons niet op het standpunt dat de consument geen enkel risico mag lopen, maar het moet dan wel om risico's gaan die hij redelijkerwijze kan vaststellen of om eigen schuld natuurlijk. Als niet aan deze voorwaarde is voldaan, zijn wij eerder geneigd, de aansprakelijkheid voor zaakschade als gevolg van gebreken in het geleverde produkt, bij de producent c.q. tevens bij de verkoper te leggen. Dit uitgangspunt herkennen wij in lid 2, onder a en b, van dit artikel. Dat is de

reden dat deze regeling bij ons geen bezwaar ontmoet.

Ik sluit af. Ik heb gezegd dat de thans voorgestelde regeling ons evenwichtig voorkomt, ook wat de verhouding in de bescherming van consument en verkoper betreft. Wij wachten dan ook graag het commentaar van de regering af op de verschillende amendementen. In de amendementen wordt enerzijds geprobeerd, de bescherming van de consument te vergroten en anderzijds de risico's van de verkoper te verlichten. Naar ons oordeel moet een redelijk evenwicht behouden worden.

De **Voorzitter**: De minister zal om half drie antwoorden.

De vergadering wordt van 13.06 uur tot 14.30 uur geschorst.

□

Minister **Korthals Altes**: Mijnheer de Voorzitter! Graag wil ik mij aansluiten bij al die sprekers die hedenochtend woorden van lof hebben gesproken aan het adres van de regeringscommissaris, tot de bijzondere griffier, hier aanwezig, en tot ambtenaren van het ministerie van Justitie, die zoveel arbeid ten grondslag hebben gelegd aan ook weer dit onderwerp van de nieuwe codificatie waarmee wij vandaag bezig zijn. Ik sluit mij daarbij aan, omdat ik er zeer van doordrongen ben dat het dank zij de steun van hen allen mogelijk is, op dit ogenblik deze gedachtenwisseling over de titel 7.1, koop en ruil, te voeren. Maar ik wil niet nalaten mijn lof uit te breiden tot de leden van de Kamer die hedenochtend het woord hebben gevoerd en wellicht ook tot hen die hen daarin hebben bijgestaan. Ik was bijzonder onder de indruk van een groot aantal van de geuite gedachten.

Uit hetgeen de leden van de Kamer vanochtend hebben gezegd, meen ik te mogen afleiden dat het mogelijk is, binnenkort de discussie over koop en ruil in deze Kamer tot een goed einde te brengen. Dat stemt om verschillende redenen tot voldoening, want opnieuw wordt dan een belangrijke stap gezet op de weg naar de voltooiing van de omvangrijke invoeringsoperatie van de Boeken 3, 5 en 6 van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, waarvan de titel "koop en ruil" materieel een onderdeel vormt. Vanochtend is in herinnering

gebracht dat de operatie thans 40 jaar duurt. Ik mag wel zeggen dat, na die 40 jaar, op dit ogenblik toch een zeer belangrijke stap gezet wordt.

Er is een gedegen schriftelijke voorbereiding geweest van het wetsvoorstel en die voorbereiding laat zien hoezeer de invoeringswetten de Kamer op dit ogenblik ter harte gaan en welk een kwaliteit, ondanks de door het schema opgelegde tijdsdruk, hierbij toch telkenmale wordt gehaald, ook al liepen wij nu misschien iets achter. Zoals bij eerdere gelegenheden, wil ik ook nog eens mijn waardering uitspreken voor het feit dat dit tempo wordt gehaald. Ik heb ook goede hoop dat de Eerste Kamer, bij de verdere afhandeling, de termijn van een halfjaar na de Tweede Kamer zal gaan halen. Dit is mij onlangs nog weer eens door de voorzitter van de bijzondere commissie uit de Eerste Kamer verzekerd.

De koop vormt dan de eerste en zeker niet de onbelangrijkste titel van Boek 7 die door deze Kamer zal worden afgehandeld. Daarnaast zullen ook de titels bewaarneming, lastgeving en borgtocht tegelijk met de Boeken 3, 5 en 6 worden ingevoerd. Deze titels maken immers deel uit van het zevende gedeelte van de invoeringswet, waarvan de parlementaire behandeling binnenkort zal gaan beginnen.

Enige andere titels van Boek 7 — schenking, opdracht, vaststellingsovereenkomst, verzekering en lijfrente — zijn reeds bij de Kamer ingediend. Ik hoop dat de Kamer na behandeling van de invoeringswetgeving spoedig tijd zal vinden om deze wetsvoorstellen, te zamen met het ook al ingediende wetsvoorstel betreffende het erfrecht, in behandeling te nemen.

De nieuwe titel koop zal een aantal belangrijke en lang verbeide veranderingen in het geldende kooprecht aanbrengen. Ik noem bij wege van voorbeelden: de wijziging van de regeling inzake het risico, de afschaffing van de verouderde regeling van de verborgen gebreken bij koop van specieszaken, de nieuwe regels inzake het recht van de koper op herstel en vervanging van ondeugdelijke zaken, de verbeterde afstemming van de regels inzake niet-nakoming op het algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht, de modernisering van het recht van reclame en de afschaffing van een aantal verouderde en onduidelijke

bepalingen. Uit een oogpunt van eenheid van het recht is voorts van belang dat het nieuwe kooprecht zoveel mogelijk is afgestemd op het recht inzake de internationale koop van roerende zaken, zoals dit thans is neergelegd in de Haagse eenvormige wetten van 1964 die inmiddels al weer zijn vervangen door het VN-verdrag van 1980.

Belangrijk en interessant, ook in vergelijking met het recht in de ons omringende landen, is voorts de nieuwe regeling inzake consumentenkoop, die op basis van een SER-advies van 1980, waartoe het initiatief was genomen door mijn ambtsvoorganger minister De Ruijter, in titel 7.1 is opgenomen. Ik ben er verheugd over, dat ook dit onderdeel van een nieuwe koopwetgeving in hoofdlijnen de instemming van de Kamer heeft kunnen verwerven. Het betreft hier een tweede, meer omvangrijk stuk consumentenbeschermende wetgeving in het nieuwe BW. Het eerste was de afdeling 6.5.2a inzake de algemene voorwaarden. Over de samenhang daartussen die onder andere door de heer Korthals is genoemd, kom ik nog te spreken. Het ligt in mijn bedoeling dat ook bij de volgende titels van Boek 7 telkens zal worden gezien in hoeverre behoefte bestaat aan bepalingen van consumentenbescherming. De hiervoor vermelde wetsontwerpen op het gebied van Boek 7 bevatten al voorstellen op dat punt, maar vooruitlopend op een antwoord aan onder andere de heer Wolffensperger, kan ik medelen dat wij ook nog zullen bezien in hoeverre consumentenbescherming en de wens tot consumentenbescherming ertoe zal moeten leiden — een mening daarover heb ik nog niet — of bij de aanneming van werk en reparatie-overeenkomst en dergelijke, ook nog consumentenbeschermende bepalingen moeten worden opgenomen.

De strekking van de regeling van de consumentenkoop is enerzijds het aan de koper waarborgen van een aantal rechten jegens de verkoper van een ondeugdelijk produkt en anderzijds het op een evenwichtige manier verdelen van de hieruit voortvloeiende lasten over de koper, de verkoper en de producent van een zaak. Aan dit laatste streven was in het wetsvoorstel vorm gegeven in dier voege, dat de aansprakelijkheid van de verkoper voor gevolgschade, behoudens enige uitzonderingen,

was uitgesloten, terwijl aan de verkoper voorts ter zake van de zogenaamde transactieschade — men denke aan het ongedaan maken van de koopovereenkomst — een recht van regres jegens zijn voorman was toegekend. Het totstandkomen van de Brusselse richtlijn inzake produktenaansprakelijkheid 1985 dwong de Nederlandse wetgever, dit stelsel op het punt van de aansprakelijkheid voor gevolgschade opnieuw te doordenken. Weliswaar behoefde de richtlijn wat de hoofdlijn van het nieuwe stelsel betreft niet tot herziening te leiden — immers reeds volgens het oorspronkelijke wetsvoorstel was de beperking van de aansprakelijkheid van de verkoper gebaseerd op de overweging dat de koper zich ter zake van zijn gevolgschade te zijner tijd tot de producent zou kunnen wenden — maar de richtlijn bleek, eenmaal tot stand gekomen, onverwachts enige preciseringen en nuanceringen van de aansprakelijkheid van de producent te bevatten die tot aanpassing van dit wetsvoorstel noopten.

Het belangrijkste punt was hierbij de uitzondering die de richtlijn bevat ter zake van de aansprakelijkheid van de producent voor de gevolgschade die het produkt toebrengt aan de eigendommen van de consumenten. De producent is hiervoor aansprakelijk, behoudens een franchise van ongeveer f 1250. Omdat het minder redelijk leek, dat de consument deze schade zelf zou moeten dragen, is bij derde nota van wijziging voorgesteld, de verkoper voor dit bedrag aansprakelijk te stellen, ook indien hij het gebrek dat de schade veroorzaakte niet kende en niet behoefde te kennen. Ik kom straks uitvoeriger op deze kwestie terug, maar ik zou nu nog eens willen stellen, dat de richtlijn naar mijn oordeel deze oplossing toestaat, omdat zij de contractuele aansprakelijkheid onverlet laat. In de toelichting op de derde nota van wijziging en in de nota naar aanleiding van het eindverslag hebben de staatssecretaris van Economische Zaken en ik uiteengezet dat het waarschijnlijk is dat het huidige Nederlandse recht deze aansprakelijkheid van de verkoper reeds kent.

Dan kom ik bij de interventies van hedenmorgen. Ik begin met de interventie van mevrouw Swildens. Ik zal hierbij tevens ingaan op de vragen en de opmerkingen die de andere leden hebben gesteld over het

regres, de franchise en dergelijke. Mevrouw Swildens heeft in het bijzonder gevraagd of het wel juist is dat wij op enkele punten de mogelijkheid hebben voorgesteld om bij individueel beding af te wijken van het dwingend-rechtelijke karakter van de consumentenkoop. Zij noemde in dit verband de bepalingen die betrekking hebben op bezorging, betaling van de koopprijs en kosten van aflevering. Wij hebben inderdaad gezegd dat hiervan kan worden afgeweken. Wij hebben dat voorgesteld op grond van de overweging dat dit een beding is dat bij koop uitdrukkelijk gemaakt moet worden. De koper is daar zelf bij. Wij gaan ervan uit dat de koper weet wat hij doet, dat hij mondig is. Wij zijn van mening dat aan hem bij deze onderwerpen niet ongemerkt kan voorbijgaan wat hij afsprekt. Verwacht kan worden dat hij weet wat hij doet. Er behoeft dan ook geen dwingend-rechtelijke beperking te zijn. De regering heeft hierbij overigens in de loop van de discussie met de Kamer de meerderheid van de bijzondere commissie gevolgd. Daarom is besloten tot het invoeren van die mogelijkheid. Het moet dus uitdrukkelijk mondeling gebeuren. Het is niet mogelijk dat een leverancier, een verkoper, bij algemene voorwaarden kan afwijken. Daarvan is geen sprake.

Mevrouw Swildens is al ingegaan op het nog niet ingediende amendement van mevrouw Soutendijk. Ik kom hierop terug bij de beantwoording van de vragen die mevrouw Soutendijk over dit punt stelde.

Mevrouw Swildens heeft gevraagd of het wenselijk is om het vormvereiste voor de koopovereenkomst van onroerende zaken apart, dus niet in het onderhavige wetsvoorstel, te regelen. Tevens in antwoord op een vraag van de heer Wolffensperger merk ik op dat ik er de voorkeur aan geef om dit punt te regelen in samenhang met de aanneming van werk. Eerlijk gezegd, heb ik op dit ogenblik nog geen standpunt bepaald over de vraag of in alle gevallen waarin sprake is van koop van onroerend goed een formeel vereiste moet worden gesteld aan de totstandkoming van de koop. Het is inderdaad denkbaar dat ook bij de aankoop van een huis de koopakte — in de wandeling genaamd: de voorlopige koopakte — een notarieel stuk moet zijn. Wij moeten ons hierbij voor ogen stellen dat het op die

markt meestal gaat om twee niet-professionele partijen tegenover elkaar. Op die markt kunnen beide partijen steeds vaker dan vroeger vertegenwoordigd zijn of geadviseerd worden door een professionele deskundige in de vorm van een makelaar. Er kan bovendien grote onzekerheid ontstaan wanneer de koop niet tot stand komt op het ogenblik dat er een wilsovereenstemming tussen partijen wordt geconstateerd, omdat dan eerst nog aan een formeel vereiste zou moeten worden voldaan. In die periode zouden er allerlei bedenkingen kunnen ontstaan bij de ene of de andere partij. Kortom, voordat ik daarin een standpunt inneem, wil ik mij op het departement goed laten voorlichten over alle argumenten pro en contra die daarvoor gelden. Ik geloof wel — vandaar dat ook verwezen is naar de aanneming van werk — dat in de gecombineerde en zeer gecompliceerde gemengde contractsvorm van koop en aanneming van werk, waarbij wij dan bovendien vaak zien dat tegenover de koper een wel professionele verkoper staat, die vraag wel degelijk moet worden beantwoord. Vandaar dat ik ook in de stukken heb gezegd: nu nog geen standpunt, maar bij de aanneming van werk zie ik wel degelijk een duidelijke samenhang. In dat geval moet er een standpunt zijn en dus eventueel ook een voorstel.

De fractie van de Partij van de Arbeid heeft in het kader van de consumentenkoop de vraag gesteld of het niet wenselijk zou zijn om de "after sales service" te regelen. Ook de heer Wolffensperger heeft de kwestie van de garantiebewijzen aan de orde gesteld. Ik kom daarop nog terug. Namens de staatssecretaris van Economische Zaken kan ik toezeggen dat de "after sales service" een onderwerp is dat blijvend onder de aandacht van het bedrijfsleven wordt gebracht. De toezegging die mevrouw Swildens heeft gevraagd, kan ik dus ook geven. Van de ontwikkelingen zal de staatssecretaris van Economische Zaken of ik de Kamer graag op de hoogte houden.

Mevrouw Swildens heeft vervolgens de leveringsvoorwaarden van nutsbedrijven aan de orde gesteld. Ook daarop kan ik namens de staatssecretaris van Economische Zaken antwoorden dat, gelet op het zeer grote aantal transacties dat in Nederland bij algemene nutsbedrij-

ven plaatsvindt, het aantal van 262 behandelde klachten bepaald niet zo groot is. Die 262 betreffen dan de klachten die in behandeling zijn genomen, omdat zij daadwerkelijk zijn doorgezet. Ik neem aan dat daardoor het verschil wordt verklaard tussen het aantal dat mevrouw Swildens noemde van 446 en 262. Die 262 waren doorgezette klachten. De overige zijn waarschijnlijk uit de weg geholpen respectievelijk niet ontvankelijk gebleken, omdat het te betalen recht niet was voldaan. Er vindt hernieuwd overleg plaats om de modelleveringsvoorwaarden aan de huidige behoeften aan te passen.

Mevrouw Swildens heeft vervolgens naar aanleiding van artikel 7.1.1.4 gevraagd, of de koper slechts een actie uit onrechtmatige daad heeft tegen de gevolmachtigde die desbewust een zaak met een gebrek heeft verhandeld dan wel of dan ook de bepalingen inzake volmacht (artikel 3.3.6) in beeld komen. Als er sprake is van een onrechtmatige daad — dat zal veelal het geval zijn — dan staat die actie de koper volledig ten dienste. Of daarbij de bepalingen inzake volmacht in beeld komen, hangt sterk van de situatie af. Dat is op zichzelf niet helemaal ondenkbaar, maar ik geloof dat in verreweg de meeste gevallen het huidige artikel 1401 BW uitkomst moet bieden. Ik vind ook niet, dat wij moeten spreken over "slechts de actie uit onrechtmatige daad..."

Mevrouw Swildens-Rozendaal (PvdA): Ik heb graag zoveel mogelijk acties.

Minister Korthals Altes: Wanneer een gevolmachtigde namens de verkoper, bewust van een gebrek, die zaak verkoopt aan een koper die daar niet van weet, is het wapen van de onrechtmatige daad in het algemeen een voldoende scherp wapen. Hij hoeft tegelijkertijd niet nog meer wapens mee te nemen. Het is inderdaad denkbaar, dat bepalingen inzake volmacht onder omstandigheden in beeld komen.

Mevrouw Swildens stelt dan voor, omdat zij de voorgestelde afwijking bij individueel beding in artikel 7.1.1.4a onwenselijk acht, om de uitzondering genoemd in het tweede lid te schrappen, met uitzondering van artikel 7.1.6.2a, de specificatiekoop. Zij heeft ook meegedeeld, dat zij ter zake een amendement zal indienen. Ik moet toch zeggen, dat ik

die afwijking niet onwenselijk vind en dat ik er geen bezwaren tegen zie.

Mevrouw Swildens heeft verder gewezen op een fout in het gewijzigde ontwerp. Deze fout is vanochtend hersteld. Zij heeft de fout inderdaad terecht opgemerkt.

Ten aanzien van artikel 7.1.3.5, in het bijzonder het derde lid dat bepaalt, dat de termijn van twee jaar waarbinnen rechtsvorderingen door de koper tegen de verkoper kunnen worden ingesteld, niet loopt zo lang hij zijn recht niet kan uitoefenen als gevolg van opzet van de verkoper, hebben mevrouw Swildens en haar fractie bij herhaling opgemerkt, dat de bescherming die dit derde lid biedt, te gering is. Zij wijst op de mogelijkheid dat de verkoper de afwikkeling traineert en dat die twee jaar in de tussentijd verlopen. Ik wijs erop, dat de verjaring ingevolge artikel 3.11.17 kan worden gestuit door een enkele schriftelijke mededeling. Daar is geen bepaald vormvereiste bij. Als de koper tijdens dat mogelijke trainen op een gegeven ogenblik schrijft, dat het nu afgelopen moet zijn en dat hij de gevraagde waar wil hebben, dan is de verjaring daarmee gestuit. Wat dat betreft is er een zekere evenwichtigheid. Aan de ene kant is de termijn ingekort ter wille van de rechtszekerheid. Aan de andere kant is de rechtszekerheid voor de koper niet minder geworden. Nu moet hij een exploit laten betekenen, maar dit moet wel aan allerlei vormen moet voldoen. Hij moet daar ook kosten voor maken. In de toekomst kan hij volstaan met het schrijven van een briefje met in het beste geval een antwoordnummer en anders een postzegel.

Mevrouw Swildens heeft bij artikel 7.1.3.7 de relatie met afdeling 6.1.8 en 6.1.9 ter sprake gebracht. Zij heeft gesproken over vergoeding van de kosten, bedoeld in artikel 6.1.9.2, lid 2 onder b en c en de kosten op de koop en overdracht gevallen. Zij is van mening, dat de verkoper voor de kosten op de koop en de overdracht gevallen in alle gevallen aansprakelijk is. Deze mening wordt ook door mij en de staatssecretaris van Economische Zaken gedeeld, maar blijkbaar niet door alle collega's. Zij verwijst in dat verband naar het amendement van het CDA. Ik zal er straks op terugkomen, maar ik wil wel zeggen, dat ik in beginsel wil vasthouden aan de regeling zoals die in het voorstel ter tafel ligt.

Vervolgens kom ik te spreken over

de gevolgschade. De heer Korthals heeft gevraagd of het consumentenbelang niet onevenredig wordt beschermd, doordat er sprake is van consumentenbescherming in zowel de algemene-voorwaardenregeling als de regeling inzake consumentenkoop, en of de weegschaal zodoende niet teveel in één richting is doorgeslagen. Tegenover de consumentenbescherming die in dit wetsvoorstel is vervat, staat wel degelijk een vrij vergaande bescherming van de verkoper ten opzichte van het huidige recht. Dat laatste is onder andere gelegen in het feit dat er voor de gevolgschade een andere regeling wordt getroffen. De verkoper is op dit moment wel aansprakelijk voor gevolgschade. In de nieuwe regeling komt dat te vervallen. In die zin is er naar mijn smaak wel degelijk sprake van een evenwichtig voorstel. Daarbij is niet alleen stilgestaan bij versteviging van de positie van de consument. Tegelijkertijd zijn daarmee ook een aantal risico's die op dit ogenblik voor de verkoper gelden, van hem weggenomen. Voor een deel heeft dat een wat ander aanzien gekregen als gevolg van de richtlijn en de daarin voorkomende franchise. Het beginsel blijft wel volledig bestaan, dat er een belangrijke beperking zit in de aansprakelijkheid van de verkoper. Ik heb mij zelfs laten vertellen, dat dit betekent dat wanneer de verkoper zich in de toekomst zal verzekeren tegen de risico's als gevolg van de franchise, zoals neergelegd in de voorstellen, het gehele risico dan waarschijnlijk veel goedkoper te verzekeren is dan de risico's die hij op dit moment loopt.

De heer **Korthals (VVD)**: Dit is natuurlijk een belangrijke uitspraak van de minister. Hij zegt er wel bij: naar verluidt. Is er op dit punt niet wat meer bekend? Gelet op de importantie van de opmerking van de minister, krijg ik daarover graag wat meer informatie.

Minister **Korthals Altes**: Ik kijk nu even in de richting van de ambtenaren van Economische Zaken. Wellicht kan ik straks nog een nadere specificatie geven wat betreft de vraag van de heer Korthals over de verzekeraarbaarheid van de huidige risico's en de risico's die straks over zullen blijven.

Voordat ik specifiek inga op de relatie tussen de richtlijn produktenaansprakelijkheid en het onderhavi-

ge wetsvoorstel, wil ik in algemene zin nog het volgende opmerken. Ons stond voor ogen de gevolgschade in de vorm van een risico-aansprakelijkheid af te wentelen op de producent. Sinds 1985 bestaat een Europese richtlijn die van dat stelsel uitgaat, zij het met de niet onbelangrijke beperking dat er een verplichte franchise in voorkomt. Over de aard van die franchise is een discussie gaande. Een wettelijk verbod om de aansprakelijkheid, daar waar die niet bij de producent ligt, ingevolge de richtlijn weer te leggen bij de verkoper, is er naar onze mening niet. Er is een discussie gevoerd — er zijn bovendien adviezen ingewonnen door ondernemersorganisaties — over de vraag of het volgens de richtlijn of in het algemeen is toegestaan om de verkopersaansprakelijkheid weer te activeren in die gevallen, waarin een vordering tegen de producent niet kan worden ingesteld vanwege de franchise.

De vraag is gesteld of het hier gaat om een schuldaansprakelijkheid of om een risico-aansprakelijkheid. Het antwoord op die vraag is: het gaat om geen van beide, want het gaat om een contractuele aansprakelijkheid. En een contractuele aansprakelijkheid gaat nu eenmaal verder dan schuldaansprakelijkheid. Van een verkoper die uit hoofde van zijn verkoopcontract aansprakelijk is, hoeft niet te worden bewezen dat hij schuld heeft. Hij moet presteren waartoe hij zich verbonden heeft. Doet hij dat niet, dan is hij daarvoor aansprakelijk. Hij is niet aansprakelijk in die gevallen, waarin ingevolge de te regelen produktenaansprakelijkheid de producent aansprakelijk is. Voor het overige handhaven wij in feite de situatie, zoals die ook in het huidige recht bestaat, waarin de verkoper uit hoofde van zijn contract aansprakelijk is.

Er is wel gezegd dat het huidige recht op dat punt niet duidelijk is en dat er geen uitspraken zijn van ons hoogste rechtscollege, die daarover uitsluitsel geven.

De heer **Korthals (VVD)**: De minister zei dat het hierbij niet zo zeer gaat om een schuldaansprakelijkheid en ook niet om een risico-aansprakelijkheid, maar om een contractuele aansprakelijkheid. Dat zou betekenen dat beide partijen dat zijn overeengekomen. Dat feit doet zich echter niet voor, want die aansprakelijkheid wordt juist bij wet opgelegd.

Minister **Korthals Altes**: De partijen hoeven geen contractuele aansprakelijkheid overeen te komen, want die vloeit voort uit het feit dat men een contract sluit. Dat is bij het huidige recht reeds het geval. Wij stellen nu voor, dat in de nieuwe codificatie te handhaven. Als men daarop zegt dat het dus bij de wet is opgelegd, dan is mijn antwoord: inderdaad, maar het is niet iets nieuws; het is een bevestiging van hetgeen al in het huidige recht is geregeld. Ik hoop dat aan de hand van de literatuur duidelijk te maken.

Zoals ik al zei, is het een probleem dat wij op dit ogenblik niet over duidelijke uitspraken van ons hoogste rechtscollege beschikken, waarin dit op onomstotelijke wijze duidelijk wordt gemaakt. De laatste zeer duidelijke rechterlijke uitspraak dateert uit 1922 en is afkomstig van de rechtbank te Haarlem, toen blijkbaar ook al in het bezit van wijze mannen. Wij moeten in dit geval dus terugvallen op de schrijvers. De meeste schrijvers nemen aan dat de verkoper ook voor gevolgschade aansprakelijk is. Allen nemen in ieder geval aan dat hij dat kan zijn. Ik wil nu een vrij uitvoerig literatuuroverzicht geven om deze stelling te onderbouwen.

H. Drion schrijft in *Bouwrecht* 1969, bladzijde 355: "Voor zover wij te maken hebben met een genuskoop, en dat zal in deze gevallen bijna steeds zo zijn, is de verkoper aansprakelijk voor alle voorzienbare gevolgen van enigerlei ondeugdelijkheid in het door hem geleverde goed, als hij de aansprakelijkheid niet had uitgesloten."

H.K. Köster schrijft in *Ars Aequi* van 1971, bladzijde 457: Het leveren van een dergelijke niet waterdichte die hem niet kan worden toegerekend — "te leveren, zal de leverancier er niet mee kunnen volstaan aan te tonen dat het gebrek ook voor hem een te verontschuldigen verrassing was, maar zal hij tevens aannemelijk moeten maken dat het defect buiten zijn risicosfeer gelegen is."

Mevrouw Dommering-van Rongen in het *Nederlands Juristenblad* van 1976 op bladzijde 641: "Voor gevolgschade (d.w.z. niet schade aan het produkt, maar schade door het produkt) wordt dit minder vanzelfsprekend gevonden, hoewel de mogelijkheid volgens het Burgerlijk Wetboek in bepaalde gevallen zonder twijfel aanwezig is." Het

woord "dit" slaat terug op de aansprakelijkstelling van de verkoper, die minder vanzelfsprekend wordt gevonden.

Hondius en Serraris Perrick schrijven in het *Nederlands Juristenblad* van 1979 op bladzijde 177: "Onzes inziens heeft de koper momenteel wel recht op vergoeding van gevolgschade door de verkoper bij een genuskoop (binnen de grenzen van artikel 1283 BW). Ook de schrijvers gaan daarvan uit, al achten sommigen het minder wenselijk en pleiten zij voor aansprakelijkheid van de producent." De aansprakelijkheid van de producent komt nu aan de orde.

De enige die een terughoudend standpunt inneemt, is Verkade. Die erkent niettemin de mogelijkheid van aansprakelijkheid. Dat blijkt uit het losbladig Consumentenrecht, onderdeel Produktaansprakelijkheid, bladzijde A1200-12 en -13: "Anders dan bij specieskoop is produktschade niet als regel uitgesloten ... Van groot belang lijkt voorts de positie van de verkoper. Is hij zelf fabrikant en/of dicht hij zelf aan het produkt bepaalde eigenschappen toe, dan zal hem bij ontbreken van die eigenschappen veel eerder wanprestatie te verwijten dan wanneer hij als wederverkoper niets anders deed dan een merkprodukt leveren aan de klant op verzoek van die klant." cent aansprakelijk maken voor deze gevolg- en letselschade. De regeling van de consumentenkoop neemt voor het overige met nadruk de gevolg- en letselschade weg bij de verkoper. Ik geloof dat wij hiermee een zeer evenwichtig stelsel tot stand kunnen brengen.

Daarbij doet zich het probleem voor wie eventueel het kind van de rekening wordt wanneer wij met de franchise te maken hebben. Ik ga eerst in op de betekenis van het woord "franchise". Die is kennelijk niet duidelijk. Ik heb vanmorgen vele malen de woorden "drempelfranche" en "aftrekfranchise" gehoord. Het laatste plachten wij ook wel met "eigen risico" te omschrijven. In de richtlijn wordt niet over eigen risico gesproken, maar wel over franchise. Zoals zo vaak wanneer wij het zelf niet meer weten, gaan wij bij een taalkundige te biecht.

Van Dale omschrijft franchise als: "2. percentage van de waarde van een verzekerd goed tot welk geen schade vergoed wordt: de wettelijk franchise bedraagt 3%". Vervolgens

wordt er gesproken over prijsaftrek, over het deel van het inkomen waarvan geen WAO- of pensioenpremie wordt geheven, de premievrije voet en over de ondernemingsvorm waarbij een kleinhandelaar tegen betaling gebruik maakt van merk, reputatie en ervaring van een groter bedrijf. En dan neem ik nog even mee, wat er in België onder wordt verstaan, want de richtlijn komt uiteindelijk uit Brussel. Eigen risico — ik dacht toen: nu gaat het mis, maar zo is het niet — als bedrag dat bij overschrijding door de kosten toch volledig uitgekeerd wordt. Wij hebben ook met de Belgische variant nu niets van doen. Wij hebben zeer klaarblijkelijk te doen met het begrip "franchise" zoals wij dat in ons stelsel kennen in het verzekeringsrecht. In het verzekeringsrecht is de "franchise" heel duidelijk een drempelfranchise en niet een eigen risico. Wanneer ik kijk naar de vertalingen in andere talen — dit punt is vanmorgen door de heer Wolffensperger genoemd — dan bevind ik mij in goed gezelschap, want ook de Engelse vertaling geeft aanleiding tot de interpretatie van het begrip «franchise» in de zin van drempelfranchise. Dat behoeft ook niet te verbazen, want de Engelsen weten van verzekeringsrecht het nodige af.

De heer **Korthals** (VVD): Het Duitse woord "Beteiligung" wijst echter in de richting van aftrekfranchise en het Franse woord "sousréduction" wijst eveneens in de richting van een aftrekfranchise.

De heer **Wolffensperger** (D66): Wat is eigenlijk de officiële versie? Welk woord is het officieel?

Minister **Korthals Altes**: Alle talen zijn in Brussel officieel, althans alle talen van de 12 landen der Gemeenschap en dat zijn er, meen ik, tien. Er bestaat namelijk geen speciale Belgische taal evenmin als een Luxemburgse.

De heer Korthals zegt dat het begrip "franchise" in Duitsland en Frankrijk niet die betekenis heeft. Ik heb ook gezegd dat wij steun vinden bij de Engelse vertaling en ik heb hieraan, om mijn betoog klem bij te zetten, toegevoegd dat de Engelsen weten wat er in het verzekeringsrecht te koop is. De zaak is omstreken. Veel zal afhangen van wat uiteindelijk de Europese autoriteiten ervan vinden. Er is maar één autoriteit die

het laatste woord hierover kan spreken, namelijk het Hof in Luxemburg. Ik meen echter dat ik een zeer sterk betoog heb gehouden, waarom de franchise moet worden uitgelegd zoals wij het doen. Het woord "franchise" heeft deze betekenis. Ik geloof dat men zijn doel voorbischiet, wanneer er in alle gevallen, waarin sprake is van een aansprakelijkheid van de producent, sprake zou zijn van een eigen risico voor de gelaedeerde. Waarom is dit volgens mij zo? Heeft men dit nodig om, zoals in de considerans staat, het aantal processen te beperken? Ik meen dat je het aantal processen aanzienlijk beperkt, wanneer je de lage bedragen eruit haalt onder het motto: De minimis non curat praetor. Daarom heeft men die er klaarblijkelijk uitgehaald.

De heer **Wolffensperger** (D66): Daarom spreken wij dan ook over corpora.

Minister **Korthals Altes**: Dat is een kwestie van de vrijheid van het nationale recht. Dat is de overweging in Brussel geweest. Je kunt zeggen — ik zeg dit zelf, voordat een ander hiermee een argument tegen mij in stelling denkt te brengen — dat het aantal procedures, als je er een eigen risico van maakt, nog verder wordt teruggebracht, omdat het aantal marginale gevallen dan ook een rol gaat spelen, waarbij de vraag is, wanneer het interessant wordt om werkelijk de producent aan te spreken. De eerste f 1250 krijg je sowieso niet en bij de volgende f 1250 zijn de kosten onevenredig duur. Ik wil wel erkennen dat je het aantal procedures dan verder terugbrengt, maar ik lees nergens dat dit de bedoeling geweest is. Ik lees niet meer dan dat de bedoeling is geweest om door instelling van een franchise het aantal procedures terug te brengen.

Ik heb al gezegd dat van belang is wat uiteindelijk de Europese autoriteit in dezen, zijnde het Hof in Luxemburg, daarover zegt. Misschien dat ik een beetje in de buurt kom door te verwijzen naar een publikatie van Duintjer Tebbens in het Nederlands Juristenblad van 1986, blz. 373, waarin staat dat de richtlijn slechts een buitencontractuele aansprakelijkheid van de producent regelt en de contractuele aansprakelijkheid van de verkoper aan de nationale wet overlaat. Ik heb aan de hand van andere schrijvers al

aangetoond dat wij er op dit ogenblik van kunnen uitgaan dat dit behoort tot de contractuele aansprakelijkheid van de verkoper naar huidig recht.

Mijnheer de Voorzitter! Ik meende dat deze wat uitvoerige verhandeling nodig was, want alle sprekers zijn daar, zeer begrijpelijk, op ingegaan.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voorzitter! De minister zei dat de aansprakelijkheid van de verkoper voor het bedrag beneden de franchise dezelfde is als die naar huidig recht voor alle gevolgschade. Ik ben geneigd, de minister het volgende tegen te werpen. Is het niet zo dat bij hetgeen verkeersopvattingen meebrengen omtrent datgene wat voor rekening van de verkoper behoort te komen juist de introductie van de produktaansprakelijkheid een geweldige verandering teweeg zal brengen? Is het niet zo dat introductie van de produktaansprakelijkheid maakt dat je de oude regeling van aansprakelijkheid van de verkoper van gevolgschade absoluut niet kunt overbrengen op de nieuwe regeling ten aanzien van dat kleine stukje dat buiten de produktaansprakelijkheid nog overblijft?

Minister **Korthals Altes**: Mijnheer de Voorzitter! Zonder meer brengt de produktaansprakelijkheid iets nieuws, maar voor zover het niet iets nieuws brengt — tot die f 1250 — ben ik vrij om op iets anders terug te vallen. Dat verbiedt de richtlijn mij niet. Ik ben het er wel mee eens dat je niet zonder meer terug kunt vallen op de oude regeling. Vandaar dat wij het uitdrukkelijk regelen. Als wij dat niet zouden doen, zou de onzekerheid die nu al enigermate bestaat, blijven bestaan. Ik zei al dat het nu niet uitdrukkelijk in de wet is geregeld en dat ik moet terugvallen op schrijvers. Eén van de gedachten die aan de nieuwe codificatie ten grondslag heeft gelegen, was nu juist dat wij de consument van het recht van dit soort onzekerheden zouden verlossen en dat wij de rechtszekerheid zouden dienen door dit soort zaken wel te gaan regelen op de ene of op de andere manier, maar in elk geval te regelen. Dus ongeregeld laten, zou ik de slechtst denkbare oplossing vinden.

De richtlijn verbiedt ook uitdrukkelijk om indirect toch weer de producent aansprakelijk te stellen door te beginnen met de verkoper aansprakelijk te doen zijn en hem een regresrecht te verlenen. Dat stellen

wij dan ook niet voor. Niet ondenkbaar is echter — naar onze overtuiging is dat door de richtlijn ook niet uitgesloten — de mogelijkheid dat de verkoper zich indekt in zijn contract met de producent voor deze schade. Of dat wel of niet lukt, hangt af van markthoudingen. Vandaar dat de staatssecretaris van Economische Zaken en ik een zekere voorkeur hebben uitgesproken om de gehele zaak enigermate aan zelfregulering over te laten. Ik begrijp dat mevrouw Swildens daar sceptisch tegenover stond, maar als dat lukt, geven wij daaraan zeker de voorkeur. Als dat gelukt is, geloven wij niet dat het verstandig zou zijn — zoals mevrouw Soutendijk vanmorgen voorstelde — om een aantal minimumvoorwaarden in de wet op te gaan nemen waaraan die zelfregulering zou moeten voldoen. Of zelfregulering, of wij regelen het!

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Voorzitter! De minister beschuldigt ten onrechte mevrouw Soutendijk van dat "vreselijke" voorstel, maar dat kwam van mij. Ik heb niet gepleit voor inhoudelijke regels in de wetstekst die de zelfregulering betreffen, maar in ieder geval wel voor een regel in de wet waarin die zelfregulering wordt genoemd. Dat vind ik wel het absolute minimum.

Minister **Korthals Altes**: Nogmaals, het hangt ervan af of die zelfregulering tot stand komt. Indien ze tot stand gekomen is, kunnen wij bezien welke nadere maatregelen genomen moeten worden. Wij hebben gezegd dat dan de nu voorgestelde bepalingen zullen worden geschrapt. Ik kan nu nog niet zeggen dat wij het daarbij zullen laten en dat wij niets anders zullen voorstellen. Dat kunnen wij op dat moment pas zien. We hebben uitdrukkelijk afgesproken dat we dit nog even de tijd zullen geven. De regeling die er zal komen als de zelfregulering niet van de grond komt, stellen wij voor bij de behandeling van de artikelen 7.1.3.7 en volgende.

De heer **Korthals** (VVD): Ik had de indruk dat de franchise onder andere bedoeld was om het aantal procedures te beperken. In de door de minister voorgestelde situatie zullen wij het dubbele aantal procedures krijgen. Eerst krijg je de procedure van de consument tegen de verkoper en vervolgens komt er, krachtens de

contractuele band tussen verkoper en producent, nog eens een procedure overheen van de verkoper tegen de producent. Er zullen dus meer procedures worden gevoerd dan het geval zou zijn als de consument direct richting producent zou kunnen vorderen. Ik kan mij niet voorstellen dat dat de bedoeling is geweest.

Minister Korthals Altes: Ik erken dat er, op het moment dat wij de verkoper in de wet aansprakelijk stellen voor deze schade en hij die schade niet erkent, extra procedures kunnen ontstaan. Op dit ogenblik is dat overigens ook al mogelijk, maar gezien het gering aantal uitspraken in dezen vraag ik mij af of het werkelijk tot een zo grote uitbreiding aanleiding zal geven. Overigens verheel ik niet dat de Brusselse regeling ons op dit punt niet erg heeft kunnen bekoren. Dat is voor ons aanleiding geweest om na te gaan hoe wij binnen de grenzen van die regeling toch een aanvaardbare oplossing konden vinden. Wij denken dat dit de meest aanvaardbare oplossing is. Overigens weet ik niet of het aanleiding zal geven tot een verdubbeling van het aantal procedures, want in veel gevallen zou ik mij kunnen voorstellen dat de aangesproken leverancier — gesteld dat hij het tot een procedure laat komen — de producent in vrijwaring roept, zodat de zaak in één, zij het iets gecompliceerdere procedure, tot een uitspraak kan leiden.

Mevrouw Soutendijk-van Appel-doorn (CDA): Mede uit de jurisprudentie blijkt dat over dit soort zaken op dit moment een zeer gering aantal procedures wordt gevoerd, maar is dat geen gevolg van het feit dat deze aansprakelijkheid thans in de meeste gevallen zal zijn uitgesloten? Aangezien het nu in de nieuwe titel om een dwingend-rechtelijke regeling gaat, zal dit in de toekomst niet meer mogelijk zijn. Dan krijgen wij een ander beeld dan op dit moment.

Minister Korthals Altes: Dat sluit ik niet uit, maar op het moment dat wij met z'n allen van mening zijn dat de positie van de consument moet worden versterkt en dat die niet meer min of meer willoos slachtoffer moet kunnen worden van algemene voorwaarden waarvan hij de inhoud pas verneemt op het moment dat het te laat is, lopen wij de kans dat er meer procedures zullen worden

gevoerd. Dat is echter inherent aan onze wens om de consument te beschermen. Die bescherming zal door iemand moeten worden verleend. We leggen haar eerst in de wet vast en daarna moet ze ingeroepen kunnen worden.

Mevrouw Soutendijk-van Appel-doorn (CDA): Wij hebben nu achter ons de aanvaarding van het wetsvoorstel met betrekking tot de algemene voorwaarden, waardoor dit soort exonerationen in de toekomst wellicht minder zal voorkomen. Daar doen we dit wetsontwerp nu nog eens overheen. Daarom vroeg ik vanmorgen al of wij de dingen niet dubbel op doen. Bezwaren wij daardoor niet onevenredig de positie van de verkoper? Ons uitgangspunt blijft een zo evenwichtig mogelijke verdeling van de lasten.

Minister Korthals Altes: Daarom heb ik erop gewezen dat wij hebben geprobeerd te komen tot een evenwichtige verdeling van de lasten. Juist om die reden wordt het hoofdregel dat de verkoper niet langer aansprakelijk is voor gevolgen en letselschade. Hij hoeft zich niet te beroepen op algemene voorwaarden. Dat is het systeem van de wet. Daarom is de zaak in dit opzicht evenwichtig en dwingend geregeld.

Hier komt een uitzondering bij. Ik noem het geval waarin de koper als gevolg van de bepalingen over de franchise niet aan zijn trekken komt. Wij moeten ons dan afvragen wat het meest redelijk is. Laten wij de koper met de incidentele schades zitten? Hij kan hier niets aan doen. Hij heeft een goed gekocht, daar de prijs voor betaald, maar daar blijkt een gebrek aan te zijn waardoor hij schade lijdt. Die schade kan redelijk hoog zijn, f 1249. Wij kunnen er ook vanuit gaan dat de verkoper deskundiger is op een bepaald terrein. Hij heeft bovendien een onderhandelingspositie tegenover de producent. Die onderhandelingspositie is niet aangetast door de richtlijn. Hij moet aan de hand van die positie zien dat hij zich indekt. Voor zover dit niet lukt, kan hij zich op de verzekeringsmarkt indekken en dat kan de consument niet. De verzekering voor de consument die een goed gekocht heeft dat niet aan de eisen voldoet en dat schade veroorzaakt is bij mijn weten nog niet op de markt verkrijgbaar.

De heer **Korthals (VVD):** En een inboedelverzekering?

Minister Korthals Altes: Bepaalde vormen van schade zijn als zodanig te verzekeren. Het gaat hier echter niet om gevolgschade. De inboedel is verzekerd tegen brand en inbraak, maar niet tegen een uit elkaar spattend elektrisch apparaat. Echte overstromingen zijn meestal ook uitgesloten. Het moet dan geen hemelwater of wasmachinewater zijn. In het andere geval is alle schade aan het nieuwe tapijt voor de arme consument.

De Voorzitter: Bij een uitgebreide inboedelverzekering wordt schade als gevolg van een lekkage na vorst wel degelijk gedekt. Het hangt van de voorwaarden af of men een smalle of brede dekking heeft.

Minister Korthals Altes: Of een smalle of brede beurs. Wij willen de consument wel beschermen, maar op het moment waarop hij zich wil verzekeren, moet hij buitengewoon gewiekst zijn.

Mevrouw Swildens-Rozendaal (PvdA): Ik wil een vraag stellen over de procesgang van de consument. Mij is nog niet duidelijk hoe een en ander in de praktijk zich zal voltrekken wanneer gevolgschade ontstaat waarvan op voorhand nog niet direct duidelijk is of die het magische getal van f 1250 zal overschrijden. Moet eerst bij rechterlijke uitspraak de hoogte van het bedrag worden vastgesteld, voordat de producent of de verkoper kan worden aangesproken? Is het denkbaar dat beiden tegelijk worden aangesproken, waarna de rechter bij de vaststelling van de hoogte van de schade de eis ten opzichte van de een of de ander kan toewijzen? Dit zal niet het aantal procedures verminderen, maar omdat wij spraken over alle procedurele kwesties waar de consument tegen oploopt, lijkt mij dat deze vraag beantwoord moet worden.

Minister Korthals Altes: Ik ben van mening dat wij hierbij het bedrag van f 1250 goed in het oog moeten houden. Het is zeer wel denkbaar dat niet ineens te overzien is hoe groot de totale gevolgschade is. In de praktijk zal gevolgschade die niet onmiddellijk bepaalbaar is, zeker de f 1250 overschrijden. Gaat het om een klein malheur met een klein gevolg,

dan blijft het onder de f 1250. Dan moet je naar de leverancier. Zijn de gevolgen nog niet duidelijk te overzien, dan kun je er veilig van uitgaan dat ze zeker het bedrag van f 1250 zullen oveschrijden en dat je bij de producent terecht komt. Ik kan mij nauwelijks voorstellen dat iemand zegt: ik kan niet overzien of de schade f 1000, f 1240 of f 1260 bedraagt. Het lijkt mij dat hij dan even moet wachten. Bij schade die zo ingewikkeld is dat je haar pas achteraf kunt begroten, en die misschien wel bij staat moet worden opgemaakt, kom je echt in de grotere bedragen terecht. Ik denk dus dat het een theoretisch probleem is.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal**

(PvdA): Als zowel de producent als de verkoper in hetzelfde proces kan worden aangesproken, hebben beide verweerders natuurlijk uiteenlopende belangen.

Minister Korthals Altes: Ik denk dat de klager er niet verstandig aan doet, beiden aan te spreken. Als de schade minder is dan f 1250, moet hij naar de leverancier. Als het meer is, moet hij naar de producent. Het geval dat de klager beiden moet aanspreken, zou zich hoogstens kunnen voordoen in het onplezierige geval dat met het woord "franchise" iets anders is bedoeld dan het betekent, namelijk een eigen risico.

Ik zal nu proberen, te antwoorden op de vraag van de heer Korthals over de verzekeraar van het risico. In de huidige situatie dekt de bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering van de leveranciers, dus van de verkopers, ook de produktenaansprakelijkheid. Het zal dan veelal gaan om gevolgschade waarbij tevens van wanprestatie sprake is. Het gaat dan dus om de contractuele niet-schuld-aansprakelijkheid. De nu voorgestelde regeling voorziet in artikel 7.1.3.7, lid 2, onder c, in een vastlegging van dit risico. Eerder is gesteld dat de verkoper al op grond van huidig recht in vergaande mate aansprakelijk is voor gevolgschade. Het wetsvoorstel geeft echter ook een beperking, namelijk tot gevolgschade aan zaken, en wel tot f 1250. Dat betekent dat er dan een dalend effect is te verwachten op de premie van de huidige bedrijfsaansprakelijkheidsverzekeringen. Gevolgschade aan zaken boven f 1250 en letselschade — zonder ondergrens — worden aan de producent toegerekend. Met dit

dalingseffect kon in de indicatieve premieberekening nog geen rekening worden gehouden, omdat het niet mogelijk is gebleken, binnen de bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering het produktenaansprakelijkheidsrisico af te zonderen. Het is namelijk een onderdeel van een groter geheel. Daarom is het effect van de beperking van de dekking op dit ogenblik, anders dan ik zojuist zei, nog niet aan te geven. Als er geen sprake is van uitbreiding — ervan uitgaande dat artikel 7.1.3.7, lid 2, onder c, een codificering is van het huidige recht — zou de premie in ieder geval dalen voor de verkoper. Dat was wat mij voor ogen stond. Ik ben er in mijn betoog van uitgegaan dat het niet om een nieuwe regeling gaat, maar om een codificering van bestaand recht. Hierbij moet ik inderdaad weer erkennen dat de aansprakelijkheid is beperkt in een aantal gevallen. Daarvoor zal men zich dan niet verzekeren. Dat is echter iets anders dan de vraag wat er met de premie gebeurt. Degenen die nu een aansprakelijkheid hebben uitgesloten, maar die dat in de toekomst niet doen, zullen inderdaad een premie moeten gaan betalen. Dat zal duidelijk zijn.

Ik vervolg mijn beantwoording van de vragen en opmerkingen van mevrouw Swildens. Mevrouw Swildens heeft gevraagd, of in de gevallen waarin op grond van artikel 7 van de richtlijn de producent geen risico-aansprakelijkheid heeft maar wel een gewone, de verkoper dan wel aansprakelijk kan zijn op grond van lid 2 onder a, wanneer hij het gebrek kende of behoorde te kennen, en lid 2 onder b, als hij afwezigheid van het gebrek heeft toegezegd. Dat is inderdaad het geval. Is hier nu sprake van normale aansprakelijkheid en is er geen wettelijk regres op de producent? Mijn antwoord is: ja, hier is sprake van een normale aansprakelijkheid, zonder regres op de producent.

Ten slotte ga ik, wat mevrouw Swildens betreft, nog in op het reclamerecht. Het gaat hier om het reclamerecht van de verkoper. Zij heeft gevraagd om een uitzonderingsbepaling, zoals in het oorspronkelijke ontwerp, waarin wordt verwezen naar artikel 3.4.2.5, lid 2, weer op te nemen. Dit betreft het geval van levering constitutum possessorium aan een derde; dan vervalt het recht van reclame, indien de verkoper toestemming heeft

gegeven en dus met de vervreemding heeft ingestemd. Ik ga ervan uit dat die toestemming een afstand van het reclamerecht inhoudt. Ik meen dat dit ook heel uitdrukkelijk in de toelichting staat, zodat daarover geen misverstand kan... Neen, het staat niet in de toelichting. Welnu, dan is het bij dezen gezegd; ik meen evenwel niet dat het expliciet moet worden opgenomen.

Mevrouw Soutendijk heeft erop gewezen dat wij redelijk binnen het schema werken. Ik ben er ook zeer verheugd over dat de Kamer daartoe het hare bijdraagt.

Mevrouw Soutendijk heeft, sprekende over de consumentenkoop, nog eens drie uitgangspunten genoemd die voor haar fractie gelden. Ik zou die uitgangspunten eigenlijk alle drie ook tot de mijne willen maken en willen onderschrijven dat het mij juist lijkt om daarvan uit te gaan.

Zij heeft vervolgens opgemerkt dat het vraagstuk van de franchise, de 1250 gulden, bij het werken aan dit wetsvoorstel voor nogal wat complicaties heeft gezorgd. Ik zal de laatste zijn om haar op dit punt tegen te spreken. De opmerkingen die zij in verband daarmee gemaakt heeft, heb ik zojuist in een algemeen betoog getracht mede te beantwoorden. Ik hoop dat zij ook op haar specifieke vragen antwoord heeft gekregen.

Mevrouw Soutendijk heeft speciaal aandacht gevraagd voor het feit dat de detaillist niet beklemd mag komen te zitten tussen de koper en de producent, doordat hij op grond van artikel 7.1.3.7, lid 2, onder c de privé geleden zaakschade moet gaan vergoeden. Daar kwam dus alweer de wasmachine met het veiligheidsgebrek om de hoek kijken. Ik geloof inderdaad dat er wel een mogelijkheid moet zijn voor de leverancier om contractueel, ingevolge contractsbeding, regres te nemen op de producent. Ik meen dat het uitgesloten is, dat er een wettelijk regres komt. Nu heeft mevrouw Soutendijk voorgesteld dat het mogelijk zou zijn, bij algemene voorwaarde die mogelijkheid van dit regres weer uit te sluiten. Heb ik dat goed begrepen?

Mevrouw Soutendijk-van Appel-doorn (CDA): Het amendement strekt ertoe om in die gevallen waarin dit regresrecht in de algemene voorwaarden wordt uitgesloten, dat

beding in die algemene voorwaarden vernietigbaar te verklaren, zodat die mogelijkheid alleen blijft bestaan bij individueel beding.

Minister Korthals Altes: Ik geloof dat het altijd een individueel beding zal moeten zijn, waarbij regres genomen kan worden. Bedoelt u de algemene voorwaarden van de verkoper ten opzichte van de koper?

Mevrouw Soutendijk-van Appel-doorn (CDA): Ten opzichte van de leverancier. In dat contract kan natuurlijk ook per algemene voorwaarde de regresmogelijkheid zijn uitgesloten.

Minister Korthals Altes: Nee, dat hoeft niet, want die is er niet. Maar de heer Hartkamp zal hierover iets zeggen.

De heer **Hartkamp**, advocaat-generaal bij de Hoge Raad: Mijnheer de Voorzitter! Er is op twee manieren een regresmogelijkheid denkbaar van de verkoper op zijn voorschakel. Over de eerste heeft de minister gesproken. Dat is het geval dat de verkoper zich, bij apart daartoe strekkend contract, die regresmogelijkheid laat waarborgen. Mevrouw Soutendijk doelt echter op de tweede mogelijkheid. Dat is, dat uit het contract tussen de verkoper en zijn voorschakel, krachtens het commune recht — globaal gezien is dat afdeling 6.1.8 — een wettelijk schadevergoedingsrecht voortvloeit. Wanneer dat het geval is, weten wij niet. Dat hangt ervan af wanneer de rechter bereid is om het gebrek toe te rekenen aan die voorschakel, hoewel die voorschakel dat gebrek wellicht zelf helemaal niet gekend heeft. Maar aangenomen dat dit regresrecht bestaat, wil mevrouw Soutendijk voorkomen dat in dit geval de voorschakel bij algemene voorwaarde zijn verplichting tot schadevergoeding kan uitsluiten. Er zijn dus twee verschillende schadevergoedingsrechten in het geding. Mevrouw Soutendijk doelt op het algemene, commune recht, dat voortvloeit uit het koopcontract, maar afgezien van het bijzondere beding op het gebied van het regresrecht.

Minister Korthals Altes: Ik zou zeggen, dat in dat geval toch het gewone regime van algemene

voorwaarden van toepassing zou moeten zijn. Ik zou ervoor willen waarschuwen om daarop uitzonderingen te gaan creëren.

Mevrouw Soutendijk-van Appel-doorn (CDA): Maar dat roept het risico op, dat het algemene regresrecht bij algemene voorwaarden wordt uitgesloten zonder dat de verkoper zich daarvan bewust is. Dat levert een gevaar op.

Minister Korthals Altes: Maar als dat gevaar zich voordoet, valt het toch onder het regime van de algemene voorwaarden?

Mevrouw Soutendijk-van Appel-doorn (CDA): Nee, want die beschermen alleen maar de consument ten opzichte van de verkoper. Dit amendement betreft de verkoper-leverancier. Anders val je terug op de algemene regeling van de algemene voorwaarden en kom je niet met behulp van een grijze of een zwarte lijst tot een vernietigbaarheid of onredelijk-bezwarend-verklaring. Je bent dan afhankelijk van het oordeel van de rechter over het beding als zodanig. Door hier te verklaren dat een dergelijk beding vernietigbaar is, wil ik dat risico indekken. Ik neem er als het ware een voorschot op.

Minister Korthals Altes: U neemt een voorschot op de algemene bepaling die vaststelt of het al dan niet onredelijk bezwarend is

Mevrouw Soutendijk-van Appel-doorn (CDA): Dat verklaar ik in deze bepaling in deze regeling. Dat dient de rechtszekerheid en de duidelijkheid. Het voorkomt dat een dergelijke regresmogelijkheid bij algemene voorwaarden wordt uitgesloten. Immers als het zo is, wordt het onredelijk bezwarend en dus vernietigd. Via de algemene voorwaarden zou dit niet zo duidelijk zijn. Je zou dan afhankelijk zijn van het rechterlijk oordeel hierover.

De heer **Hartkamp:** Ja, als je het over zou laten aan afdeling 6.5.2a, zou je moeten afwachten tot de rechter een dergelijke uitsluiting van aansprakelijkheid onredelijk bezwarend verklaart. U wilt meteen in de wet zetten dat dit niet mag. Ook op dit punt is de Nederlandse wetgever wellicht enigszins in zijn vrijheid

beperkt door de richtlijn produkten-aansprakelijkheid. Weliswaar zegt die richtlijn in artikel 13, dat de bestaande contractuele aansprakelijkheden blijven gehandhaafd. Dat impliceert ook de bestaande contractuele aansprakelijkheden in de voorschakels. We zullen moeten afwachten of de uitleg van die richtlijn te zijner tijd met zich mee zal blijken te brengen, dat je ook als wetgever geheel vrij bent om die aansprakelijkheden in de voorschakels tot dwingend recht te maken of in die zin, zoals u bedoelt, dwingend dat je er niet bij algemene voorwaarde van mag afwijken, of dat te zijner tijd het Hof van Luxemburg zal oordelen dat bestaande contractuele aansprakelijkheden impliceren de bestaande contractuele exonerationmogelijkheden. We kunnen dus niet zeker zeggen of het amendement van mevrouw Soutendijk in strijd zal blijken te zijn met de richtlijn maar we kunnen ook niet zeker zeggen dat het dit niet zal blijken te zijn. Ook daar is dus weer een marge van twijfel.

Mevrouw Soutendijk-van Appel-doorn (CDA): Ik neem aan dat u met mij van mening bent dat de duidelijkheid ten opzichte van de regresproblematiek van de franchiseschade ermee gediend is als deze bepaling in de wet wordt opgenomen.

Minister Korthals Altes: Het wordt zeker duidelijker. Daarover ben ik het zonder meer met mevrouw Soutendijk eens. Het is duidelijk dat wij zeggen: wij gaan ervan uit dat de contractuele aansprakelijkheid bestaat. Die is ook ingevolge artikel 13 van de richtlijn onverlet gebieven. Als die contractuele aansprakelijkheid bestaat, kun je vervolgens bepalen dat die niet bij algemene voorwaarde mag worden uitgesloten. Dat kun je doen. Je kunt er ook van uitgaan dat het algemene systeem van de wet van toepassing moet blijven en dat de uitsluiting van de contractuele aansprakelijkheid alleen vernietigbaar is, als de rechter dat nadrukkelijk bepaalt op grond van de algemene regel dat die onredelijk bezwarend wordt geacht. U zegt, mevrouw Soutendijk: ik vind het bij voorbaat onredelijk bezwarend?

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Zeker. U moet het echter ook zien tegen de achtergrond van hetgeen u eerder heeft verteld. In eerste instantie heeft u over de gevolgschade en de franchiseproblematiek gezegd: dat is geen andere zaak dan het bestendigen van het huidige recht op dit stuk. Het huidige recht wordt via deze regeling contractueel voor de leverancier en de verkoper niet veranderd in de regresregeling. Als u meent wat u in eerste instantie heeft gezegd over de franchise — namelijk: bestendiging van het huidige recht — dan kunt u deze bepaling niet kwalificeren als strijdig met het huidige recht.

Minister **Korthals Altes**: Ik vind de bepaling niet strijdig met het huidige recht. Er is alleen een zeker risico dat die in strijd wordt geoordeeld met de richtlijn.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Daarin staat nu juist dat contractuele regelingen die op dit moment gelden, mogen blijven bestaan.

Minister **Korthals Altes**: De contractvrijheid gaat u nu beperken. Langs een omweg wordt de vrijheid van de leverancier om zich vrij te tekenen — een vrijheid die hij in het huidige recht heeft — beperkt. De vraag is gewettigd — hoewel ook ik haar niet kan beantwoorden — of het wel of niet in overeenstemming is met de richtlijn, waarin staat dat de aansprakelijkheid van de producent in die gevallen niet moet worden uitgebreid. Je mag niet een wettelijk regresrecht in het leven roepen. Dan kan de volgende vraag worden gesteld. Als je op een goed moment de vrijheid aan iemand ontnemt om zich vrij te tekenen van een contractuele verplichting, ben je dan niet langs een omweg bezig om een soort wettelijk regresrecht te creëren? Die vraag ligt voor. Het risico is dat de vraag wordt beantwoord met: u bent op die manier bezig om langs een omweg toch een regresrecht via de wet dwingend voor te schrijven. Immers, de uitsluiting is niet meer langs de weg van de algemene voorwaarden toegestaan.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Dát is nu juist de nuancering. Het contractuele

regresrecht blijft onverlet, omdat per individueel beding kan worden afgesproken wat tot nu toe al werd afgesproken. Alleen de vorm waarin is anders.

Minister **Korthals Altes**: Het kan per individueel beding. Echter, een exoneration per individueel beding heeft geen enkele zin. De leverancier wil het voor al zijn afnemers, voor alle wederverkopers, of niet. Ik denk dat "het individuele beding" hier toch gekunsteld is. Het is hier in feite een algemene voorwaarde.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik poog het amechtig te begrijpen, Voorzitter. Wij hebben eigenlijk een schoolbord nodig! Als je op grond van dit voorstel de voorman van de verkoper altijd aansprakelijk stelt, is het de vraag waar de last uiteindelijk gaat drukken. Er is bij mijn weten geen regeling in de wet opgenomen voor de relatie tussen die voorman en zijn voorschakel. Als je een keten opbouwt van niet vrij te tekenen aansprakelijkheid, kom je uiteindelijk bij de producent terecht. Echter, in het voorstel van de minister houdt het in de voorlaatste schakel van de keten op. Daar is dus altijd iemand de klos. Heb ik het wellicht niet goed begrepen?

De heer **Hartkamp**: Mevrouw Soutendijk heeft in haar amendement weliswaar een bepaling opgenomen waarmee wordt gewaarborgd dat de door haar voorgestelde regel ook geldt in de voor-voorschakel, maar daarmee beoogt zij niet om een regresrecht toe te kennen in alle voorschakels. Haar voorstel houdt in dat het alleen geldt, indien volgens de wet een regresaanspraak bestaat.

De heer **Wolffensperger** (D66): Dat bedoel ik. Maar dat is toch zeer onlogisch? Stel dat er zes stappen zitten tussen producent en consument. Dan wordt de eerste stap door de franchise geregeld. De tweede stap wordt door het voorstel van mevrouw Soutendijk geregeld: je mag, met andere woorden, niet vrij tekenen. De derde in de keten is altijd aansprakelijk voor het bedrag van de franchise. Maar daarboven is niks meer geregeld?

De heer **Hartkamp**: Nee, want mevrouw Soutendijk heeft datgene wat zij voorstelt voor de eerste

voorschakel ook van toepassing verklaard voor de vorige voorschakels. Dat is een zeer ingenieuze oplossing, die trouwens elders in de wetgeving ook voorkomt.

De heer **Wolffensperger** (D66): Maar wie wordt met deze oplossing dan draagplichtig?

Minister **Korthals Altes**: De laatste die vergeten heeft om dat bij individueel beding uit te sluiten.

De heer **Wolffensperger** (D66): Nee, want zij mogen dus nergens vrij tekenen.

Minister **Korthals Altes**: Het vrij tekenen kan niet, maar het kan wel bij individueel beding.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Maar de laatste in de schakel is dan uiteindelijk de producent. En dan loop je toch weer tegen die richtlijn op.

Minister **Korthals Altes**: Het was de bedoeling van mevrouw Soutendijk om uiteindelijk bij de producent terecht te komen. Ik denk dus dat dit probleem zich niet voordoet. Het probleem dat zich wel voordoet, betreft de vraag: is dit een individueel beding of is het toch een algemene voorwaarde? Dan moeten wij kijken naar de definitie, waarvan de heer Korthals vanmorgen terecht heeft gememoreerd dat zij bijzonder snel in de val van algemene voorwaarden loopt. Hier lijkt mij een gespannen verhouding te bestaan tussen het voorstel van mevrouw Soutendijk, dat ik even als theorie wil bestempelen, en de praktijk zoals die straks zal werken als de algemene voorwaarden door de rechter zo worden uitgelegd als wij hebben bedoeld.

De **Voorzitter**: Ik stel voor dat de minister verder gaat. Er is nog een tweede termijn ook.

Minister **Korthals Altes**: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal eens kijken of ik een wat minder academisch onderwerp bij de kop kan nemen.

De **Voorzitter**: Nou, het was zeer praktisch.

Minister **Korthals Altes**: Dat siert de academicus.

Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Soutendijk heeft gezegd dat wij straks de lakmoesproef krijgen, of de regeling van de franchise in artikel 7.1.3.7, lid 2, sub c, inderdaad de codificatie is van het bestaande recht op dit punt en dat er dus geen strijdigheid zou zijn met de richtlijn. Daarop is mijn antwoord: ja. De regresbepaling is echter wel strijdig met de richtlijn, want een dergelijke bepaling wordt in de richtlijn verboden.

Diverse sprekers, onder wie mevrouw Soutendijk, hebben de merkloze produkten aan de orde gesteld en die produkten waarvan geen voorman genoemd wordt. Veel van de merkloze produkten of de zogenaamde eigen merken hebben wel degelijk een andere producent. Er is gevraagd of het niet gemakkelijk is om aan de door ons voorgestelde franchisebepaling te ontkomen door te stellen: ik heb dat zelf gemaakt en uw schade is minder dan f 1250; dus in dit geval treft u geen enkele aansprakelijke figuur aan in de keten, want ik ben de eerste en de laatste schakel in de keten en dus de producent. Theoretisch is dat mogelijk. Maar het lijkt mij een tamelijk riskante aardigheid voor die winkelier die zichzelf producent gaat noemen. De volgende dag stapt er namelijk iemand binnen met een schade van f 1251, om niet te denken aan de man die binnenstapt met een schade van f 12.051 enzovoorts. Als hij dit verweer namelijk eenmaal heeft gevoerd, dan tekent hij daarmee ook zijn aansprakelijkheid voor alle grotere bedragen. Kortom, het zou "penny-wise, pound-foolish" zijn wanneer aldus zou worden gehandeld. Misschien dat dit dan nog een voldoende rem is voor onzedelijk gedrag in dat opzicht.

De heer **Wolffensperger** (D66): U heeft volkomen gelijk, dat dit een rem is op onzedelijk gedrag. Maar laten wij nu het voorbeeld nemen dat dit geen onzedelijk gedrag, maar wel de realiteit is. Albert Heijn verkoopt een gigantisch assortiment artikelen Albert Heijn. De kritiek is nu: niks onzedelijk gedrag. Er staat een pak Douwe Egberts-koffie naast een pak Albert Heijn-koffie. Ik weet overigens niet wat je voor schade kunt krijgen met koffie. Er kan tussen die twee

naast elkaar staande artikelen wel degelijk een gigantisch verschil bestaan. In het ene geval is er namelijk geen aansprakelijkheid onder franchise. In het andere geval wel.

Minister **Korthals Altes**: U noemt Albert Heijn. Ik zei in het algemeen, dat ook vele zogenaamde eigen merken wel degelijk door een ander zijn geproduceerd. De betrokkene die onder eigen merk verkoopt, is dan geenszins de producent. Deze doet er dus verstandig aan om zijn beleidslijn tijdig te bepalen en zichzelf af te vragen: "Wat doe ik? Wens ik als producent aansprakelijk te zijn voor het zogeheten eigen merk? Als hij dat inderdaad wenst, dan moet hij ervoor zorgen dat hij ter zake adequate maatregelen neemt, bij voorbeeld door zich te verzekeren of een fonds te vormen waaruit hij schade kan vergoeden. Ik zie niet in wat het dan voor verschil maakt, of hij een eigen merk verkoopt of een merk dat door een met naam aangegeven producent gemaakt is. In het ene geval kan hij de mensen inderdaad naar de producent verwijzen. De naam van de producent is namelijk bekend, want die staat op het pakje. In het andere geval is hij zelf de producent en moet hij zelf betalen. Hij kan ook zeggen: "Ik was de producent niet. Het was een zogenaamd eigen merk, maar de producent was die en die". Dan wordt er doorverwezen.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voor alle helderheid. Ik heb inmiddels iets bedacht dat wel schade kan geven. Er staan twee Exota-flessen naast elkaar. De ene is van Exota. De ander is van Albert Heijn en echt door Albert Heijn gemaakt. Er gaat iets kapot. In het geval van de Albert Heijn-fles, even aangenomen dat het zaakschade is, zou de firma kunnen zeggen: "Ik ben als producent tot f 1250 niet aansprakelijk". Gaat het om de Exota-fles, dan is de firma wel aansprakelijk voor schade beneden de f 1250. Het is een wat merkwaardige casuspositie, maar accepteert de minister de consequenties hiervan?

Minister **Korthals Altes**: Ja, ik kan die in dit geval niet uit de weg gaan. Degene die het bedrag van f 1250 opvangt, is er niet. Dat is kennelijk

het gevolg van de richtlijn. Er zijn zelfs mensen die zeggen dat het de bedoeling is dat het altijd zo is. Dat weet de heer Wolffensperger.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Ik heb nog een aantal punten die de minister heeft laten liggen. In de eerste plaats is er het probleem van het overgaan van het risico, nadat er is bezorgd. In de tweede plaats is er nog het punt van de afkoelingsperiode. Misschien kan de minister daar nog op ingaan.

Minister **Korthals Altes**: In de eerste plaats het risico dat overgaat nadat er is bezorgd, dat wil zeggen, nadat er is geleverd, maar voordat er is bezorgd. Dit zal veelal berusten op een afzonderlijk beding. De afspraak wordt bij de koop gemaakt, ten minste dat is mogelijk. In het algemeen vraag ik mij echter af, of het redelijk is om de koper, de consument al het risico te laten lopen, wanneer hij het goed nog niet wil hebben. Bij de leverancier valt het namelijk onder de normale verzekering. Stel dat in een pakhuis van de expediteur waar ook de desbetreffende spullen staan, brand uitbreekt. Een en ander valt dan daar onder een verzekering en zal veelal niet reeds onder de inboedelverzekering van de koper vallen. Ik vind het helemaal niet zo gek om de regeling die er nu is, te laten bestaan. Er is geen onredelijke verzwarende van de risico's van de verkoper.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Hoe is het dan op dit moment geregeld? In dit geval is er sprake — ik neem de meubelbranche maar even — van een specieskoop, waarvan het risico onmiddellijk na de koop overgaat op de koper. De opslag en de bezorging nadien gebeuren onder het huidige recht in ieder geval dus in principe voor risico van de koper. De nieuwe regeling draait dit nu fundamenteel om. De verkoper houdt het risico tot het moment van bezorging. Ik vraag mij nu af, of de verkoper, wanneer je zijn positie vergelijkt met die in het huidige recht, bereid zal blijven om die service te verlenen. Als dat niet zo is, bewijzen wij de consument dan wel een goede dienst door deze bepaling dwingend-rechtelijk te maken en afwijking bij individueel beding niet toelaatbaar te verklaren?

Minister **Korthals Altes**: Ik denk dat je de koper er juist wel een dienst mee bewijst en de verkoper niet. Naar mijn mening is het voor de verkoper echter niet onredelijk bezwarend. Bij hem zal het zonder meer onder de verzekering vallen. Ik maak mij sterk dat het nu ook al in veel gevallen zo is, dat wanneer de goederen niet daadwerkelijk worden afgeleverd op de afgesproken bezorgdatum omdat ze teloor zijn gegaan, weinig leveranciers zullen zeggen: *periculum est emptoris*. In veel gevallen zal er in de huidige situatie vervangend goed geleverd worden. In de toekomst wordt dat regel.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Dat schept de duidelijkheid die wij juist willen.

Minister **Korthals Altes**: Het is inderdaad de bedoeling van de codificatie om op dit soort punten duidelijkheid te scheppen. Ik vind dat het hier gaat om een niet zo gekke regel. In veel gevallen zijn keuzen gemaakt. Deze zijn bepaald door de vragen wie zich het gemakkelijkst kan verzekeren en waar de schade het gemakkelijkst gedragen kan worden. Bij dat laatste denk ik niet aan persoonlijk te dragen schade. De brede schouders zijn dan veelal de schouders van degene die een behoorlijke verzekering heeft.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): De discussie gaat alleen om de vraag of een dergelijke bepaling per se dwingend-rechtelijk moet zijn. Er is een aantal bepalingen van dat dwingend recht uitgezonderd, op basis van een bepaalde redenering. Ik vraag mij af of de onderhavige bepaling ook niet als uitzondering kan worden aangemerkt, omdat het hier juridisch-technisch een niet erg gecompliceerde zaak betreft, waarover geen onduidelijkheid zal ontstaan als er bij individueel beding van wordt afgeweken.

Minister **Korthals Altes**: Het zou bij mij niet op bezwaren stuiten als deze bepaling niet dwingend-rechtelijk wordt en als uitzondering wordt beschouwd. Dat moet dan echter wel gelden per individueel geval.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Door deze dus toe te voegen aan de uitzonderingen volgens het tweede lid van artikel 4a.

Minister **Korthals Altes**: Ja. Dat zou kunnen.

De **Voorzitter**: Om het nog interessanter te maken, wijs ik de minister op de mogelijkheid dat het nog niet geleverde goed valt onder de overdracht van de voorraad aan de bank en op de mogelijkheid dat de fiscus er een bodembeslag op legt, zodat de koper er belang bij heeft dat zo snel mogelijk de goederen worden geleverd en onttrokken worden aan de eigendomsverhoudingen van de leverancier.

Minister **Korthals Altes**: Jawel, maar het gaat hier om een beding waarbij de koper er zelf belang bij heeft het goed nog niet te krijgen, bij voorbeeld omdat hij op dat moment nog niet over de ruimte beschikt om het goed te plaatsen. Iedereen kent het probleem van de gigantische levertijden. Als je gaat verhuizen, doe je er verstandig aan, tijdig de spullen te kopen en af te spreken wanneer ze afgeleverd of bezorgd moeten worden. Dan is er wel het risico dat je te maken hebt met een winkelier die het met de bank of de fiscus aan de stok heeft.

De **Voorzitter**: Bij een bewaarovereenkomst kan hij dat risico beperken of uitsluiten.

Minister **Korthals Altes**: Dat is maar de vraag. Als het goed zich op de bodem van de belastingschuldige bevindt, maakt de fiscus korte metten, tenminste als het gaat om belastingen waarin de fiscus niet zo erg toegevend pleegt te zijn. Dat betreft de omzetbelasting, de ingehouden loonbelasting en dergelijke, dus gevallen waarin de belastingplichtige betaald heeft en de gelden zich nog onder een derde bevinden. Met de bank zal gemakkelijker te praten zijn, want die heeft er belang bij dat de rest van de rekening wordt betaald.

Ik ben mevrouw Soutendijk ook nog een antwoord schuldig op haar vraag over de tele-shopping. Er zijn gegevens op dit punt, waaruit blijkt dat het niet zo'n vaart zal lopen met het risico. Er is onderzoek gedaan en als keerzijde voor de leverancier blijkt dat er minder kans zal zijn op impulsaankopen. Dat is in feite een bewijs van competentie dat aan de verkopers en verkoopsters wordt uitgereikt. Er vinden namelijk door de

wijze van presenteren, van aanbieden en van het aanprijzen van het assortiment, impulsaankopen plaats. Ik noem zelf altijd het voorbeeld van de meneer die van huis gaat met het voornemen een televisietoestel te gaan kopen dat niet meer dan f 1000 mag kosten en die toch, nadat hij alles gezien heeft wat er te krijgen is, met een televisietoestel van f 2000 thuis komt en dan ondekt dat hij toch minder naar teletekst kijkt dan dat hij in de winkel had gedacht.

De heer **Wolffensperger** (D66): De minister vertelt dit naar aanleiding van zijn verleden, neem ik aan?

Minister **Korthals Altes**: Neen, ik heb nog altijd geen teletekst en geen video en dat is heel rustig. Ik heb dit voorbeeld voor het eerst genoemd toen wij het hadden over de inconvenientenregeling, die duurder mocht uitvallen als ze ook echt mooi was. Zo is het toen ook gegaan.

Het is dus niet zo zeker dat men te maken krijgt met impulsaankopen op grote schaal. Het is wel denkbaar dat een dergelijke teleshoppingaankoop pas geldigheid krijgt na een schriftelijke bevestiging of na het op zicht zenden van het goed, zoals bij postorderbedrijven gebeurt. Men heeft het goed tenslotte niet kunnen aanraken en bekijken.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Maar gebeurt dat ook? De minister zegt dat hij zich kan voorstellen dat die veiligheidsmarges worden ingebouwd, maar is dat ook het geval?

Minister **Korthals Altes**: Op dit ogenblik zijn wij nog niet zo ver.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Daarom zei ik ook: vooruitlopend op die ontwikkeling, is het goed ons de gevaren van een dergelijke vorm van verkoop te realiseren.

Minister **Korthals Altes**: Ik geef dit antwoord mede om aan te geven dat er op dit terrein allerlei onderzoek worden verricht door het departement van Economische Zaken, juist om te weten te komen met welk verschijnsel men te maken heeft en welke risico's daaraan vast zitten. Eén van de risico's die zich niet voor zal doen, is dat men plotseling op

veel grotere schaal dan nu het geval is, tot impulsaankopen overgaat.

De heer Wolffensperger heeft nog een vraag gesteld over de colportage. Daar wordt ook nog onderzoek naar gedaan. Economische Zaken zal daar te zijner tijd verslag van doen. Dit punt valt echter buiten het onderwerp dat wij vandaag behandelen. Het is echter niet vergeten.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Wanneer gaat de minister de amendementen behandelen? Er liggen er nog twee waar hij niets over heeft gezegd. Komt hij daar bij de artikelsgewijze behandeling op terug?

Minister **Korthals Altes**: Ik zal aan het slot van mijn betoog op de amendementen ingaan.

De heer Korthals heeft nog eens gesproken over de onderlinge verhouding in de consumentenbescherming tussen de algemene voorwaarden, de zwarte en de grijze lijst en dit voorstel. Hij heeft gevraagd of dit niet van het goede te veel is. Ik ben daar in mijn algemene betoog eigenlijk al op ingegaan. Er is niet eenzijdig naar de bescherming van de belangen van de consument gestreefd, er is tegelijkertijd op allerlei wijzen getracht, ook de belangen van de verkoper te behartigen. Ik verwijs opnieuw naar de kwestie van de gevolgschade. Kleine zelfstandigen worden juist in het bijzonder beschermd door de uitsluiting van hun aansprakelijkheid voor gevolgschade. Ik meen dat dat een niet onbelangrijke verandering is. De heer Korthals heeft gezegd dat dat op dit ogenblik wordt geregeld via de algemene voorwaarden. Dat is waar, maar dat zal in de toekomst niet meer kunnen. Er is dus wel degelijk gekeken naar dat evenwicht. De mogelijkheid om door middel van algemene voorwaarden aansprakelijkheden te beperken is kleiner geworden. Daar staat tegenover dat er nu een wettelijke beperking is.

De heer Korthals heeft gevraagd of het regres op de verkoper kan worden beperkt. Hij vroeg zich af of de producent die is aangesproken regres kan nemen op de leverancier, die uit hoofde van diens eigen kwade trouw zelf ook aansprakelijk was tegenover de koper. De koper heeft twee mogelijkheden in een dergelijk geval. Hij kan naar de leverancier

gaan om zich te beroepen op diens kwade trouw en zijn daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid. Hij kan ook naar degene gaan die aansprakelijk is voor het produkt, dus de producent. Als hij de producent aansprakelijk stelt, kan deze dan terugvallen op de leverancier die te kwader trouw is, zo vroeg de heer Korthals. Dat kan niet, want het gaat hier om een afgeleide aansprakelijkheid. De koper heeft twee mogelijkheden. Hij kan kiezen tussen het aansprakelijk stellen van de producent en van de leverancier die te kwader trouw is. Maar het feit dat de leverancier te kwader trouw is, biedt nog niet de producent de mogelijkheid regres te nemen.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Het lijkt mij voldoende dat de producent te allen tijde een risico-aansprakelijkheid heeft. Hij is altijd aansprakelijk.

Minister **Korthals Altes**: Inderdaad, hij is aansprakelijk. Maar de vraag was of hij regres kan nemen omdat er toevallig nog een tweede aansprakelijke was. Dat kan dus niet. Op zichzelf is deze vraag niet onbegrijpelijk. Als er meer mensen zijn die een onrechtmatige daad hebben gepleegd, kan de gelaedeerde kiezen wie hij aanspreekt. In dat geval is er wel degelijk sprake van een onderling regres.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Bij een onrechtmatige daad is er altijd sprake van schuldaansprakelijkheid.

Minister **Korthals Altes**: Goed, maar daarom mag de vraag toch wel gesteld worden. Ik probeer haar zo goed mogelijk te beantwoorden.

De heer **Wolffensperger** (D66): De minister geeft zeer academische voorbeelden van deze materie. Stel dat een producent een ondeugdelijk goed maakt, dat allerlei gevolgschaden veroorzaakt. Vervolgens stuurt de producent onmiddellijk een briefje naar alle afnemers met de mededeling dat de verkoop van het desbetreffende artikel gestaakt moet worden. Er gaat echter iemand te kwader trouw toch door met verkopen en hij roept hij daarmee als het ware steeds meer aansprakelijkheid voor de producent in het leven.

Kan de producent daarvoor geen regres nemen op de verkoper?

Minister **Korthals Altes**: Dat is een heel ander geval. De producent kan dan ten rechte stellen dat deze leverancier niet alleen te kwader trouw is tegenover de koper, maar dat hij ook een onrechtmatige daad pleegt tegenover de producent. Ik geef de producent een zeer goede kans. Dit is echter niet zozeer een regresactie als wel een zelfstandige actie op grond van een onrechtmatige daad. Misschien doet de producent van riskante produkten er verstandig aan in zijn leveringsvoorwaarden aan de tussenhandel, deze aansprakelijk te stellen wanneer hij de artikelen terugroept wegens gebreken en de tussenhandel toch doorgaat met verkopen. Als de producent zeer verstandig is, voorziet hij dat beding met een zodanig boeteclausule dat hij geen moeite heeft met het bewijzen van de omvang van zijn schade. De vraag van de heer Korthals kan overigens ook bij de behandeling van artikel 1407g uitvoerig aan de orde komen. De heer Korthals en naderhand de heer Wolffensperger hebben terecht gewezen op de betekenis van de LUVI en het Weense koopverdrag. Ik kom hier dadelijk op terug bij de beantwoording van het betoog van de heer Wolffensperger.

De heer Wolffensperger heeft zich afgevraagd — ik vond dit een zeer interessant deel van zijn betoog — of wij met de codificatie ver genoeg gingen, omdat wij volgens hem eigenlijk voortgaan in hetzelfde stramien als het oude Burgerlijk Wetboek. Wij regelen de koop en de ruil, waarbij dan de consumentenkoop nieuw is. Maar de heer Wolffensperger vraagt zich af of er niet veel meer nieuwe zaken aan de orde zijn, zoals de fabriekenkoop, de handelskoop en de compensatiekoop. Ik sluit niet uit dat, voor zover deze materie niet is geregeld onder het Weense koopverdrag en LUVI, een aanvulling van onze codificatie denkbaar is op deze punten. Ik zou mij op dit ogenblik echter graag willen houden aan het wijze vermaan van de wijze mannen. Deze hebben een jaar geleden gezegd, dat wij met spoed moeten doorgaan met wat er nu ligt en met het wetgevingsprogramma dat wij voor ogen hebben op het terrein van het nieuwe Burgerlijk

Wetboek, en dat wij moeten proberen om de verleiding te weerstaan om tijdens de rit steeds weer nieuwe onderwerpen erbij te betrekken. Dit betekent dat ik, met alle waardering voor de suggestie van de heer Wolffensperger, op dit ogenblik weerstand bied aan de verleiding omdat wij voort moeten.

Ik ben het met hem eens dat het in dit verband interessant zou kunnen zijn om te kijken of Nederland geen aantrekkelijker land zou kunnen worden voor arbitrages. Dit is vooral het geval, wanneer het om de internationale koop gaat. Deze behoeven wij in die zin niet te codificeren dat daar bij voorbeeld juist het Weense koopverdrag een rol speelt. Wij zouden ons land dan aantrekkelijk kunnen maken voor arbitrages, door bij voorbeeld te komen met een geheel nieuw en gestroomlijnd arbitragerecht. Welnu, dit is in mijn vorige ambtsperiode tot stand gekomen. Daarbij heeft inderdaad de gedachte voorgezeten en deze is ook zeer uitdrukkelijk uitgesproken, dat Nederland met het moderne arbitragerecht dat nu onderdeel vormt van ons Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, een aantrekkelijke plaats zou kunnen zijn voor het beslechten van internationale geschillen. Het ministerie van Justitie heeft hierin zijn werkzaam aandeel gedragen. Wij moeten nu kijken of de praktijk dit ook daadwerkelijk aanvaardt. Wij doen hieraan, samen met het ministerie van Buitenlandse Zaken, het nodige door bij voorbeeld geautoriseerde vertalingen van dat deel van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering in een aantal moderne talen uit te geven. Ik heb enige tijd geleden de Engelse tekst mogen aanbieden. Dit punt heeft zeker onze aandacht.

Een belangrijk deel van het betoog van de heer Wolffensperger betrof de kwestie van de aansprakelijkheid van de producent en de franchise. Hij heeft woorden gesproken die mij uit het hart gegrepen waren over de garanties, die in tegenstelling tot wat het woord suggereert, veelal aanzienlijke beperkingen van het wettelijk regime plegen in te houden. Als nu een garantie zonder meer wordt meegeleverd met het produkt, zoals de heer Wolffensperger zei, dan valt dit mijns inziens bijzonder snel onder het begrip "algemene voorwaarden" en wordt daardoor ook getroffen. Dan vallen de exonerationclausules en de exonera-

tiebedingen die erin staan mogelijk onder het regime van de zwarte en de grijze lijst, en dus ook onder het regime van de wet zelf, waarin staat dat je alleen het produkt koopt en niet wat er ongevraagd wordt bijgeleverd. Dat levert dus geen enkel probleem op, maar dat had de heer Wolffensperger zelf ook al gezien. Lastiger vond hij de casus waarin een garantie wordt beloofd als er een kaartje wordt opgestuurd. Ik denk dat dit valt onder 7.1.1.4a. Achteraf echter heeft dat kaartje geen enkele waarde als het beperkingen inhoudt. Ik geloof dan ook niet dat dit de zaak lastiger maakt. De consument heeft het goed gekocht en daarop is het wettelijke regime van toepassing. Dat is dwingend-rechtelijk!

De heer **Hartkamp**: Wellicht doelde de heer Wolffensperger op het verschijnsel dat bij het produkt een kaartje zit dat moet worden ingevuld en teruggestuurd naar de fabrikant, de producent. De fabrikant zal daarover zeker betogen dat zo een soort garantie-overeenkomstje tot stand is gekomen naast de koopovereenkomst tussen verkoper en koper. Met dat overeenkomstje zal de producent beogen om zijn wettelijke aansprakelijkheid, die nu op artikel 1401 berust, uit te sluiten. Dat euvel wordt in de richtlijn produktenaansprakelijkheid gekeerd, want daarin komt de bepaling voor — dat zal artikel 1407g in het wetsontwerp worden — dat de producent zijn aansprakelijkheid niet kan uitsluiten. Je zou je kunnen afvragen hoe een producent tegenover de koper een buitencontractuele aansprakelijkheid kan uitsluiten, want er is immers geen contract, maar dan is juist bedoeld op die soort accessoire garantie-overeenkomstjes.

Minister **Korthals Altes**: Vervolgens kwam de heer Wolffensperger te spreken over de colportagewet, maar daar ben ik al op ingegaan.

Hij vroeg daarna of op het punt van bij voorbeeld reparatie-overeenkomsten e.d., de zgn. consumentenaaneming, aandacht zal worden besteed aan de positie van de consument. Ik ben het met hem eens dat daarover een mening gevormd moet worden, maar die heb ik nog niet. Ik denk dat dit aan de orde moet komen bij titel 7.12.

De heer Wolffensperger vroeg waarom in lid 1 gesproken wordt over een zaak die niet de eigen-

schappen bezit die de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten — dat betreft artikel 7.1.3.7 — terwijl in het algemeen in artikel 7.1.2.7 het uitgangspunt is dat de afgeleverde zaak aan de overeenkomst moet beantwoorden. Hij vroeg of hier bewust een beperktere formulering is gekozen. Misschien kan de heer Hartkamp het beste ingaan op deze technische aangelegenheid.

De heer **Hartkamp**: Mijnheer de Voorzitter! Inderdaad is dat een bewuste keuze geweest. De algemene regel inzake de inhoud van de verplichting van de verkoper staat inderdaad in 7.1.2.7. Hij dient een zaak af te leveren die aan de overeenkomst beantwoordt. Nu is een aantal gevallen denkbaar waarin de zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt, bij voorbeeld anders dan is besteld, kleiner dan is besteld, lichter dan is besteld, als tenminste het gewicht van belang is. Een van de mogelijke tekortkomingen is dat een zaak wordt afgeleverd met een gebrek dat schade kan veroorzaken, dat ondeugdelijkheid van de zaak tot gevolg kan hebben. Juist die mogelijke tekortkoming is er uitgelicht en in 7.1.3.7. geregeld. Hierbij speelt enerzijds de roep om consumentenbescherming een rol en anderzijds de samenhang met het richtlijnstelsel, waar dat zelfde species van het genus tekortkoming aan de orde is. Dat is dus een bewuste keuze geweest. In de andere gevallen waarin sprake is van een tekortkoming in de zin van artikel 7.1.2.7, is er geen enkele reden om in de wet een bijzondere regeling op te nemen over beperking van de aansprakelijkheid van de verkoper. Als hij een andere zaak levert dan is besteld, behoeft de wet daarvoor geen speciale regels ter beperking van aansprakelijkheid te stellen. Dat was nodig ten aanzien van gebreken waarvan de verkoper totaal geen weet kon hebben; die buiten hem om zijn ontstaan. Daarbij was een bepaalde bescherming van zijn positie nodig. Als hij een fout maakt, is hij natuurlijk gewoon aansprakelijk.

De heer **Wolffensperger** (D66): Geldt dat ook voor de vergoeding van de kosten op de afleveringsgevallen?

De heer **Hartkamp**: Het hele artikel 7.1.3.7 heeft betrekking op dit ene

aspect van de tekortkoming van de verkoper.

De heer **Wolffensperger** (D66): Moet dat dan niet ook worden bepaald bij de levering van wat u een verkeerde zaak noemde?

De heer **Hartkamp**: De levering van een verkeerde zaak wordt beschreven in de algemene regels, zoals gesteld in artikel 7.1.2.7, juncto afdeling 6.1.8. Indien je kunt aantonen dat de verkoper door schuld verkeerd heeft gehandeld — een fout heeft gemaakt — of dat de fout aan hem kan worden toegerekend, ook al heeft hij geen schuld, dan gelden de algemene regels van de artikelen 6.1.8 en 6.1.9 en dan zal hij alle schade moeten vergoeden die de koper heeft geleden.

Minister **Korthals Altes**: Mijnheer de Voorzitter! De heer Wolffensperger sprak nog over de producent die op grond van zijn produktaansprakelijkheid schade vergoedt waarvoor de verkoper op grond van artikel 7.1.3.7, lid 2 onder a en b aansprakelijk is. Hij vroeg of er dan sprake is van een regresactie. Naar mijn mening heb ik hierop reeds uitvoerig geantwoord, inclusief de nadere casuspositie.

Met de regering concludeert de heer Wolffensperger dat het onlogisch is, de verkoper die te goeder trouw handelt en die niet heeft gegarandeerd, aansprakelijk te houden voor gevolgschade, in die gevallen waarin de producent dat uitdrukkelijk niet is. Dat is dus het geval bij landbouwstoffen, het ontwikkelingsrisico en de opbrengsten van jacht en dergelijke. Met zijn zienswijze ben ik het geheel eens.

De heer Wolffensperger vroeg mij aan het eind van mijn betoog of ik een casuspositie zou kunnen verzinnen, waarin de verkoper op grond van de algemene regels niet en in geval van risico-aansprakelijkheid wel aansprakelijk zou zijn. Volgens hem zijn dergelijke gevallen nauwelijks denkbaar. Wij moeten hierbij een zuiver onderscheid blijven maken. Het gaat om contractuele aansprakelijkheid van de verkoper. Die is veel ruimer dan de schuldaansprakelijkheid en heeft ook een heel andere grondslag dan risico-aansprakelijkheid. Het kan wel zijn dat men in veel gevallen op grond van risico-aansprakelijkheid tot dezelfde conclusie zou komen, maar ik blijf

van mening dat wij het zo zuiver mogelijk moeten benoemen.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voor alle duidelijkheid: dat ben ik met de regering eens. Ik heb gepoogd, aan te geven dat ik mij afvraag of je — verondersteld, dat je zou stellen dat er sprake was van risico-aansprakelijkheid — in feite iets toevoegt aan wat al is bepaald op grond van de artikelen 6.1.8.1 en 6.1.8.2. Hij is toch altijd al aansprakelijk. De discussie is dus in feite academisch.

Minister **Korthals Altes**: Ingeval van kwade trouw of een gegarandeerde eigenschap is dat zonder meer zo. Dan is de discussie inderdaad academisch. Daarmee ben ik meteen ook ontslagen van het verzinnen van een casuspositie.

Ten slotte vroeg de heer Wolffensperger of de verkoper zijn achterman niet moet kunnen aanspreken indien hij gevolgschade onder de franchise, die hij niet rechtstreeks op de producent kan verhalen, heeft vergoed aan de koper. Wie is in dat geval de achterman? Als het de producent is, kan het niet, want dan zou er een soort wettelijk regresrecht op de producent ontstaan en dat is verboden in de richtlijn. Als de achterman dus de producent is, luidt het antwoord ontkennend, tenzij er een contract is.

De heer **Wolffensperger** (D66): Het zesde lid van artikel 9 sluit de actie in het voorafgaande artikel ook uit in het geval het betreft de schade onder de franchise. Ik meen mij te herinneren dat deze bepaling ouder is dan de invoering van de franchise in het wetsontwerp. Moet niet in de uitsluiting van lid 6, de franchise worden uitgezonderd, opdat de verkoper op zijn achterman ten minste kan verhalen datgene wat hij op grond van de franchiseregeling heeft moeten vergoeden? Mijn amendement komt op dit punt in de richting van dat van mevrouw Soutendijk, maar is niet hetzelfde. Voor zover ik het goed begrijp, staat er nu dat een dergelijke actie uitgesloten is. Lid 6 sluit alle gevallen van lid 2 van artikel 7 uit van een actie van de verkoper jegens diens wederverkoper. Is dat redelijk in geval de verkoper tot aan de franchise heeft moeten uitkeren?

Minister **Korthals Altes**: Dat is bij lid 2, sub c.

De heer **Wolffensperger** (D66): Alleen dan. Nogmaals, ik meen mij te herinneren dat deze bepaling ouder is dan de invoering van de franchise. Vandaar mijn vraag.

Minister **Korthals Altes**: Artikel 7, lid 2, bestond al, maar zonder c. Ik geloof dat mijn antwoord hetzelfde blijft. Dit zal wel kunnen, voor zover het niet de producent is. Maar dit vereist dan een aanvulling van lid 6.

De heer **Hartkamp**: Inderdaad is het artikel ouder dan de franchiseproblematiek. Die dateert van 1985. Het artikel beoogde om in die gevallen waarin de verkoper schade lijdt als gevolg van het feit dat de koper zijn rechten uitoefent, bij voorbeeld bij ontbinding van de koopovereenkomst of bij herstel en vervanging, deze de mogelijkheid te geven om verhaal te halen op zijn voorschakel, dit al weer in het kader van de evenwichtige verdeling van lasten. Toen de franchise opgenomen werd in artikel 7.1.3.7 moest die uitgezonderd worden in 7.1.3.9. Dat kan niet anders. Als je bepaalt dat de verkoper die de schade ter zake van de franchise heeft vergoed aan de koper, altijd wettelijk verhaal heeft op zijn voorschakels — en dat weer terugkaatst naar de schakels daarvoor — roep je het wettelijke regresrecht in het leven dat de richtlijn verbiedt. Het is eenvoudig in strijd met de richtlijn om artikel 7.1.3.9, lid 6, uit te breiden tot het geval waarop de heer Wolffensperger doelt. Daarom is dit met zoveel woorden uitgesloten.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Ik begreep van de heer Wolffensperger dat hij met aanvulling van lid 6 van artikel 9 wil voorkomen dat het contractueel niet meer mogelijk is. Dit is iets anders dan wanneer men het wettelijk regres regelt. Dat is inderdaad in strijd met de richtlijn. Teruggaand langs alle voorschakels, kom je inderdaad terecht bij de producent. Nu staat er naar mijn mening dat je ook niet op contractuele basis het regres met je voorganger kunt regelen.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik heb dat zo niet bedoeld. Het gaat niet om het recht op de voorschakels. Ik vroeg of het wettelijk hier

geopende recht tot doorverhaal op de voorschakel niet moet worden uitgestrekt tot het geval van de franchise van lid 2.

Minister Korthals Altes: Dat kan, totdat je bij de producent komt. De vraag is wat te doen met de tussenschakels. Stel dat de verkoper die is aangesproken, als voorganger in de keten niet de producent heeft, maar bij voorbeeld een grossier. Kan de verkoper dan bij de grossier en de grossier op zijn beurt bij zijn voorganger regres halen, totdat je bij de door de richtlijn verboden persoon van de producent komt?

De heer **Hartkamp:** Ja, maar het stelsel van artikel 7.1.3.9 houdt in — dat blijkt uit lid 5, want daarin staat net zo'n ingenieuze bepaling als door mevrouw Soutendijk is voorgesteld — dat het regres wordt doorgekaast naar alle voorschakels. Uiteindelijk kom je uit bij de producent. Dat is een bijzondere regresregeling, die de richtlijn in het geval van de door haar bestreken schade verbiedt. Daarom kun je de franchise niet onderbrengen in artikel 7.1.3.9.

Minister Korthals Altes: Ja, maar de vorige leden zijn — dit voeg ik in, want dit staat gelukkig niet in de Nederlandse codificatie — überhaupt niet van toepassing, voor zover het betreft de schade die is bedoeld in artikel 7.1.3.7, lid 2. Dat betekent dat de verkoper daarmee niet op zijn grossier kan terugvallen.

De heer **Hartkamp:** Althans niet op grond van deze bepaling. Het kan misschien wel op grond van zijn eigen contract, want dan hangt het af van artikel 6.1.8.1, zoals mevrouw Soutendijk ook heeft gezegd.

Minister Korthals Altes: Dan moet hij het dus in zijn eigen contract zetten. Hij heeft dus geen wettelijk regresrecht op zijn voorganger. Dat is duidelijk.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Nu wij het wettelijk regres hier regelen ten aanzien van al die andere zaken, behalve voor de schade ex afdeling 6.3.3, betekent het dat het expliciet opnemen van lid 6 — dat dit juist onmogelijk maakt waar het gaat om afdeling 6.3.3 — niet de verstrekende consequentie heeft dat het wettelijk uitsluiten van een regres impliceert dat contractu-

eel regres onmogelijk is. Zie ik dat juist? Wij moeten dat heel duidelijk stellen.

Minister Korthals Altes: Het contractueel regres blijft uitdrukkelijk mogelijk. Dat kan ik bevestigen.

Voorzitter! Ik kom tot de beantwoording van de vragen en opmerkingen van de heer Van den Berg. Hij heeft gevraagd, of er geen aanleiding was om titel 7.1 aan te passen na de indiening van de algemene-voorwaardenregeling en de wijzigingen in artikel 7.1.3.7. Ik antwoord nogmaals dat ik van mening blijf dat deze bepalingen alleen dan zin hebben als ze dwingend-rechtelijk zijn voorgescreven en als de dwingend-rechtelijkheid met zich brengt dat het evenwicht wordt bewaard tussen de bescherming die de consument krijgt, en de bescherming die de verkoper krijgt in dit voorstel.

Mag artikel 7.1.1.5 zo worden uitgelegd dat dit artikel niet van toepassing is als de verzender kan aantonen dat iemand een bestelling heeft gedaan op naam van degene aan wie de zaak is toegezonden? Het antwoord op deze vraag is bevestigend. Als men ongevraagd een vrij kostbaar goed krijgt toegestuurd, dan kan men er veilig van uitgaan dat daar kennelijk iemand anders opdracht toe heeft gegeven en dat men niet te goeder trouw is als men zegt: ik dacht echt dat u het mij zomaar had toegestuurd en dat ik het kon behouden.

De heer Van den Berg heeft gevraagd, of bij artikel 7.1.3.2 niet uitdrukkelijk moet worden bepaald dat onder de teruggave van de koopprijs eigenlijk wordt verstaan de ongedaanmaking van de koop. Het is in de toelichting bij de eerste nota van wijzigingen met zoveel woorden meegedeeld dat het dat inhoudt. Ik wil graag nog een keer uitdrukkelijk bevestigen dat, als teruggave van de koopprijs aan de koper plaatsvindt, dit de ongedaanmaking van de koop inhoudt. In de praktijk zal het een kwestie van gelijk oversteken zijn of een kwestie van eerst het goed terug en dan het geld. "Niet goed, geld terug" betekent in dit geval: eerst goed terug, dan geld terug. Ik ben van mening dat het niet nodig is, dit nog eens uitdrukkelijk in de wetstekst op te nemen.

Naar aanleiding van artikel 7.1.3.7, lid 1, betwijfelt de heer Van den Berg of de liberalisering, voorgesteld in het amendement op stuk nr. 17, uit

een oogpunt van consumentenbescherming een verbetering genoemd kan worden. In die twijfel staat de heer Van den Berg niet alleen, maar ik kom zo meteen op de amendementen terug. Voor zover het betrof de richtlijn, heb ik hiermee het betoog in grote lijnen beantwoord.

Dan is er nog de vraag over schuld- of risico-aansprakelijkheid van de verkoper. Ik wil herhalen dat het hier gaat om diens contractuele aansprakelijkheid.

De heer Van den Berg heeft voorts het vraagstuk van de schade door landbouwgrondstoffen en produkten van de jacht en de ontwikkelingschade genoemd, waarvoor tot op heden de producent niet aansprakelijk wordt gesteld. Welnu, die regeling werkt ook door ten gunste van de verkoper. Het feit dat er geen mogelijkheid is de producent aan te spreken, houdt in dit geval — anders dan bij de franchiseregeling zoals wij die voorstellen — niet in dat dan de koper kan terugvallen op de verkoper. Het is een risico dat hier bij de koper blijft liggen en dat dus niet kan worden afgewenteld op de verkoper.

Voorzitter! Ik meen hiermede de betogen, behoudens de amendementen, te hebben beantwoord. Ik kom dan nu op die amendementen.

Mevrouw Swildens heeft op stuk nr. 22 een amendement voorgesteld. Ik heb dit in feite besproken. Ik heb gezegd dat ik een voorkeur heb voor handhaving van de bestaande tekst.

Dan kom ik op de amendementen van mevrouw Soutendijk, in de eerste plaats het amendement op stuk nr. 19; dat is een herdruk. Daarvan heb ik gezegd dat je daar verschillend over kunt denken. Ik heb een voorkeur voor de huidige tekst, maar de gedachtengang die mevrouw Soutendijk heeft geuit, kan ik op zich zelf wel volgen. Ik zou dus het oordeel aan de Kamer willen overlaten, zij het ook dat ik een voorkeur handhaaf voor de bestaande tekst. Ik meen dat die toch voldoende duidelijk is.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Voorzitter! In de discussie kwam naar voren dat de mogelijkheid zou bestaan, dat als het amendement kracht van wet zou krijgen, later — nu is dit nog niet zo duidelijk — het Europese Hof zou kunnen beslissen dat het in strijd met de richtlijn is. Heb ik dat goed begrepen.

Minister **Korthals Altes**: Ja, dat risico zit erin.

Dan kom ik op het amendement op stuk nr. 17 van mevrouw Soutendijk. Daarin wordt gesteld dat het niet redelijk is te achten, de verkoper aansprakelijk te stellen voor de kosten gevallen op de koop en de overdracht — het betreft voorts de kosten bedoeld in artikel 6.1.9.2, lid 2, onder b en c —, zonder dat sprake is van toerekenbaarheid. Daarbij is mijn antwoord weer, dat er meer is dan alleen maar toerekenbaarheid. Iemand sluit een overeenkomst, gaat daarmee toch een vergaande rechtsbetrekking aan en krijgt een contractuele aansprakelijkheid. Ten aanzien van die contractuele aansprakelijkheid kun je in de wet zaken regelen, zoals zij hier geregeld zijn. Iemand moet dat risico dragen. Waarom dit risico voor de koper zou zijn wanneer er geen toerekenbaarheid is, weet ik niet. Je kunt ook zeggen, dat dit risico, al dan niet bedrijfsmatig, bij de verkoper thuisheeft. Ook hier heb ik dus een zekere voorkeur voor de bestaande tekst.

In het amendement op stuk nr. 18 wordt het wenselijk geacht, dat de contractuele aansprakelijkheid voor "franchise schade" overeenkomstig de algemene toerekeningsmaatstaf zal worden bepaald. Het wordt redelijk geoordeeld, dat ten aanzien van deze schade het geldend recht wordt bestendigd. Ik heb hierop al zo uitvoerig geantwoord dat ik er niet opnieuw op wil ingaan.

De heer **Wolffensperger** (D66): Betekent dit dat u er geen bezwaar tegen heeft?

Minister **Korthals Altes**: Ik heb een duidelijke voorkeur voor de bestaande tekst uit zekerheidsoverwegingen uitgesproken.

De heer **Wolffensperger** (D66): Dat begrijp ik niet. Natuurlijk mag mevrouw Soutendijk nu het voortouw nemen, maar ik heb heel duidelijk begrepen uit het betoog van de minister dat de hier bedoelde aansprakelijkheid de gewone aansprakelijkheid is die zich op grond van het huidige contractrecht ten aanzien van de verkoper heeft gevestigd. Met andere woorden, het amendement is hoogstens overbodig maar ik denk dat het een verduidelijking is.

Minister **Korthals Altes**: Nee, ik heb uitvoerig aangetoond, dat ik uit de bronnen die beschikbaar zijn, tot die conclusie kom. Ik ben echter begonnen met te zeggen dat er geen uitspraak van de Hoge Raad is. Het is dus een zaak waarover men kan twisten, maar gaat men twisten dan komen we bij schrijvers terecht die in grote meerderheid steun geven aan mijn stelling. Ik ben er voor, om dit met zoveel woorden in de wet neer te leggen en ik heb vanmiddag ook gezegd, dat wij bezig zijn met het codificeren, het opheffen van onzekerheden die in het verleden bestonden. Dat was een van de doelstellingen van de codificatie, waarnaar ik heb verwezen.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Voorzitter! Als ik het goed begrijp, luidt de ongewijzigde tekst aldus dat de aansprakelijkheid al in de wet is geformuleerd. Mijn amendement beoogt om bij de vaststelling van die aansprakelijkheid het volledige pond toe te kennen aan bij voorbeeld de inhoud van het contract. In de variant van de minister is dat niet meer mogelijk. In de wettekst is die aansprakelijkheid ingevuld. In mijn amendement wordt dit overgelaten aan de rechter, mede op basis van de inhoud van het contract.

Minister **Korthals Altes**: Het punt is, dat wij dit jaar vieren dat wij het nu 150 jaar aan de rechter overlaten en die rechter er nog steeds niet aan toegekomen is. Daarom meende ik, dat nu het moment is gekomen om na 40 jaar delibereren over een nieuwe codificatie, de knoop eens door te hakken.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Wij hebben ook al gezegd, dat wij het nu al zoveel jaar kunnen uitsluiten. Nu is het in deze nieuwe aansprakelijkheidsregeling bij koop niet meer mogelijk om het risico uit te sluiten. Daarmee is een wezenlijk andere situatie ingetreden waar andere maatregelen bij passen. Ik meen dan ook dat mijn amendement het nu geldende recht meer bestendigt — hetgeen overeenkomt met de bedoeling — dan datgene wat de minister in zijn tekst van plan is.

Minister **Korthals Altes**: Als wij zo zouden redeneren, zouden alle onderdelen waarbij wij door de

nieuwe codificatie trachten een eind te maken aan een bestaande onzekerheid, ongedaan gemaakt moeten worden. De mooiste manier om het verleden te continueren is om het bij het oude te laten.

De heer **Wolffensperger** (D66): Dat is toch een oneigenlijke discussie. Het gaat niet om de vraag of je het verleden moet continueren — ik kom daar in tweede termijn nog op terug — want dat staat nog te bezien. Aan de orde is de vraag of je uitdrukkelijk uitspreekt dat de aansprakelijkheid in geval van die franchise zich op de normale algemeen verbintenissenrechtelijke grondslag baseert of dat er iets bijzonders aan de hand is. Op grond van de schriftelijke gedachtenwisseling moet ik inderdaad constateren dat de gedachte is opgeworpen dat hier iets bijzonders aan de hand zou zijn. Juist uw betoog heeft mij gesterkt in de mening dat we hier maar het beste kunnen bepalen dat hoe hij zich ook ontwikkelt, de algemene grondslagen van het verbintenissenrecht aan deze aansprakelijkheid ten grondslag liggen.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Voorzitter! Ik denk dat er nog een ander element speelt. Uit het betoog van de minister komt het volgende naar voren. Enerzijds worden extra bevoegdheden en rechtsbescherming geboden aan de consument. Anderzijds wordt de aansprakelijkheid van de verkoper beperkt. Een en ander wordt geregeld in afdeling 6.3.3. In lid 2 van artikel 7.1.3.7 wordt dit nog eens expliciet genoemd. Na het woordje "tenzij" worden enkele uitzondering op die beperking genoemd. De bedoeling van de wet is dat de verkoper beperkt aansprakelijk is. Ik verwijs naar de regeling, zoals in afdeling 6.3.3 opgenomen. Er zou sprake zijn van een uitbreiding van de aansprakelijkheid, als de beperking in lid 2 van artikel 7.1.3.7 niet was opgenomen. Dat vergroot de duidelijkheid van de bedoeling van de wetgever. In die zin zeg ik: laat het alstublieft staan. Tijdens de voorbereiding is steeds aan de orde geweest dat er iets bijzonders aan de hand is met de aansprakelijkheid. Het beste voorbeeld vind ik dat van de minister zelf. Hij zei: er is niet echt sprake van risico-aansprakelijkheid. Hij gaf het voorbeeld dat in geval van risico-aansprakelijkheid eventueel

ingrijpen of handelen van derden de aansprakelijkheid onverlet laat. Dat is nu juist één van de voorbeelden waarvan kan worden gezegd, gelet op het algemene recht: op basis van verkeersopvattingen is de conclusie dat het de verkoper niet kan worden aangerekend. Het is iets bijzonders. Het valt niet alleen onder de algemene regelen. Die indruk werd zojuist gevestigd. Ik ben het op dit punt dus niet eens met de heer Wolffensperger.

De heer **Wolffensperger** (D66): Maar de verkeersopvattingen maken toch juist deel uit van artikel 6.1.8.2 bij de beoordeling van de toerekeningsmaatstaf? Dat is nu juist de kern van de zaak.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Voorgesteld wordt om het aan de afdelingen 6.1.8 en 6.1.9 over te laten. Dat is een heel ruime bepaling. Ik lees de tekst die ons is voorgelegd als een directe uitvoering van artikel 6.1.8.2, waarbij juist de combinatie van a, b en c — ook in die volgorde, waarbij twee met en één zonder schuldelement — in het nevenschikte rijtje is opgenomen. Dit impliceert dat het element schuld niet bepalend is, met name als het om franchise gaat. Anders is er die volgorde niet.

De heer **Wolffensperger** (D66): Daarmee ben ik het eens. Artikel 6.1.8.2 beperkt zich ook helemaal niet tot schuldaansprakelijkheid. Daar staat nu juist dat de debiteur ook aansprakelijk is voor dingen die in het maatschappelijk verkeer aan hem dienen te worden toegerekend. De hele discussie draait in een cirkel rond. Wij praten almaar over de vraag wat nu eigenlijk op grond van artikel 6.1.8.2 wel en niet aan de verkoper moet worden toegerekend. Dan bevestigt u toch, mevrouw Swildens, dat op grond van die basis alle oorzaken die u noemt voor rekening van de verkoper komen?

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Op die basis, daarmee ben ik het helemaal eens. Als je het algemeen stelt, geeft het minder duidelijk aan in welke inrichting de uitwerking is bedoeld die nu wordt voorgesteld.

De heer **Hartkamp**: Voorzitter! Het verschil tussen de voorgestelde tekst en de tekst van mevrouw Soutendijk

is duidelijk. De voorgestelde tekst wil het thans geldende recht zeker stellen en in de wet vastleggen, namelijk: de verkoper is aansprakelijk. Het is als het ware een uitwerking van de maatstaf van artikel 6.1.8.2. Mevrouw Soutendijk zegt: laten wij dat kleine stapje niet in de wet zetten, maar overlaten aan de rechter. Zij zegt dat zij op dit punt het geldende recht in stand wil laten. Ter vermijding van elk misverstand wijs ik erop, juist omdat zij zelf de exoneratiemogelijkheden ter sprake heeft gebracht, dat ook in haar voorstel het geldende recht niet helemaal in stand blijft. Artikel 7.1.1.4a verbiedt namelijk afwijking van die regeling. Het wordt dus overgelaten aan de rechter. Die mag beoordelen. Er is geen mogelijkheid voor de verkoper om af te wijken van hetgeen uit artikel 6.1.8.2 voortvloeit. Dat is toch ook de bedoeling van mevrouw Swildens.

Minister **Korthals Altes**: Mijnheer de Voorzitter! Ik kom vervolgens op het amendement van de heer Korthals op stuk nr. 20. Daarin stelt hij voor om in artikel I, titel 1, afdeling 1 het artikel 4a te vervangen door een nieuw artikel 4a. In de toelichting zegt hij dat de openbare orde niet zodanig bij de regeling van de consumentenkoop is betrokken dat het zelfs niet in de macht van de consument zou liggen om af te wijken van de wettelijke regeling. Mijn antwoord daarop luidt dat je op het moment dat je zowel aan de kant van de koper als aan de kant van de verkoper een aantal regelingen stelt die onderling in evenwicht zijn, moet voorkomen dat één van beide partijen, bij voorbeeld de verkoper, weer in de gelegenheid is om dat evenwicht op enigerlei wijze te verstoren. De heer Korthals zegt: de consument zou toch het recht moeten hebben om, desverkozen en met inachtneming van afdeling 6.5.2A, waarbij de consument/koper al vergaand wordt beschermd, met minder rechten genoeg te nemen dan de wet hem in beginsel toekent. Op grond waarvan komt iemand ertoe om met minder genoeg te nemen dan hem wettelijk toekomt? Daar zal toch een zekere overreding aan vooraf zijn gegaan. De bedoeling is echter nu juist om over en weer de posities zo duidelijk mogelijk te krijgen en geen discussies te krijgen over wat er nu nader is afgesproken. Dat kan tot op zekere hoogte naar

mijn mening wel degelijk te maken hebben met de openbare orde. Juist wanneer er geschillen zijn over een dergelijke koopovereenkomst, moet helder uit de wet blijken welk regime daarop van toepassing is. Ik heb toch een beetje het gevoel dat al vanaf de oorsprong bij de regeling van de consumentenkoop heel duidelijk de gedachte voorop heeft gestaan, dat het een uniforme regeling moest zijn. Dan kom je uit bij dwingend recht.

Ik moet de heer Korthals toegeven, dat er sedertdien natuurlijk wel wat veranderd is doordat ook het onderwerp algemene voorwaarden inmiddels is geregeld en door beide Kamers aanvaard. Nu zijn wij eigenlijk weer terug bij hetgeen eerder begonnen was. Maar ik geloof niet dat het ons op het ogenblik dat wij die algemene voorwaarden behandelden, voor ogen heeft gestaan dat dit een zo verstrekkende invloed zou kunnen hebben op de consumentenkoop, waarover wij nu dus opnieuw spreken. Het is tenslotte niet de eerste keer dat hierover wordt gesproken, want wij zijn met de invoeringswetgeving bezig. De heer Korthals heeft gelijk, dat wij intussen nog meer hebben ingevoerd wat aanvankelijk niet voorzien was. Op het moment dat de consumentenkoop voorbereid werd, waren de algemene voorwaarden nog helemaal niet aan de orde. Maar nu het niet bij de algemene voorwaarden is behandeld, vraag ik mij toch af of dit moet worden aanvaard. Ik heb toch de sterke voorkeur om het regime te handhaven dat ons voor ogen stond.

De heer Korthals stelt in het amendement op stuk nr. 21 voor om artikel 7 te wijzigen in die zin dat, indien een zaak op grond van een consumentenkoop is afgeleverd die niet de eigenschappen bezit die de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten, de koper jegens de verkoper geen recht op vergoeding heeft van andere schade dan de kosten op de koop en de overdracht gevallen en de kosten bedoeld in artikel 6.1.9.2, lid 2 onder b en c, tenzij de afwijking betrekking heeft op feiten die de verkoper kende of behoorde te kennen, of aan de zaak een eigenschap ontbreekt die deze volgens de verkoper bezat. Daarmee komt in er feite een beperking, want het geldt alleen die gevallen, waarin de verkoper niet helemaal overeenkomstig de goede trouw handelt, of wanneer deze een bepaalde eigenschap heeft gegarandeerd. Ik ben

toch van mening, gezien het totale stelsel, dat de verdergaande redactie van artikel 7 de voorkeur verdient.

De heer **Hartkamp**: Voorzitter! Een paar technische punten. Het amendement op stuk nr. 21 brengt artikel 7 terug tot één lid. Ik wil de heer Korthals onder de aandacht brengen, dat dit ook betekent dat bij voorbeeld artikel 7.1.3.9, lid 6 moet worden aangepast, omdat daarin wordt verwezen naar artikel 7, lid 2 dat dan niet meer bestaat. Zo zijn er misschien nog wat meer kleine technische puntjes.

Ik vraag mij verder af — in de toelichting staat er niets over — waarom artikel 7, lid 3 zou moeten vervallen. Immers, dit amendement heeft duidelijk de strekking om de positie van de verkoper te verbeteren ten opzichte van hetgeen er nu in het wetsvoorstel staat. Ik noem als voorbeeld, dat letter c is vervallen. Een ander voorbeeld is, dat de in het huidige lid 1 voorkomende woorden “onverminderd zijn rechten krachtens de afdelingen 6.1.8 en 6.1.9” ook zijn vervallen. Dat betekent, dat de schade-vergoeding voor een koper die een ondeugdelijke zaak krijgt geleverd en een tijdlang is aangewezen op bij voorbeeld een vervangen-de auto — deze kwestie is nu overgelaten aan de afdelingen 6.1.8 en 6.1.9 — in het amendement van de heer Korthals ook is weggefallen. De koper moet die schade dus ook zelf gaan dragen. Ik zeg dit zonder waarde-oordeel, maar ik leid daaruit af, dat de heer Korthals met dit amendement de positie van de verkoper wil versterken ten opzichte van hetgeen daarover in het wetsvoorstel staat. Ik vraag mij dan echter af, waarom hij lid 3 wil laten vallen. In dat lid staat nu juist dat, als de verkoper de schade vergoedt op grond van de letters a en b — in de tekst van de heer Korthals zijn die letters ook overgebleven — hij aanspraak kan maken op cessie van de rechten die de koper tegen de producent had. Ik zie eigenlijk geen goede grond om die bepaling te laten vervallen. Dit leidt mij tot de aanbeveling aan de heer Korthals om zijn amendement op dit soort technische punten te heroverwegen.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Allereerst wil ik de minister en de

regeringscommissaris bedanken voor de uitgebreide beantwoording.

De **Voorzitter**: Niet de regerings-commissaris, maar de raadsadviseur.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Zo leer je iedere dag weer wat.

De minister is uitvoerig ingegaan op hetgeen het wetsvoorstel beoogt te wijzigen ten opzichte van het huidige recht. Hij heeft daarbij de positie van de consument, de producent en de verkoper aan de orde gesteld. Ik moet constateren dat zijn uitspraken in dit verband geheel in lijn zijn met mijn mening die ik in eerste termijn heb verwoord. Ik ben blij met de bevestigende woorden van de kant van de regering.

De minister is ook nog ingegaan op mijn opmerking over het enigszins teruggaaien van het dwingend-rechtelijk karakter van de consumentenkoop bij individueel beding. Hij heeft gezegd dat hij geen bezwaar heeft tegen een versoepeling ter zake. Als voornaamste argument heeft hij aangevoerd dat de consument vandaag de dag als mondig moet worden beschouwd. Hij voegde daar nog aan toe, dat zo'n beding mondeling moet worden gevoerd, opdat de persoon in kwestie er ook zelf bij betrokken is. Ik heb wel gevoel voor die redenering. De minister heeft in de nota naar aanleiding van het eindverslag gesteld, niet blind te zijn voor de door ons opgevoerde bezwaren. Dat geeft tegelijkertijd aan dat er ook negatieve aspecten zitten aan die vrijheid. De vraag doet zich voor in hoeverre een consument de mogelijkheid heeft om ogenblikkelijk een andere verkoper in te schakelen wanneer hij geen genoegen neemt met de eventueel bij individueel beding ontstane nadelige consequenties. Dat doet mij besluiten om vooralsnog mijn amendement te handhaven. Naar ik heb begrepen mag het niet rekenen op een meerderheid van de Kamer. In ieder geval zal het wel een signaalfunctie vervullen.

Ik ben het met de minister eens, dat de regeling inzake vormvereisten bij onroerende zaken in samenhang moet worden behandeld met de andere onderwerpen die betrekking hebben op aanneming van werk. Ik blijf er op hameren, dat de gehele problematiek van de vastgoedinforma-

tie tevoren goed in kaart gebracht moet worden.

Ik ben de minister dankbaar voor zijn toezegging om voortdurend aandacht te zullen besteden aan de after-sale-service — dat beslaat ook het onderwerp garantiebewijzen — en de Kamer op de hoogte te zullen houden van de ontwikkelingen op dit punt.

De uitkomsten van de onderhandelingen met de nutsbedrijven wachten wij af. Ik ben er verheugd over dat de minister blijft bij zijn standpunt dat de kosten inzake koop- en overdracht een aansprakelijkheid in alle gevallen met zich brengt. Wat betreft het verzekeringsaspect van het verkoop-risico heeft de minister mij nog niet geheel kunnen overtuigen van het feit dat de premie en de kosten voor bijkomende zaken wellicht in de toekomst geringer zullen zijn, te meer daar hij niet echt is ingegaan op de consequenties van een eventuele aftrek-franchise. Daar blijkt in EG-verband toch sprake van te zijn. Ik kan mij voorstellen dat dat eventueel later schriftelijk uitvoerig aan de Kamer wordt meegedeeld, omdat het wat mij betreft geen gevolg heeft voor het nu vaststellen van de wettekst.

De minister heeft niet geantwoord op mijn vraag of de onderhandelingen over de franchise in Europees verband iets hebben opgeleverd. Ik zou graag zien dat in die onderhandelingen het standpunt van Nederland, namelijk dat er sprake moet zijn van een drempelfranchise, duidelijk naar voren wordt gebracht.

De minister en ik zijn het er roerend over eens dat er geen strijdigheid is met de richtlijn op het punt van de aansprakelijkheid van de verkoper voor zaaksschade. Hij heeft dat bevestigd. Daar ben ik zeer tevreden over.

Ten aanzien van de zelfregulering heb ik al bij interruptie gevraagd of in de wettekst de nodige waarborgen voor een fatsoenlijke regeling worden opgenomen. Daar heeft de minister positief op geantwoord.

Eén punt dat nog is blijven liggen, betreft het reclamerecht. Ik heb nog gevraagd of het mogelijk is dat de derde, die CP geleverd heeft gekregen, ook inderdaad beschermd wordt, indien de verkoper met die CP-levering heeft ingestemd.

Minister **Korthals Altes**: Daar heb ik bevestigend op geantwoord.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Inderdaad, maar omdat ik ondertussen na zat te denken over iets anders, is mij dat even ontgaan. Maar dat vuiltje is nu uit de wereld.

Mijnheer de Voorzitter! Wij hoeven uiteraard nog geen stemverklaring te geven over de amendementen, maar ik wil voor de duidelijkheid toch even het volgende melden. Het amendement-Korthals op stuk nr. 21 zal onze steun niet kunnen krijgen, omdat de regeling zoals die werd beschreven in artikel 7.1.3.7 en de uitvoerige regeling uit lid 2 volgens ons de beste waarborgen zijn dat hetgeen wij in het wetsvoorstel willen regelen, ook inderdaad wordt geregeld.

De minister zegt zich niet te kunnen vinden in het amendement van de heer Korthals op stuk nr. 20, betreffende de vervanging van artikel I, titel 1, afdeling 1, dat handelt over het individueel beding. Aangezien wij al moeite hebben met het afwijken bij individueel beding, is het begrijpelijk dat wij deze afwijking helemaal niet toejuichen.

In het amendement van mevrouw Soutendijk op stuk nr. 17 (herdruk) wordt de nadere regeling in artikel 7, afdeling 3 niet zo geëxpliciteerd als in het voorstel van de regering. Op dit moment lijkt het mij niet verstandig om het zo globaal te regelen als zij voorstelt. Datzelfde geldt voor het amendement van mevrouw Soutendijk op stuk nr. 18.

De minister heeft het oordeel over het amendement van mevrouw Soutendijk op stuk nr. 19 aan de fracties overgelaten. Ik wil mij erover beraden of het een verstandig amendement is. Ik ben van mening dat hetgeen wij willen regelen in de wetstekst vastgelegd moet worden. Om deze reden zou mijn fractie voor het amendement moeten stemmen. Maar het is ook mogelijk dat later blijkt dat wij in strijd met de Europese richtlijn hebben gehandeld en dan hebben wij een kat in de zak gekocht. Mijn fractie zal de voor- en nadelen tegen elkaar afwegen.

Voorzitter: Korthals

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Ik dank de minister en de heer Hartkamp voor de uitvoerige beantwoording.

Een van de kernpunten voor de fractie van het CDA wordt verwoord

in het amendement op stuk nr. 18. Hiermee wordt beoogd de toerekeningsgrondslag voor de contractuele aansprakelijkheid voor gevolgschaden die de f 1250 niet te boven gaan, over te laten aan de algemene regels zoals die in Boek 6 zijn geformuleerd. Ik erken dat ik mij beperk tot de continuering van het geldend recht wat de toerekeningsgrondslag betreft. Ik sta een ander karakter van de regeling voor dan de minister.

Bestendiging van het geldend recht slaat dus op de toerekeningsgrondslagen, niet op het dwingend karakter van de nieuwe regeling. Waarom is de CDA-fractie voorstander van deze geamendeerde regeling voor de onder artikel 7.1.7.3, lid 2, sub c, aangeduide schaden? Op deze wijze kan bij voorbeeld de aard van het contract een rol blijven spelen bij de beoordeling van de toerekeningsvraag. Wij staan afwijzend tegenover het voorstel van de minister. Hij beantwoordt die toerekeningsvraag in feite al bij voorbaat voor alle contracten. Aanneming van ons amendement betekent dat mede de aard van het contract bepaalt of verkoper aansprakelijk is voor de gevolgschade. Bij de verkoop van flessen die later blijken te ontploffen, gaat het bij voorbeeld om een dusdanig gering contract, dat het oordeel van de rechter over de eventuele aansprakelijkheid voor de gevolgschade anders zal zijn dan bij de verkoop van een groter en duurzamer gebruiksartikel, in welk geval het contract een veel substantiëler belang heeft. Ook is van belang of de contractant een kleine detaillist is of een grote winkelketen. Voor Albert Heijn zal een andere toerekeningsmaatstaf worden gehanteerd dan voor de kleine winkelier op de hoek. Wij vinden dat deze aspecten een rol moeten kunnen blijven spelen. Wij hechten zeer aan de verwijzing naar de algemene regels van het contractrecht.

Wij zijn van mening dat wanneer dit niet het geval is er problemen ontstaan met de evenwichtige verdeling. Ik heb in eerste termijn de uitgangspunten van mijn fractie in deze kwestie geformuleerd. Dat zijn voor ons de "leidmotieven" bij de totstandkoming van dit wetsvoorstel. Voor de evenwichtige lastenverdeling is voor onze fractie ook van groot belang dat er een regres voor die verkopen kan gelden. Wij hebben geprobeerd een regeling ter zake te formuleren in het amendement op

stuk nr. 19, waarbij wij getracht hebben strijdigheid met de Europese richtlijn te vermijden.

Voorzitter: Van Muiden

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): De mening van de minister dat een dergelijke regresregeling mogelijk in strijd kan komen met de richtlijn is mede van belang voor het oordeel van de CDA-fractie over de regeling van de franchise. Alleen als er een redelijke mogelijkheid is tot regres, is een dergelijke aansprakelijkheid van de verkoper voor ons acceptabel.

Over de in amendement op stuk nr. 19 voorgestelde regeling stelt de minister, dat de door dit amendement opengelaten mogelijkheid om af te wijken bij individueel beding, al snel zal vallen in de termen van algemene voorwaarden. Iedere verkoper zal een dergelijk contractueel regresbeding willen overeenkomen met zijn leverancier. De invalshoek van de minister, dat de meeste verkopers een dergelijk beding zullen willen overeenkomen, lijkt mij correct. Dit is ook de bedoeling van het amendement. Maar als ik deze redenering koppel aan de regeling onder 7.1.1.4a, dan wordt daar de mogelijkheid opengelaten om bij individueel beding af te wijken van de afspraken over de prijs en van bij voorbeeld de kosten van de leveringen. Ook daar zal de verkoper steeds willen afwijken van de wettelijke regeling. Ook daar is afwijking bij algemene voorwaarden niet mogelijk, maar bij individueel beding wel. Leidt een dergelijk afwijken bij individueel beding, op basis van de redenering van de minister, zoals in 6.1.1.4a, lid 2 is toegelaten, tot hetzelfde gevaar dat de minister ook bij mijn amendement ziet in de bij de regresregeling voorgestane individuele mogelijkheid tot contractueel regres? Graag hoor ik de visie van de minister op dit bij mij gerezen probleem.

Over de risico-overgang na de bezorging heb ik geen amendement ingediend. Ik ben wel voornemens om dit alsnog te doen. De visie van de CDA-fractie is namelijk dat het op zich gewenst kan zijn, dat afwijken bij individueel beding mogelijk is. Ik zie niet in, waarom de problematiek van artikel 2a, een andersoortige zal zijn dan de in artikel 7.1.1.4a, lid 2 uitgezonderde regelingen. Daarom

zijn wij er voorstander van om ook 2a. hieronder te brengen.

De heer **Wolffensperger** heeft mij een vraag gesteld over dit amendement. Wij hebben hierover in de pauze even gesproken. Ik wijs hem erop, dat het tweede lid de mogelijkheid blokkeert om bij algemene voorwaarden af te wijken en dat het eerste lid niet over algemene voorwaarden spreekt, maar over een standaardregeling. Dit is iets wezenlijk anders.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voor alle duidelijkheid in de wetshistorie, merk ik op dat mijn vraag in eerste termijn op een foute veronderstelling was gebaseerd. Ik heb namelijk algemene voorwaarden en standaardovereenkomst voor hetzelfde aangezien.

Mevrouw **Soutendijk-van Appeldoorn** (CDA): Maar het zijn twee verschillende zaken. Het is dus niet mogelijk om bij algemene voorwaarden af te wijken, omdat je ook onder het eerste lid hiervan niet bij algemene voorwaarden mag afwijken.

De CDA-fractie stelt voor om in amendement op stuk nr. 17 de kosten genoemd onder het eerste lid van artikel 7.1.3.7 — met name de kosten op de koop gevallen waarvoor bij wettelijke regeling een risico-aansprakelijkheid wordt gecreëerd die dwingend recht zal worden — op basis van toerekenbaarheid aan de verkoper ten laste te brengen. De CDA-fractie is hiervan voorstander, omdat in het huidige recht dezelfde regeling voor de grootste categorie zaken op basis van toerekening functioneert en omdat de nieuwe regeling ook dwingend-rechtelijk zal worden. Deze combinatie van verzwarende opzichte van het huidige recht plus de dwingend-rechtelijkheid van de nieuwe regeling, maken dat de regeling van het eerste lid van artikel 7.1.3.7 toch een aanzienlijke verzwarende van de verkoperspositie met zich brengt. Een evenwichtige verdeling van de risico's en lasten brengt met zich dat de kosten alleen in geval van toerekenbaarheid op de verkoper kunnen worden afgewenteld. Ik geef toe dat de duidelijkheid, de rechtszekerheid, de eenvoud van de vaststelling van de kosten, en de verhaalbaarheid iets minder groot zijn, maar op basis van de redelijkheid valt een dergelijke regeling te verdedigen.

Wat betreft het amendement op stuk nr. 21, ingediend door de VVD, maak ik een voorbehoud. Ons oordeel daarover is mede afhankelijk van ons oordeel over de mogelijkheden om een contractuele regresregeling voor de verkoper op de door ons voorgestane wijze te introduceren en van onze inschatting van het antwoord op de vraag of daardoor strijdigheid kan ontstaan met de richtlijn. Wij zullen ons dus nog nader beraden op dat amendement.

Aan het amendement op stuk nr. 20, eveneens ingediend door de VVD, hebben wij geen behoefte. Wij hebben uiteengezet dat de regering redelijk tegemoet is gekomen aan de bezwaren van de CDA-fractie wat betreft dat dwingend-rechtelijke karakter, door in bepaalde gevallen afwijking per individueel beding mogelijk te maken. Ik heb daarbij de aantekening gemaakt dat wij onder die afwijkingsmogelijkheid graag de regeling van 7.1.2.2.a willen brengen en dat zal ik bij amendement voorstellen.

Ik denk dat dit voldoende weer geeft ons oordeel over het amendement op stuk nr. 22 van de PvdA, want daarin wordt wederom dat dwingend-rechtelijke karakter ter discussie gesteld, maar dan in de omgekeerde zin. Het lijkt mij niet nodig om een expliciet oordeel over dat amendement uit te spreken, want ik heb volgens mij duidelijk genoeg het standpunt van de CDA-fractie over de thans voorliggende regeling verwoord.

De heer **Korthals** (VVD): Voorzitter! Europese eenwording impliceert dat er ook een harmonisatie van wetgeving is. Die wetgeving moet zodanig zijn dat alle betrokken partijen het eens zijn over de uitleg ervan. Bij de onderhavige EG-richtlijn zijn er in ieder geval al twee zaken onduidelijk. In de eerste plaats is dat de vraag in hoeverre men er toch toe komt dat alle aansprakelijkheid die eventueel op de verkoper kan worden gelegd terechtkomt bij de producent — volgens mij was het juist de bedoeling om dat zoveel mogelijk uit te sluiten — en in de tweede plaats is dat de vraag of wij nu te maken hebben met een drempel- of met een aftrekfranchise. Aan de hand van de Engelse tekst heeft de minister proberen aan te tonen dat er sprake is van een drempelfranchise. Dat zou

echter wel voor extra problemen zorgen, nog daargelaten de vraag of een dergelijke franchise zich wel met de richtlijn verdraagt. Immers, als de schade meer dan de franchise bedraagt, doch de eis van vordering tegen de verkoper wordt beperkt tot de franchise, dan kan dat, maar volgens de letterlijke tekst van sub c niet. Wij krijgen dan merkwaardige bewijsproblemen; omdat hij daarbij gebaat is, zal de verkoper trachten te bewijzen dat de schade van de koper in feite groter is.

Minister **Korthals Altes**: Welk belang heeft de koper om minder te vorderen dan de schade die hij heeft?

De heer **Korthals** (VVD): Bij voorbeeld omdat hij het gemakkelijker vindt een verkoper aan te klampen die in zijn buurt woont of omdat hij zelf denkt dat de schade minder is. Je zou dan de merkwaardige situatie kunnen krijgen dat de verkoper gaat proberen die schade te majoreren.

Minister **Korthals Altes**: Is het wel reëel om een dergelijke regeling te toetsen aan naar mijn smaak het toch tamelijk imaginaire geval dat iemand een kleinere schade gaat stellen om daarvoor een andere procespartij te kunnen krijgen dan de werkelijke schade, waarvan de procespartij ook een volstrekt duidelijke is en zelfs door een Europese richtlijn wordt aangegeven?

De heer **Korthals** (VVD): Het is mogelijk dat een bepaald product veel schade veroorzaakt en dat de verkoper er dus bij gebaat is om zo min mogelijk daarvan te betalen en er ook bij gebaat is dat men rechtstreeks naar de producent gaat. Hij zal dan de behoefte hebben om te zeggen dat men geen schade heeft van f 1200, maar van f 1270. Dat kan een belangrijk punt worden. Ik wil er maar mee zeggen dat deze gedachte zich niet verhoudt met het idee dat de minister naar voren heeft gebracht, nl. dat er sprake is van een drempelfranchise. Ook los van het Europese recht zijn er nogal wat bedenkingen. Er is onzekerheid over de verhouding tussen de artikelen 6.1.8 en 7.1.3.7, lid 2, sub c. Indien er sprake is van risico-aansprakelijkheid, blijft de uitwerking van de toerekenbaarheid ingevolge artikel 6.1.8.2 vereist. De tekst wijst onmiskenbaar in de richting van het

laatste. Dan ontstaat de situatie waarin een uitzondering op een uitzondering wordt gemaakt, waarna terug moet worden gegaan naar de hoofdregel. In dat geval zou artikel 7.1.3.7, lid 2, sub c. overbodig zijn. De bewindsman heeft grote verwarring op dit punt gezaaid door niet duidelijk te maken of er sprake is van risico-aansprakelijkheid. Nu wordt het weer contractuele aansprakelijkheid genoemd.

Ook overigens is de redactie van artikel 7.1.3.7, lid 2 weinig fraai. Ten onrechte wordt de suggestie gewekt dat het gebrek als bedoeld in afdeling 6.3.3 steeds, althans in beginsel, tekortkoming van de verkoper impliceert. Echter, er is sprake van twee geheel verschillende criteria. Afdeling 6.3.3 refereert mijns inziens aan de veiligheid die het grote publiek mag verwachten, terwijl bij koop uiteraard slechts de verwachtingen van de betrokken koper relevant zijn. Overigens moeten wij deze kwestie niet overschatten, zeker niet gezien vanuit het gezichtspunt van de gelaedeerde. Immers, de regeling sub c. biedt hem hooguit relevant extra soelaas indien en voor zover hij de koper was en geen derde — bij voorbeeld een gezinslid — de verkoper het gebrek niet kende of behoorde te kennen, noch de afwezigheid heeft toegezegd, er overigens ook geen sprake was van een niet toerekenbare tekortkoming, het zaakschade betreft, deze schade minder bedraagt dan de franchise, de producent niet op grond van onrechtmatige daad aansprakelijk is, hijzelf ter zake van de desbetreffende schade niet verzekerd is of de schade niet mede aan hemzelf valt toe te rekenen. Met andere woorden: ook de consument is tot dusverre al in belangrijke mate beschermd. Om niet te riskeren dat wij in strijd komen met Europees-rechtelijke verplichtingen of dat wij onduidelijkheid creëren en in het licht van het betrekkelijk geringe belang van de consument hierbij, zouden wij volgens mij terug moeten keren tot het aanvankelijke artikel 7.1.3.7. Van de raadadviseur heb ik inmiddels begrepen dat daarin nog enige technische aanpassingen noodzakelijk zijn. Dat was de strekking van mijn amendement op stuk nr. 21.

□

De heer **Wolffensperger** (D66):

Mijnheer de Voorzitter! Hartelijk dank voor het antwoord, dat naar mijn gevoel veel heeft verhelderd. Toch wil ik nog enkele lastige punten naar voren brengen. Ze zijn lastig, omdat ik er zelf niet uitkom.

Wat is nu precies de omvang van de aansprakelijkheid — en het is inderdaad de vraag of dit een reeks casusposities zal opleveren — van de verkoper onder de franchise; het beroemde lid 2, sub c? De minister zegt dat het daarbij niet gaat om schuld- of risico-aansprakelijkheid, maar om contractuele aansprakelijkheid. Dat is juist en dat begrijp ik heel goed. In feite verwijst de minister daarmee terug naar de toerekeningsmaatstaven die artikel 6.1.8.2 geeft voor tekortkomingen van de leverancier, zoals dat ook in het huidige recht gebeurt. Voor alle duidelijkheid stel ik dan: er is dus geen bijzonder soort aansprakelijkheid. In de stukken werd dat wel gesuggereerd. De minister heeft met grote klem uitgelegd hoe die aansprakelijkheid in elkaar zit. Ik concludeer daaruit dat ze niet bijzonder is. Ze is gebaseerd op onder andere de toerekening van artikel 6.1.8.2. De door de minister genoemde derde zal, naar "verkeersopvattingen", onder het risicogebied van de verkoper vallen. Met mevrouw Soutendijk ben ik het eens dat het dan van de aard van de verkoper en diens bedrijf afhangt wat naar redelijkheid voor zijn rekening moet worden gebracht.

Minister **Korthals Altes**: De heer Wolffensperger zei dat het van de omstandigheden van het geval afhangt. Daarmee is een grote marge van onzekerheid geschapen, een marge waarbinnen telkenmale de rechter moet gaan uitmaken hoe de zaak ligt. Mij staat voor ogen een regeling, en daarom erken ik dat de zaak in mijn voorstellen wordt aangescherpt, opdat wij van tevoren weten waaraan wij toe zijn.

De heer **Wolffensperger** (D66): Waar zit die aanscherping dan in? Ik begrijp het helemaal niet meer.

Minister **Korthals Altes**: Dat is een uitwerking.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Het staat bij voorbaat al vast.

Minister **Korthals Altes**: Het staat

bij voorbaat vast en dat betekent dus dat geen verweren mogelijk zijn. Als geen verweren mogelijk zijn, betekent dit ook dat geen chicanes mogelijk zijn. En dat is altijd meegenomen.

De heer **Wolffensperger** (D66): Daar moet ik nog eens goed over nadenken.

De minister heeft met klem betoogd dat de redelijkheid van deze aansprakelijkheid van de verkoper daarin ligt dat het in feite een stukje is van de oorspronkelijke aansprakelijkheid uit wanprestatie, zoals die door de jurisprudentie is geïnterpreteerd en uitgebouwd. U hebt meerdere malen gezegd dat in feite in die aansprakelijkheid op grond van het bedrag onder de franchise, het huidige recht is gecodificeerd. Maar wat is het verschil tussen de codificatie van het huidige recht en de aansprakelijkheidsregeling in artikel 6.1.8.2? Ik begrijp het niet.

De heer **Hartkamp**: De minister en de heer Wolffensperger "liggen" niet erg ver uit elkaar. Het gaat erom dat heel precies gezegd wordt waar het op aankomt. De minister zei dat naar zijn oordeel in het huidige recht de verkoper aansprakelijk wordt gehouden, ook voor gevolgschade ter zake van gebreken die hij niet kende. Dat is de hoofdregel. Wel is daarop hier en daar een uitzondering denkbaar, maar het gaat om de hoofdregel. Op grond van Schrijvers heeft hij dit aangetoond. Deze wetbepaling legt dit in de wet neer. Het is als het ware net een duwtje meer. Je legt vast wat op het ogenblik geldt. Je doet dat in een iets verscherpte mate. Je stapt over die paar uitzonderingsgevalletjes heen, maar de wet brengt tenminste die duidelijkheid. De verkoper is aansprakelijk voor de franchiseschade. Mevrouw Soutendijk wil dat wettelijke duwtje niet geven. Zij laat het helemaal over aan wat in 6.1.8 staat. Als de verkoper volgens verkeersopvattingen naar het oordeel van de rechter aansprakelijk is, dan is hij dat. Als de rechter uitzonderingen wil maken, mag deze dat. Dat is in feite het verschil.

De heer **Wolffensperger** (D66): Het is waarschijnlijk een woordenspel, maar ik kan de weergave van de jurisprudentie door de minister niet anders zien dan als evenzeer neergelegd in de aansprakelijkheid van de verkoper, in dit geval jegens

de koper op grond van de franchise, als in artikel 6.1.8.2. Het hele verhaal over jumbo-kruiken en produktenaansprakelijkheid in de oude jurisprudentie gaat ook over de vraag wat naar verkeersopvattingen moet worden toegerekend aan de verkoper. Dat is toch geen verschil? Dezelfde zinsnede "tekortkomingen wel of niet toe te rekenen aan de verkoper" staat letterlijk in 6.1.8.2. Het enige waar het mij om gaat is dat ik zo graag duidelijkheid wil hebben over de vraag of het hier betreft een bijzondere aansprakelijkheid, of dat je moet zeggen: het is gewoon de aansprakelijkheid uit het algemeen deel van het vermogensrecht, zoals die vorm heeft gekregen in de jurisprudentie op dit stuk tot nu toe.

De Voorzitter: De bijzondere griffier van de commissie wil enkele opmerkingen maken.

Mevrouw De Vries Lentsch-Kostense, bijzonder griffier: Ik heb begrepen dat het bijzondere in de regeling voor de franchise hierin bestaat dat een invulling wordt gegeven van het vereiste van de toerekenbaarheid voor het geval de verkoper een beroep doet op het niet kennen of behoren te kennen van het gebrek. Bepaald wordt dat dat beroep niet opgaat. Voor alle andere gevallen geldt de algemene toerekeningsmaatstaf van artikel 6.1.8.2. Alleen het specifieke beroep op het niet kennen of behoeven te kennen van het gebrek wordt afgesneden. Een beroep op het veroorzaken van het gebrek door een derde gaat bij voorbeeld gewoon via afdeling 6.1.8.

De heer Wolffensperger (D66): Dat begrijp ik. Het afsnijden van het beroep op overmacht — "ik kende het niet" — was door de jurisprudentie en de schrijvers toch al opgelost doordat men dit kennelijk op grond van algemene regels onder het risicogebied van de verkoper heeft gebracht? De minister heeft dit welsprekend aangetoond.

Mevrouw De Vries Lentsch-Kostense: Juist niet door de jurisprudentie.

De heer Wolffensperger (D66): Maar in ieder geval wel door de schrijvers.

Mevrouw De Vries Lentsch-Kostense: Wel door de schrijvers. Maar

sommige schrijvers zeggen: het is wel zo, maar het is niet redelijk.

Minister Korthals Altes: De schrijver met de naam Verkade schrijft de laatste tijd heel duidelijk het tegendeel. Het is dus niet onbetwist. Ik heb willen aantonen dat het bij zeer veel gezaghebbende schrijvers inderdaad niet betwist is. De een zegt het zus en de ander zegt het zo. Ik heb dat allemaal letterlijk geciteerd. De laatste tijd is het weer opnieuw in discussie gebracht. Daarom heb ik gezegd dat het mij uitermate nuttig lijkt, deze knoop door te hakken. Als een door de wetgever gedaan voorstel het niet haalt, ontstaat altijd het probleem dat allicht a contrario wordt gezegd: blijkbaar is het toch de bedoeling van de wetgever geweest om op dat punt allerlei escapemogelijkheden te laten. Straks is natuurlijk een verweer op zich zelf als wordt gezegd: er is verwezen naar de algemene regeling en men heeft een regeling verworpen waarin klip en klaar stond dat het het risico van de verkoper is, dus dat het tot zijn aansprakelijkheid hoort.

De heer Wolffensperger (D66): Er is toch nog iets wat ik niet begrijp. Wat maakt dan dat u zegt dat het helder en duidelijk is opgelost? U zegt dat u de knoop hebt doorgehakt. Maar waar vind ik die doorgehakte knoop dan?

Minister Korthals Altes: Dat is de bedoeling van het voorstel.

De heer Wolffensperger (D66): Maar als er geen toerekeningsgrondslag in het voorstel staat en er dus een geweldige discussie is over de vraag of je het op grond van algemene vermogensrechtelijke bepalingen moet doen, hoe kunt u dan zeggen dat het een bijzonder soort andere aansprakelijkheid is? Dat staat toch nergens?

Mevrouw De Vries Lentsch-Kostense: Dat is het terugkoppelen naar letter A. Het is de samenhang die zou bestaan tussen letter C en letter A. Door de minister wordt althans verdedigd dat uit letter A volgt dat in het geval van letter C het beroep op het niet kennen niet meer aan de orde kan komen. De minister zegt dat je dit moet lezen in de samenhang tussen letter C en letter A.

De Voorzitter: De heer Wolffens-

perger vervolgt zijn betoog. Er komt nog een antwoord van de minister.

De heer Wolffensperger (D66): Ik heb het gevoel dat wij niet ver van elkaar af staan. Het dreigt nu een woordenstrijd te worden over wat codificatie van geldend recht is en wat te maken heeft met toerekening van tekortkomingen aan de een dan wel de ander. Ik blijf echter zitten met het gevoel dat wij op dit punt niet volstreekte helderheid hebben geschapen in de wetsbehandeling. Het amendement van mevrouw Soutendijk ligt ook nog op tafel. Ik kan nog steeds niet helemaal overzien wat er fout zou gaan als wij de andere richting op zouden gaan en heel expliciet opnemen wat mevrouw Soutendijk voorstelt. Ik begrijp nu niet meer precies wat het verschil tussen beide lijnen van redenering is en waar zij tot feitelijke verschillende consequenties leiden, aangezien de minister bij voortduring heeft betoogd dat de aansprakelijkheid van de verkoper in feite een codificatie van geldend recht is. Misschien zie ik het niet goed, maar ik de vraag minister in elk geval, het mij nog eens uit te leggen.

Bij dit punt zal ik nog één kantekening maken. Ik ben niet zo vreselijk overtuigd van het feit dat de aansprakelijkheid van de verkoper door middel van deze codificatie ook meteen is gekoppeld aan het oude recht. Ik houd er rekening mee dat het oude recht, waarin de aansprakelijkheid van de koper nogal werd opgerekt, juist is ingegeven vanwege het feit dat een regeling van de produktenaansprakelijkheid toen niet bestond. Ik houd er dus evenzeer rekening mee dat door de introductie van de produktenaansprakelijkheid de neiging zal ontstaan om de verkoper in wat minder gevallen aansprakelijk te houden dan hij voorheen was.

Minister Korthals Altes: Ik mag toch hopen dat dit niet zal zijn in de gevallen waarin die produktenaansprakelijkheid niet bestaat, namelijk onder de franchise?

De heer Wolffensperger (D66): De stelling dat de aansprakelijkheid onder het franchisebedrag gewoon de voortzetting is van het bestaande recht — voordat er produktenaansprakelijkheid in het leven was geroepen — vind ik wel gewaagd. Ik zou als rechter oordelen dat het

creëren van produktenaansprakelijkheid een oordeel van de wetgever inhoudt over de vraag wie in een dergelijke situatie van een gebrekkige zaak aansprakelijk behoort te zijn naar verkeersopvattingen.

Minister Korthals Altes: Daarom zou ik zeker dringend willen vragen om mijn tekst te volgen, omdat wij dan met zoveel woorden zeggen: in die gevallen dat de produktenaansprakelijkheid geen aansprakelijkheid creëert van de producent, geven wij heel duidelijk aan dat dit krachtens 7.1.3.7, lid 2, onder c voor rekening van de verkoper blijft.

De heer Wolffensperger (D66): Dit heb ik met geen enkel woord van mijn betoog betwist, Voorzitter. De kern van mijn vraag is: hoe komt de minister nu toch aan zijn bewering dat het hier een bijzonder soort aansprakelijkheid betreft? Ik hoor hem alleen maar uitleggen dat het een codificatie van het bestaande recht ten aanzien van de verkoper is. Dat snap ik niet.

Minister Korthals Altes: Nee, ik heb gezegd dat het een contractuele aansprakelijkheid is; het is geen risico-aansprakelijkheid. Het is ook geen schuldaansprakelijkheid. Daarover zijn wij het eens. Wat dan overblijft, is een ander soort aansprakelijkheid en dat is wat ik vandaag genoemd heb de aansprakelijkheid ex contractu.

De heer Wolffensperger (D66): Maar dat is toch wat 6.1.8.2 letterlijk weergeeft, namelijk schuld of datgene wat naar verkeersopvattingen voor je rekening komt? Daarvan is het toch in feite een uitwerking?

Minister Korthals Altes: Ja. En wat is nu de verkeersopvatting met betrekking tot dat deel van de produktenaansprakelijkheid dat niet gedragen hoeft te worden door de producent? Daarvan zeg ik nu — zie artikel 7.1.3.7, lid 2 — dat dit voor rekening van de verkoper komt. Als je dat niet doet, zul je moeten hopen — of juist niet — dat de verkeersopvatting met zich zal brengen dat ook de rechter zal zeggen: nu, dat is natuurlijk de verkoper. De onzekerheid bestaat over de vraag, of de rechter dit zal zeggen. Het is een onzekerheid die u zelf daarnet ook onderstreepte door te zeggen: zolang er nog geen produktenaansprakelijk-

heid, geen risico-aansprakelijkheid van de producent was, heeft die rechter zich moeten behelpen door de aansprakelijkheid van de verkoper maar wat op te rekken; maar daar is natuurlijk geen aanleiding meer voor, zodra er een risico-aansprakelijkheid is van de producent. Welnu, die is er nu en dan blijft er dus een schemergebied, waarbij in theorie de zaak twee kanten op kan gaan. De rechter kan zeggen: daar waar de risico-aansprakelijkheid van de producent niet uit de wet voortvloeit en ook uitdrukkelijk niet bestaat, val ik terug op de verkoper. Dit is wat ik voorstel. Maar die rechter kan — in de toekomst — even goed het volgende zeggen: nu de produktenaansprakelijkheid geregeld is en er een risico-aansprakelijkheid is van de producent, waarin men uitdrukkelijk een franchise heeft laten bestaan die niet voor rekening komt van de producent, waarom zou die dan voor rekening van de verkoper moeten komen? Dat dispuut probeer ik op te lossen.

De heer Wolffensperger (D66): Voorzitter! De minister en ik praten inderdaad langs elkaar heen. Waarschijnlijk zijn wij het veel meer met elkaar eens dan blijkt. Ik zou er niet over piekeren om de bepaling te schrappen en het aan de rechter over te laten. Laat dat duidelijk zijn. Ik steun de minister met deze bepaling. Het enige waar het mij om gaat, is de stelling zoals die uit de schriftelijke voorbereiding naar voren lijkt te komen, namelijk dat het hier om een bijzonder soort aansprakelijkheid zou gaan, die afwijkt van de normale aansprakelijkheid op grond van het algemene vermogensrecht. Dat begrijp ik niet.

Minister Korthals Altes: Het is in zoverre een bijzondere aansprakelijkheid, omdat hier de wet fixeert wat tot de contractuele aansprakelijkheid behoort. Wij zijn het niet gewend om dat te doen en vandaar misschien deze discussie.

De heer Wolffensperger (D66): En waar fixeert de wet dit dan?

Minister Korthals Altes: In die letter c, waar de verkoper aansprakelijk wordt gesteld voor de zaakschade ter zake waarvan krachtens 6.3.3 geen recht op vergoeding bestaat op grond van een in die afdeling geregelde franchise.

Mevrouw Soutendijk-van Appel-doorn (CDA): Voorzitter! Bedoelt de minister dat 7.1.3.7, lid 2, onder c als het ware deel gaat uitmaken van alle contracten?

Minister Korthals Altes: Niet van alle contracten, maar van alle koopcontracten. Wij praten hier immers over koop.

De heer Wolffensperger (D66): Misschien is dit een verhelderende discussie, Voorzitter, maar ik ben er nog niet uit. Dat wil ik in alle eerlijkheid zeggen. Misschien begrijp ik het niet...

Minister Korthals Altes: Dat kan ik mij haast niet voorstellen.

De heer Wolffensperger (D66): Ik denk dat wij elkaar voortdurend andere vragen zitten te stellen dan beantwoord worden. Zo praten wij al een tijdje langs elkaar heen.

De Voorzitter: De minister gaat straks nog antwoorden. Misschien komt door de tijd ook nog de wijsheid die u zo graag boven tafel wilt hebben, mijnheer Wolffensperger.

De heer Wolffensperger (D66): Tot slot wil ik voor alle duidelijkheid stellen, dat ik geen moment heb bepleit om de aansprakelijkheid van de verkoper onder de franchise af te schaffen. Het gaat mij om de manier waarop hij aansprakelijk is. Ik moet u zeggen, dat ik steeds meer de neiging krijg om het amendement van mevrouw Soutendijk op dit punt te steunen. Dat geeft immers, als ik het goed begrijp, vrij helder mijn gedachtengang weer.

Mevrouw Swildens-Rozendaal (PvdA): Kan de minister ook nog de volgende vraag in zijn beantwoording meenemen?

Is het voor de invulling van de aansprakelijkheid van de verkoper, ten aanzien van zaakschade ex afdeling 6.3.3 onder het franchise bedrag, zodanig geregeld en zijn de drie uitzonderingen zodanig geredigeerd — in nummer a. is immers duidelijk sprake is van medeweten, dus schuld, in nummer b. is ook het element van weten en dus schuld opgenomen, terwijl dit expliciet niet is gesteld onder nummer c. — dat daarmee wordt aangegeven — de combinatie van artikelen daarbij in ogenschouw genomen — dat er

weliswaar sprake is van contractuele aansprakelijkheid maar dat dit nooit het schuldelement kan bevatten?

De heer **Wolffensperger** (D66): Dat is nu juist de kern van mijn betoog. Ik ben het volstrekt met u eens, maar daar heb ik geen bijzondere aansprakelijkheid voor nodig, want dat staat nu juist met zoveel nadruk in artikel 6.1.8.2, namelijk dat je niet alleen aansprakelijk bent voor datgene waar je schuld aan hebt maar ook voor datgene wat naar verkeersopvatting voor jouw rekening komt.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Precies, maar in artikel 6.1.8.2 worden beide mogelijkheden genoemd, terwijl de uitwerking in nummer c. een beperkte uitwerking van artikel 6.1.8.2 is. Dat is het bijzondere.

De heer **Wolffensperger** (D66): Waarin schuilt die beperking dan?

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): In het feit, dat het schuldelement in artikel 6.1.8.2 hier uitgesloten is.

Minister **Korthals Altes**: Nee, het bijzondere schuilt hierin, dat het niet meer aan de rechter is om te bevestigen wat de verkeersopvatting is, maar dat hier wordt voorgeschreven wat de opvatting is. Dat is ook wat u wilt. U wilt het ook niet ter discussie stellen. Maar zodra je iets naar de verkeersopvatting verwijst, is er een marge van onzekerheid die ontstaat op het moment waarop de verkeersopvatting moet worden geïnterpreteerd.

De heer **Wolffensperger** (D66): Het gekke is, dat de minister met de redenering die hij nu geeft, weer in de richting van risico-aansprakelijkheid gaat. Dat is het punt. Als de minister zegt "we hakken nu de knoop door en de verkoper moet aansprakelijk zijn" dan is er dus een risico-aansprakelijkheid. Als de minister zegt dat het dat niet is omdat er bezien moet worden wat men naar redelijkheid aan hem kan toerekenen — dat heeft de minister gedaan door te verwijzen naar het huidige recht bij wanprestatie inzake koop — dan is er niets bijzonders aan de hand. Er is dan geen risico-aansprakelijkheid maar contractuele aansprakelijkheid. En dat is gewoon

de aansprakelijkheid van artikel 6.1.8.2.

Voorzitter! Ik zal er nu maar over ophouden. U zult gemerkt hebben dat het niet aan mij ligt dat de behandeling van dit punt wat langer duurt. Ik troost mij met de gedachte, dat het niet begrijpen van een lid van deze Kamer soms ook verhelderend kan zijn.

Minister **Korthals Altes**: Het ligt niet aan u, maar het wordt u toegerekend.

De heer **Wolffensperger** (D66): Dat begrijp ik en daar heb ik geen ogenblik aan getwijfeld.

Voorzitter! Ik zal proberen om aanzienlijk korter te zijn. Ik wil toch nog even stilstaan bij het volstrekt academische geval van een leverancier die twee produkten heeft. Het is bijna een casus voor *Ars Aequi* met commentaar na afloop. Ik heb inmiddels een nog mooier voorbeeld verzonnen. Er is een leverancier die twee flessen tapijtreiniger levert. De minister is immers zo verzot op tapijten? Eén tapijtreiniger vervaardigt hij zelf en één tapijtreiniger is van een ander merk. Stel dat de schade lager is dan f 1250. Het is duidelijk dat er in het eerste geval geen aansprakelijkheid is en in het tweede geval, het andere merk, kan hij voor de franchise worden aangesproken. Ik heb nu twee vragen. Met mijn eerste vraag wil ik gewoon informatie krijgen, want ik weet het niet precies meer. Kan in het geval waarin de verkoper niet aansprakelijk is onder de franchise, hij wel op grond van wanprestatie worden aangesproken? Voor de fles die hij geproduceerd heeft, geldt niet de produktenaansprakelijkheid, dus niet de risico-aansprakelijkheid voor dat produkt. Maar kan hij wel op grond van wanprestatie worden aangesproken? Ik moet constateren, dat de schets die de minister heeft gegeven van de jurisprudentie over die aansprakelijkheid met zich meebrengt dat de verkoper in een groot aantal gevallen, zij het op een andere grond, aansprakelijk zal zijn. Zie ik dat juist?

Dan komt de tweede vraag bij mij op. Stel dat de producent, Albert Hein, het erg merkwaardig vindt. Kan men dan als producent afstand doen van de franchise? Kan men zeggen: ik geef u als koper het recht om mij aan te spreken, ook onder de franchise? Kan zo'n rare situatie zich

voordoen? Het is wellicht een academisch, maar toch ook interessant punt.

De heer **Hartkamp**: Dat is coulance.

De heer **Wolffensperger** (D66): Het gaat erom of dat contractueel kan. Kan aan de ingang van de winkel een bord worden opgehangen waarop staat: wij doen geen beroep op etc.? Dat is geen kwestie van coulance, maar van contract.

Dan kom ik bij een wat minder academisch punt. Ik heb een vraag gesteld over de aanhef van artikel 7.1.3.7, waar staat dat de zaak niet de eigenschappen heeft die de koper mocht verwachten. Dit is inderdaad bewust beperkter dan artikel 7.1.2.7. Mijn eerste vraag is: waaruit blijkt dat eigenlijk? De heer Hartkamp suggereerde dat het hier niet gaat om fouten in maat, getal, lichtheid etc. Het zou hier om een gebrek gaan. Moet ik dan echter niet a contrario zeggen dat die redenering niet opgaat? Pas in lid 2 van hetzelfde artikel wordt zeer uitdrukkelijk gesteld: bestaat de tekortkoming in een gebrek. Ik constateer daarom dat lid 1 wel degelijk de bedoeling heeft om te spreken over tekortkomingen in het algemeen. Of zegt de minister dan: het heeft hier alleen betrekking op gebreken als bedoeld in de produktenaansprakelijkheidsregeling? Wat zijn dan de gebreken die niet onder de produktenaansprakelijkheidsregeling vallen? Waaruit moet men in 's hemelsnaam afleiden wat precies de betekenis is? Het lijkt enigszins academisch, maar het is niet academisch. Het is van belang voor de koper die de kosten op levering alsmede de kosten bedoeld in artikel 6.1.9.2, onder b en c — de kosten van vaststelling etc. — vergoed wil krijgen. In het ene geval heeft de koper er zonder meer recht op. Het is dan een soort risico-aansprakelijkheid. In het andere geval moet hij met een wanprestatie-actie de kosten terug zien te krijgen. De vraag heeft dus zeker een meer dan academische betekenis.

Tot slot vraag ik of het uit oogpunt van rechtsbescherming niet de voorkeur verdient om de bescherming die ik zojuist beschreef bij artikel 7.1.2.7, lid 1 uit te strekken tot iets meer dan alleen het gebrek in enge zin. Gedacht kan worden aan verkeerd geleverde zaken. Ik zou niet graag de koper in al die gevallen met

een wanprestatie-actie opzadelen om de kosten op levering terug te krijgen.

De Voorzitter: Ik heb begrepen dat de heer Korthals nog een technisch-gewijzigd amendement wil indienen. Wanneer zal hij dat doen?

De heer **Korthals** (VVD): Het lijkt mij verstandig om hierover overleg te plegen, zo mogelijk met de heer Hartkamp. Ik heb uit zijn interventie afgeleid dat de heer Hartkamp al denkt in de geest van dit amendement! Wellicht kan hij mij helpen.

De Voorzitter: In verband met de voortgang van alle zaken is het gewenst dat het gewijzigde amendement zo spoedig mogelijk wordt ingediend en rondgedeeld.

Kan de minister terstond antwoorden?

Minister **Korthals Altes:** Ik heb ongeveer tien minuten nodig voor overleg, Voorzitter.

De Voorzitter: Dan schorsen wij de vergadering tien minuten!

De vergadering wordt van 18.00 uur tot 18.10 uur geschorst.

De Voorzitter: Ik heropen de vergadering. Enige tijd van nadenken en informeel overleg heeft ons wellicht heel veel verder gebracht. Het woord is aan de minister.

□

Minister **Korthals Altes:** Voorzitter! Het is volstrekt duidelijk dat de discussie in deze tweede termijn zich toespitst op de betekenis die ik als voorsteller heb willen hechten aan artikel 7.1.3.7, lid 2 onder c, mede gezien in het licht van het amendement van mevrouw Soutendijk op stuk nr. 18 (herdruk). Ik begrijp dat ook de heer Wolffensperger op zichzelf niet afwijzend stond tegenover de gedachte die ik tot uitdrukking probeerde te brengen in het tweede lid onder c, namelijk dat als het zaakschade betreft waarvoor geen recht op vergoeding bestaat op grond van de risico-aansprakelijkheid van de producent, de verkoper zich niet kan beroepen op zijn eigen onwetendheid met betrekking tot het gebrek. Dat staat er niet met zoveel woorden in, doordat in het eerste lid uitdrukkelijk is verwezen naar de

afdelingen 6.1.8 en 6.1.9 en ook omdat wij in de nota naar aanleiding van het eindverslag nog eens hebben gezegd dat de hoofregel van de afdelingen 6.1.8 en 6.1.9 dan van toepassing wordt. Dat had, zo zegt de heer Wolffensperger, eigenlijk uitdrukkelijk vermeld moeten zijn. Als je bedoelde om slechts dat beroep op de eigen onwetendheid uit te sluiten, dan had dat er volgens hem bij moeten worden gezet.

Dat nu niet gebeurd zijnde en geconfronteerd wordend met het voorstel van het CDA, waarin staat dat uitdrukkelijk een verwijzing moet worden opgenomen naar de afdelingen 6.1.8 en 6.1.9, lijkt het mij niet opportuun om nu met een aanvulling te komen waarin alsnog wordt verwezen naar het feit dat de verkoper zich dan niet op zijn eigen onwetendheid kan beroepen. Ik vraag mij dus af, of het dan niet inderdaad ter wille van de zekerheid over onze bedoeling, de zekerheid omtrent de wettekst, verstandig is als wij ervan uitgaan dat het amendement van het CDA op stuk nr. 18 in de wet is geïncorporeerd. Als de Kamer daartegen geen bezwaar heeft, wil ik dat amendement dus overnemen.

Ik maak daarbij twee kanttekeningen. Wij hebben dan wel het einde van de discussie die ik met de heer Wolffensperger heb gehad over de bedoelingen. De bedoelingen zijn dan volstrekt duidelijk. Dan staat er inderdaad iets anders in de wet dan hetgeen ik aanvankelijk beoogde. Dit betekent dat er dan heel duidelijk in de wet komt te staan dat de verkoper wel een beroep kan doen op zijn eigen onwetendheid, maar dat dan naar de verkeersopvatting door de rechter zal worden beoordeeld wat hij met dat beroep doet. Daarmee bereik je dus niet het doel dat mij aanvankelijk voor ogen stond, namelijk om op dit punt rechtszekerheid te scheppen die met zich zou brengen dat de verkoper dat beroep niet had. Wij zullen dat dan moeten overlaten aan de rechter. Dat is dan de prijs die ik moet betalen voor het feit dat wij dat in de eerste versie niet voldoende duidelijk tot uitdrukking hebben gebracht. Dat heeft geleid tot deze wat verwarrende discussie. Alles afgewende, geloof ik dat wij in elk geval moeten vermijden dat er onduidelijkheid bestaat over de bedoelingen van de wetgever. Die onduidelijkheid is er inderdaad niet langer wanneer het amendement van het CDA op stuk nr. 18 tot wet zou

worden verheven. De prijs die ervoor wordt betaald, is dat wij in de toekomst zullen moeten afwachten hoe de rechter dit uitlegt. De mogelijkheid voor een ieder om ter zake een eigen voorkeur te hebben, blijft natuurlijk onverminderd bestaan. Ik hoef niet terug te komen op de mijne, want die was volstrekt duidelijk. Dat geldt ook voor die van de heer Wolffensperger en mevrouw Swildens.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voorzitter! Ik wil iets formeels vragen. De minister spreekt nu over het overnemen van het amendement. Ik geef er eerlijk gezegd de voorkeur aan, wanneer de minister het amendement niet overneemt, maar het in stemming laat komen. Ik weet niet precies hoe de zaken liggen, maar ik maak misschien wel bezwaar tegen het zonder meer overnemen. Daarom wil ik mij er nog even over beraden.

Minister **Korthals Altes:** Ik weet, dat ik het amendement niet kan overnemen, als de Kamer dat niet uitdrukkelijk goed vindt. Vandaar dat het ook nief meer was dan een voorstel. Als de Kamer het niet wil, dan neem ik niets over. Ik heb dan de mogelijkheid niet om het over te nemen. Dan komt het amendement inderdaad in stemming. Dat is mij om het even.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): De heer Wolffensperger heeft gelijk wanneer hij zegt, dat de minister zijn gepast enthousiasme moet vertalen in het niet ontraden van het amendement. Vervolgens moet de Kamer de mogelijkheid worden gelaten, hetzij de oude tekst te handhaven, hetzij het amendement van mevrouw Soutendijk over te nemen.

Minister **Korthals Altes:** Voorzitter! Ik hoef op geen enkel enthousiasme terug te komen. Het was een voorstel waarvan ik mij bewust was, dat de Kamer daaraan uitdrukkelijk goedkeuring moest hechten. Bij gebreke daaraan is er dus niets gebeurd wat niet had mogen gebeuren. Hiermee is eigenlijk het hoofdpunt van de discussie in tweede termijn aan de orde gekomen en beantwoord. Er blijven nog een paar puntjes over.

Ik ben er verheugd over, dat mevrouw Swildens haar instemming en tevredenheid kon betuigen over

een aantal van mijn antwoorden. Ik heb over de kwestie van de after-sale-service gezegd, dat die de aandacht van het ministerie van Economische Zaken blijft houden en dat daarover het laatste woord niet is gesproken. Ik had wel enige hoop, naar aanleiding van de interventies van de heer Wolffensperger, dat het laatste woord over het garantiebewijs was gesproken. De betrekkelijkheid van dit soort stukken is naar mijn mening, na het debat van hedenmiddag, wel afdoende komen vast te staan.

Mevrouw Swildens-Rozendaal (PvdA): Voorzitter! Ik vraag mij even af, waarom de minister eraan twijfelt daarover het laatste woord is gesproken. Ik heb gezegd dat de after-sale-service — daarbij hoort de totale produkt-informatie, waaronder ook een deel dat het garantiebewijs betreft — onderwerp van nadere studie en overleg binnen het bedrijfsleven is. Als de minister zegt, dat daar geen punt achter wordt gezegd, dan ben ik dat met hem eens. De vraag die oorspronkelijk op tafel lag, is nu wel afdoende beantwoord.

Minister Korthals Altes: Dat dacht ik ook.

Mevrouw Swildens heeft nog gevraagd, of ik iets kan zeggen over de vermoedelijke premie-ontwikkeling in het geval dat met de franchise iets anders is bedoeld dan wat er staat, namelijk een eigen risico. Ik vind het om twee redenen erg moeilijk om daarop in te gaan. In de eerste plaats ga ik ervan uit, dat met franchise is bedoeld, wat wij eronder plegen te verstaan, zowel in het door de heer Van Dale geautoriseerde spraakgebruik als in hetgeen wij in het juridisch spraakgebruik daaronder plegen te verstaan, in het bijzonder in het verzekeringsrecht. Als het een eigen risico zou zijn, dan is er nog een tweede reden waarom het voor mij moeilijk is om mij daarover uit te laten. De ontwikkeling zal namelijk eerst moeten worden afgewacht. Het is nog zeer onzeker en wel om verschillende redenen. In de eerste plaats zal het inderdaad leiden tot een nog verdere afname van procedures. Men moet namelijk niet alleen het punt overwegen dat men de franchise niet krijgt, maar als men telkens een eigen behoud heeft van een bedrag van f 1250, dan wordt het pas de moeite waard om te

gaan procederen boven een zeer veel hoger bedrag. Verder kan men zich afvragen wat er gebeurt als de betrokken branches een redelijk eigen risico aanvaarden, hetgeen bij dit soort zaken helemaal niet ongebruikelijk is. Er zijn indicaties dat een behoorlijk eigen risico een enorm drukkende werking heeft op de premie. Het is dus zeer moeilijk daarop nu al te diep in te gaan, te meer daar niet op voorhand duidelijk is, gelet op de al dan niet aanvaarding van het amendement nr. 18, of een bepaalde categorie van gevallen niet ten laste van de verkoper zal komen, anders overigens dan overeenkomstig mijn bedoeling.

Ik heb mij al uitgelaten over amendement nr. 18. Ik moet heel eerlijk zeggen dat de discussie over amendement nr. 17 bij mij niet tot dezelfde mate van toegevendheid heeft kunnen leiden. Ik zou willen vasthouden aan de regeling zoals die in het wetsvoorstel is vervat. Dat geldt ook wat betreft amendement nr. 19.

Ik wijs er nog op, dat er ten aanzien van de prijs natuurlijk iets anders aan de hand is. Bij de koop van een artikel kan men in het overleg daarover heel gemakkelijk van een prijs afwijken. Er zijn tal van gecatalogiseerde artikelen waarbij gesproken wordt van adviesprijzen. Als de klant tijdens het onderhandelen over de aankoop van een duurzaam artikel tegen de verkoper zegt dat hij het desbetreffende artikel elders veel goedkoper kan verkrijgen, dan kan dat wel degelijk leiden tot een lagere prijs. Ik geloof dus dat het heel redelijk is dat dit aan individuele bedingen is onderworpen.

Mevrouw Soutendijk-van Appel-doorn (CDA): Het gaat mij meer om uw redenering. Die betreft met name de discussie over de contractuele regresregeling voor de verkoper ten opzichte van zijn leveranciers. U heeft gezegd dat, indien zo'n leverancier steeds dat individuele beding gaat herhalen, men ongemerkt terecht komt in de sfeer van de algemene voorwaarden. Gelet op het amendement waarin staat dat via de algemene voorwaarden de regresmogelijkheid niet mag worden uitgesloten, wordt in dat geval dus de mogelijkheid tot anders regelen te allen tijde uitgesloten. Als de redenering van het herhalen van het beding echter nu ook bij voorbeeld toegepast wordt op de regeling die is

weergegeven in 7.1.1.4a, lid 2, zal de verkoper ook steeds proberen een bepaalde regel over de bezorgingskosten af te spreken. Als hij dat steeds herhaalt, komt men volgens uw redenering ongemerkt in de sfeer van de algemene voorwaarden terecht. Dat betekent dus dat hij het recht dat hij heeft gekregen om bij individueel beding af te wijken, in feite niet heeft. Uw redenering ten aanzien van de regresregeling die ik voorsta, is dan ook van toepassing op de mogelijkheid om van het dwingend-rechtelijk karakter af te wijken. Dat is dan ook een mogelijkheid die niets inhoudt.

De heer **Hartkamp:** Mijs inziens is er toch een verschil. Ik noem als voorbeeld artikel 7.1.4.1, lid 2. Dat is genoemd als uitzondering in artikel 7.1.1.4a, lid 2. Welnu, wanneer je als koper een winkel binnenkomt en je bestelt een zaak en als de verkoper dan zegt dat die pas over een maand kan worden geleverd en dat je meer dan 50% vooruit moet betalen, dan is dat, als je dat doet, geen algemene voorwaarde, ook niet als de verkoper dat tien keer achter elkaar doet. Dat is gewoon een mondelinge afspraak, waaraan gevolg wordt gegeven. Dat is heel iets anders dan wanneer je exoneratie overeenkomt. Dat moet namelijk schriftelijk gebeuren — dat is al een verschil — en daar moet je een bepaalde formulering voor kiezen, die allerlei eventualiteiten afdekt. Het ligt dan ook erg voor de hand dat, als je dat een keer hebt gedaan en als de bepaling goed functioneert, je die ook de volgende tien keer zal gebruiken en dan is het een algemene voorwaarde. Het criterium dat ten aanzien van de uitzonderingen die in 7.1.1.4a, lid 2 staan, wordt gebruikt is inderdaad of je het mondeling kan doen — dan valt het sowieso niet onder de Wet algemene voorwaarden — en of je het gemakkelijk, zonder dat je daar bepaalde formuleringen voor moet gebruiken, telkens weer kunt overeenkomen. Er is dus een wezenlijk verschil tussen beide gevallen.

Minister Korthals Altes: Mijnheer de Voorzitter! De heer Korthals heeft gesproken over het belang van de harmonisatie van wetgeving bij de Europese eenwording. Ik ben dat graag met hem eens. In dat licht moeten de besprekingen die zijn gevoerd over de Europese richtlijn

inzake produktenaansprakelijkheid, ook worden gezien. Soms leidt die gewenste eenheid helaas meer tot een spraakverwarring dan tot een eenheid. Het valt dan ook te betreuren dat over het begrip "franchise" zo'n spraakverwarring mogelijk blijkt. Wij zijn in Nederland vrij consequent in de stelling dat franchise niet hetzelfde is als een eigen risico of een eigen behoud. Wij kunnen echter niet anders handelen dan, dat geconstateerd hebbende, onze eigen weg te gaan. Uiteindelijk heeft men bij het sluiten van het Verdrag van Rome, waarbij de EEG in het leven werd geroepen, ook voorzien dat er verschillende interpretaties mogelijk waren. Dat moet dan in Luxemburg tot een oplossing worden gebracht. Dat is spijtig, maar op dit ogenblik zie ik dat zo.

De heer Korthals heeft dit punt mede ter sprake gebracht in verband met het feit dat hij toch van oordeel was dat er eigenlijk een risico-aansprakelijkheid werd gevestigd door 7.1.3.7, lid 2, sub c. Ik heb daarvan gezegd dat er wellicht een oplossing kan worden gevonden als wij het desbetreffende amendement van het CDA in de beschouwingen betrekken. Daarom meen ik van een deel van de verdediging hiervan ontslagen te zijn. Ik wil nog eens zeggen dat ik niet geloof dat hetgeen mij voor ogen stond een echte risico-aansprakelijkheid is. Wat mij voor ogen stond was een uitwerking van de contractuele aansprakelijkheid en de uitsluiting van een specifiek beroep, namelijk het beroep op het feit dat de verkoper het gebrek niet kende en niet behoefde te kennen en dat hij daarvoor contractueel aansprakelijk zou zijn. Men kan natuurlijk zeggen dat dat een risico is. Met het sluiten van contracten loop je inderdaad ook een zeker risico. Dat is echter nog niet hetzelfde als een onweerlegbare risico-aansprakelijkheid. Van die onweerlegbaarheid was in overige opzichten namelijk geen sprake.

In mijn inleidend betoog in tweede termijn heb ik gesproken over het feit dat de tekst van het tweede lid, sub c, zoals wij die aanvankelijk hadden voorgesteld, niet voldoende duidelijk was. Dat heeft ons parten gespeeld en dat is een deel van de oorzaak geweest van de discussie daarover met de heer Korthals. Dat betekent dat ik niet zo gelukkig ben met het amendement op stuk nr. 21. Ik geloof dat aanneming van dit amendement betekent, dat er erg weinig van

artikel 7 overblijft. Ik juich echter toe dat de heer Korthals hierover technisch overleg wil plegen. Dan kunnen wij tegelijkertijd uitsluitel krijgen over hetgeen met het derde lid zal gebeuren. Wellicht kan de Kamer hiervoor een bevredigende oplossing vinden als zij zich nog eens heeft beraden over het amendement van het CDA. Het amendement van de heer Korthals kan daardoor overbodig worden.

Mevrouw Swildens heeft een nieuw amendement op stuk nr. 22 ingediend. Ik ontraad de aanneming daarvan. Ik heb inmiddels al gereageerd op de belangrijkste opmerkingen van de heer Wolffensperger.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik ben blij dat ik begrijp wat de minister bedoelde op het moment dat hij niet meer aan zijn standpunt vasthoudt.

Minister **Korthals Altes**: Ik zal maar niet vragen wat de heer Wolffensperger hiermee bedoelt.

De heer Wolffensperger gaf het voorbeeld van de twee tapijtreinigers. Er was er één van eigen makelij van de winkelier en de andere was bij een derde betrokken. De desbetreffende detaillist doet er naar mijn mening verstandig aan eerst te vragen naar de waarde van het te reinigen tapijt voordat hij de keuze maakt het eigen artikel of het merkartikel te verkopen. De vraag was of hij uit coulance of zelfs contractueel als producent afstand kan doen van zijn niet-aansprakelijkheid voor gevolgschaden onder f 1250. Dat kan de winkelier inderdaad. Dit wordt hem contractueel niet verboden en hij kan dit ook uit coulance doen.

De heer **Hartkamp**: Voorzitter! De heer Wolffensperger is ingegaan op de verhouding tussen artikel 7.1.2.7 en artikel 7.1.3.7. In artikel 7.1.2.7 wordt de algemene omschrijving gegeven van de verplichtingen van de verkoper. De verkoper moet een zaak afleveren die aan de overeenkomst beantwoordt. Een zaak beantwoordt — onder meer — niet aan de overeenkomst indien zij niet de eigenschappen bezit die de koper op grond van de overeenkomst mocht verwachten.

Dit laatste wordt uitgewerkt in artikel 7.1.3.7. Lid 2 van dit artikel is opnieuw een speciesbepaling ten opzichte van lid 1. Stel u koopt auto,

die na een dag ermee stopt omdat de ontsteking niet orde is. Niemand wordt door dit defect beschadigd, maar u heeft een auto gekocht die niet de eigenschappen heeft die u mocht verwachten. Dit is geen veiligheidsgebrek in de zin van de Europese richtlijn omdat er geen sprake is gevolgschade. U kunt schade lijden doordat u een week een auto moet huren totdat u een vervangende of een herstelde auto krijgt. In dat geval geldt artikel 7.1.3.7, lid 1. De heer Korthals wil de werking hiervan beperken, maar op grond van het huidige artikel kan de consument, indien de aansprakelijkheid van de verkoper voor het gebrek aangetoond kan worden, de huur van de vervangende auto claimen. Bovendien krijgt u de kosten op de koop en de overdracht gevallen vergoed als de auto vervangen moet worden, bij voorbeeld de afleveringskosten. Nu de volgende stap. Er zit een gebrek in de auto, waardoor hij niet alleen stilstaat, maar waarbij het stilstaan gepaard gaat met een ontploffing, waardoor u bent gelaedeerd. Dan komt u bij lid 2, een speciesregel ten aanzien van lid 1.

Zoals ik reeds heb gezegd, zijn er daarnaast nog andere oorzaken denkbaar, waardoor zaken niet beantwoorden aan de overeenkomst, bij voorbeeld dat u een auto van merk A heeft besteld en een auto van merk B geleverd krijgt. De aansprakelijkheid van de verkoper voor dit niet-beantwoorden wordt beoordeeld aan de hand van 7.1.2.7 juncto 6.1.8 en 6.1.9. Daar heeft artikel 7.1.3.7 verder geen betrekking op.

Mevrouw **Soutendijk-van Appel-doorn** (CDA): Ik wil toch nog een vraag stellen over de uitleg die nu door de heer Hartkamp wordt gegeven. Naar ik mij herinner uit de nota naar aanleiding van het eindverslag wordt daar wel degelijk gezegd dat het eerste lid van artikel 7.1.3.7 op alle gevallen van ondeugdelijkheid slaat, dus niet alleen op veiligheidsgebreken. De heer Hartkamp doet het nu voorkomen alsof het een veiligheidsgebrek moet betreffen. Alleen de soort schade is dan geen schade die onder de produktenaansprakelijkheid valt. De schade die daar niet onder valt, zou dan onder het eerste lid vallen. Maar als dit zich bij een andere ondeugdelijkheidsvorm voordoet, geldt toch ook het eerste lid?

Hartkamp

De heer **Hartkamp**: Inderdaad. Misschien heb ik mij niet duidelijk uitgedrukt. Bij alle gebreken geldt artikel 7.1.3.7, lid 1. Alleen in geval van gevolgschade geldt de speciesbepaling van 7.1.3.7, lid 2.

De heer **Wolffensperger** (D66): Rest mij nog één vraag. Ik begrijp de onderlinge verhouding. Maar waarom is het redelijk om in geval van de tekortkomingen van 7.1.2.7, lid 2 opeens dwingend voor te schrijven dat de kosten op levering worden vergoed, terwijl dat bij levering van een andere zaak of soort opeens niet meer gebeurt en daar de normale regeling voor wanprestatie van toepassing is.

De heer **Hartkamp**: Dat is volgens mij wettshistorisch te verklaren. De consumentenorganisaties hebben tien jaar geleden aangedrongen op het maken van een regeling inzake consumentenbescherming bij koop. Zij hebben daarbij het in de praktijk verreweg belangrijkste geval genoemd, namelijk de koop van ondeugdelijke zaken. Daarop is de consumentenkoopregeling vooral gebouwd. Op de minder frequent voorkomende soorten wanprestaties — zoals het bestellen van een auto merk A en het krijgen van merk B — heeft dit aspect van de consumentenkoopregeling (namelijk artikel 7.1.3.7) geen betrekking gekregen.

De **Voorzitter**: De minister is klaar met zijn beantwoording. Aangezien er van de zijde van de leden geen dringende vragen meer zijn, zijn wij hiermee aan het eind gekomen van de vergadering.

Over het wetsvoorstel en de ingediende amendementen eventueel in te dienen wijzigingen op amendementen — graag spoedig — zal op een nader te bepalen tijdstip in de plenaire vergadering worden gestemd.

Ik dank de minister en zijn ambtenaren zeer hartelijk voor hun bijdrage aan het "gemeen" overleg.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

Sluiting 18.46 uur.